

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г.С. КОСТЮКА**

**Анотований каталог
дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених
радах Д 26.453.01 та Д 26.453.02
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
(2014 – 2018 рр.)**

Інформаційно-довідкове видання

За науковою редакцією С.Д. Максименка

**Київ
2019**

УДК 016:159.9(043.5)](477)

А 69

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України
(протокол № 3 від 28 лютого 2019 р.)*

Редакційна колегія: доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України Максименко С.Д. (*головний редактор*); доктор психологічних наук, професор, член-кор. НАПН України Карамушка Л.М. (*координатор*); доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України Чепелева Н.В.; доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України Моляко О.В.; доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України Смульсон М.Л.; доктор психологічних наук, професор, член-кор. НАПН України Кокун О.М.; доктор психологічних наук, професор Сердюк Л.З. кандидат психологічних наук, доцент Злівков В.Л., кандидат психологічних наук Омельченко Я.М.; кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Третяк Т.М.

Упорядники: Шинкаренко А.В. – завідувача бібліотекою Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Щербатюк В.В. – провідний бібліотекар Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Рецензенти:

Данилюк І.В. – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Лушин П.В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового Інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

А 69 **Анотований каталог** дисертацій, захищених у спеціалізованих вчених радах Д 26.453.01 та Д 26.453.02 Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (2014–2018 рр.) : інформаційно-довідкове видання / за наук. ред. С.Д. Максименка. – Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2019. – 188 с.

У каталозі дисертацій систематизовано дослідження, захищені в спеціалізованих вчених радах Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України у період з 2014 по 2018 роки. Видання адресовано науково-педагогічним працівникам, аспірантам, докторантам, студентам, усім, кого цікавить розвиток психологічної науки в Україні.

УДК 016:159.9(043.5)](477)

© Інститут психології
імені Г.С. Костюка НАПН України

ПЕРЕДМОВА

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України – провідний науковий центр психолого-педагогічних досліджень в Україні. Одним із пріоритетних напрямів діяльності Інституту є підготовка висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів галузі.

В Інституті працюють дві спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Спеціалізованій вченій раді Д 26.453.01 дозволено проводити захист докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології (психологічні науки); 19.00.02 – психофізіологія (психологічні науки); 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи (психологічні науки).

Спеціалізована вчена рада Д 26.453.02 проводить захист докторських і кандидатських дисертацій за спеціальностями: 19.00.04 – медична психологія; 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія; 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія (психологічні науки).

Упродовж 2014–2018 рр. у спецрадах Інституту було захищено 135 кандидатських та 46 докторських дисертацій.

Метою даного видання є систематизація та представлення наукового доробку здобувачів Інституту як вагомого внеску у розвиток психологічної науки і практики.

Інформаційно-довідкове видання складається з п'яти розділів, у кожному з яких окремо, за алфавітом прізвищ авторів, розміщено переліки докторських та кандидатських дисертацій за різними спеціальностями з авторськими анотаціями.

Подекуди у вміщених у виданні анотаціях зроблено незначні скорочення; про них попереджує знак <...>. Іменний покажчик надає можливість швидкого пошуку сторінки за прізвищем.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Александров, Денис Олександрович.

Психологія становлення особистості працівника органів внутрішніх справ: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Д.О. Александров; наук. консультант В.С. Медведєв; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 480 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 394-449.

Анотація: Дисертація присвячена розробці наукових засад дослідження психологічних детермінант становлення особистості правоохоронця. Мета дослідження полягає в комплексному вивченні особистості працівника ОВС на основі аналізу психологічних чинників його адаптації до професійної діяльності. Розроблені науково-обґрунтовані пропозиції щодо психодіагностики професійно-значущих якостей в процесі професійного відбору та супроводження проходження служби.

У дисертації були визначені та обґрунтовані концептуально-методологічні засади дослідження особистості правоохоронця, висвітлена сутність професійної адаптації як інтегративного структурного компонента його особистості та встановлені індивідуально-психологічні, соціально-психологічні, та професійно-психологічні закономірності адаптивності правоохоронця. На основі дослідження охарактеризована пізнавальна, комунікативна, організаційна та конструктивна діяльність як детермінанти формування особистості правоохоронця. З'ясовані психологічні особливості біопсихічних компонентів, психічних процесів, професійного досвіду та професійної спрямованості в структурі особистості працівника ОВС.

Пропонується авторський опитувальник «Діагностика професійно значущих якостей працівника ОВС», що дозволяє встановлювати провідні показники професійної адаптивності особистості.

Ключові слова: особистість, діяльність, детермінізм, адаптивність, становлення особистості, правоохоронна діяльність, працівник органів внутрішніх справ.

Костюченко, Олена Вікторівна.

Перцептивні основи образу світу у студентів: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.В. Костюченко; наук. консультант В.О. Моляко; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 492 с. : табл. – Бібліогр.: С. 404-446.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню особливостей формування перцептивного образу як специфічної форми, продукту та виду творчої діяльності, його інтегративних показників (компонентів), прямих та опосередкованих чинників перцептивної репрезентації образу світу.

Розроблено, обґрунтовано й апробовано систему організації перцептивної репрезентації образу світу в ході розв'язування творчих завдань; запропоновано систему реакційно-спрямованих засобів та методів активізації сенсорно-перцептивної сфери. Проведено комплексне теоретичне та емпіричне дослідження індивідуальних і професійних особливостей перцептивної репрезентації світосприймання студентів, а саме: перцептивних складових образу світу, в тому числі колірної та одоративної; перцептивних форм вербальної та художньо-графічної репрезентації образу світу; основ та компонентів художнього конструювання та композиційного формотворення образу світу; поліфункціональності засобів відображення різних компонентів образу світу; особливостей «перетворення» образу світу у художній образ; творчих ознак формування перцептивного образу світу. <...> Поглиблено уявлення про теоретичні та прикладні рекреаційні аспекти, засоби та методи перцептивної активізації в творчій діяльності, творчій самореалізації та творчому світосприйманні.

Ключові слова: перцепція, перцептивний образ, образ світу, перцептивна репрезентація, світосприймання, поліфункціональність

перцептивного відображення, художнє конструювання, композиційне формотворення, рекреація.

Малкова, Тетяна Миколаївна.

Теорія і практика професійного становлення особистості (на прикладі вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України): дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Т.М. Малкова; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 507 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 422-456.

Анотація: Дисертаційне дослідження висвітлює психологічні особливості, закономірності та чинники професійного становлення особистості (на прикладі курсантів вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України). Здійснено теоретичний аналіз психологічних проблем професіогенезу, запропоновано визначення низки основних понять, охарактеризовано деструкції професійного становлення особистості та їх чинники, сформульовано авторську концепцію професійного становлення особистості.

У результаті емпіричного дослідження виявлено особливості сприйняття курсантами особистісних якостей працівників міліції та складено «психологічний портрет» пересічного працівника міліції (образ типового працівника міліції, наявний у свідомості курсантів), який дозволяє стверджувати, що масовий професійний суб'єкт (працівник міліції) є в уявленнях курсантів маргіналізованим. Це дає підстави говорити про вторинну професійну маргіналізацію самих курсантів. <...> Встановлено, що між емоційним ставленням до професії, сприйняття та оцінкою особливостей професійної діяльності та професійними намірами існують складні взаємозв'язки. <...>

До психологічних чинників появи деструкцій у професійному становленні особистості належать викривлені уявлення особистості про стандарти поведінки та особистісні якості типового фахівця, що сприймаються

ним як «соціальна норма»; оцінка майбутньої професійної діяльності як такої, що не відповідає запитам даної особистості; негативне емоційне ставлення до професії, небажання працювати за фахом.

Ключові слова: синергетика, особистість, професійне становлення особистості, соціальна ситуація професійного становлення особистості, професійні деструкції особистості, маргіналізація первинна, маргіналізація вторинна.

Орап, Марина Олегівна.

Психологічні основи організації мовленнєвого досвіду особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / М.О. Орап; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 531 с. : табл. – Бібліогр.: С. 459-501.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню психологічних основ організації мовленнєвого досвіду особистості. Обґрунтовано загальні теоретико-методологічні засади дослідження мовленнєвого досвіду як системи, що забезпечує мовленнєве освоєння особистістю світу. Розроблено структурно-функціональну модель системи мовленнєвого досвіду із виділенням внутрішньої та зовнішньої структур та їх елементів. Визначено, що внутрішня структура мовленнєвого досвіду виконує функцію закріплення, упорядкування та систематизації результатів мовленнєвого освоєння світу за допомогою мовленнєвої здатності, мовленнєвих здібностей, мовленнєвої компетенції та мовленнєвої діяльності. З'ясовано, що елементи внутрішньої структури пов'язані між собою зв'язками у горизонтальній та вертикальній площинах. <...>

Рівень організації мовленнєвого досвіду виявляє взаємозв'язок із емоційно-вольовими, комунікативними та інтелектуальними особливостями особистості. Узагальнення результатів теоретико-емпіричного дослідження проблеми функціонування мовленнєвого досвіду в структурі особистості дало змогу означити потенційні зони динаміки останнього.

Ключові слова: досвід, мовлення, особистість, мовленнєвий досвід, внутрішня структура, зовнішня структура, організація, інтеграція, диференціація, ступінь організованості, висота організованості.

Ставицький, Олег Олексійович.

Психологія проявів гандикапізму та їх регуляція: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.О. Ставицький; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 594 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 378-417.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психології гандикапізму як феномену, що відображає взаємодію людини з обмеженими можливостями та суспільства. Крізь призму генетичної психології та системного підходу як методологічної парадигми дослідження здійснено теоретико-емпіричне вивчення цієї взаємодії. Розкрито філософський, соціологічний та психологічний аспекти цього явища. Вказано його залежність від соціально-економічних процесів соціуму. Визначено семантичну сутність за зміст понять особистісних проявів гандикапізму: комплекс гандикапізму, гандикапність та гандифобність.

Здійснено системний аналіз показників гандикапізму та його особистісних проявів у розрізі освіти, статі, віку, місця проживання та професії респондентів.

Створено психологічні моделі виявлених особистісних проявів гандикапізму. Розкрито шляхи формування гандикапізму у філогенезі та онтогенезі.

Представлено тренінгові програми з профілактики та регуляції проявів гандикапізму й проаналізовано їх результативність.

Ключові слова: гандикапізм, комплекс гандикапу, гандикапність, гандифобність, людина з обмеженими можливостями, інвалідність, взаємодія.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології**

Ванда, Наталія Василівна.

Становлення психологічної герменевтики у науковій думці 19-20 століть: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Н.В. Ванда; наук. керівник Н.В. Чепелева; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 180 с. : табл. – Бібліогр.: С. 167-180.

Анотація: У дисертації висвітлено процес становлення герменевтики як галузі психології. Психологічну герменевтику розглянуто як складову постнекласичної психології з точки зору методології гуманітарних наук. Узагальнено теоретичний зміст поняття «психологічна герменевтика» та підходи до його визначення, а також визначено зміст і коло питань герменевтики у рамках психології. Висвітлено передумови формування герменевтичних знань і розвиток герменевтики у зарубіжній науці XIX-XX століть, зокрема проаналізовано герменевтичні теорії Ф. Шлейєрмахера та В. Дільтея. Досліджено сучасний стан розвитку герменевтичних ідей (А.А. Брудний, Н.В. Чепелева). Розглянуто наративну психологію як складову психологічної герменевтики. З'ясовано роль психологічної герменевтики у сучасній терапевтичній практиці.

Ключові слова: психологічна герменевтика, постнекласична психологія, гуманітарні науки, розуміння, інтерпретація, текст, наратив.

Жиляк, Наталія Вікторівна.

Психологічні особливості регуляції моторних дій за допомогою смислових завдань: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Н.В. Жиляк; наук. керівник А.І. Шинкарук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 205 с. : табл. – Бібліогр.: С. 179-201.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми прояву смислових завдань, що реалізуються суб'єктом психомоторної активності, на

моториці дій. Для дослідження особливостей регуляції моторних дій шляхом застосування смислових завдань обрано діяльнісний підхід, який розроблено у психології. Виявлено вплив типу темпераменту та індивідуально-типологічних властивостей нервової системи людини на смислові завдання з прояву координації рухів. З'ясовано, що існує взаємозв'язок між змістом смислових завдань та проявом психомоторних якостей суб'єкта. Здійснено аналіз особливостей впливу системи смислових завдань, що діють в структурі рівнів побудови рухів, на психомоторні можливості людини.

Запропоновано програму розвитку умінь регуляції моторних дій студентів за допомогою порівнево структурованих смислових завдань. Подані результати емпіричної перевірки розробленої інноваційної програми.

Ключові слова: моторні дії, смислові завдання, суб'єкт діяльності, координація рухів, психомоторні якості, рівні побудови рухів, регуляція моторики.

Клибанівська, Тетяна Миколаївна.

Психічні стани студентів під час напруженої інтелектуальної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Т.М. Клибанівська; наук. керівник В.В. Клименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 225, [46] с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 202-225.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми психічних станів студентів під час напруженої інтелектуальної діяльності. Здійснено теоретичне узагальнення підходів до проблеми вивчення психічних станів. В роботі представлена концептуальна основа експериментального дослідження та програма регуляції психічних станів студентів під час напруженої інтелектуальної діяльності. Визначено структуру психічних станів студентів у процесі навчання і їхньої зміни та механізми виникнення.

Увагу акцентовано на дослідженні інтелектуальних психічних станів у студентів. Також одержали подальший розвиток уявлення про стеничні та астеничні стани, що виникають в процесі навчання.

Представлено комплекс методик вимірювання психічних станів студентів під час напруженої інтелектуальної діяльності.

Емпірично встановлено зв'язок між інтелектуальними та емоційними психічними станами, мотиваційним станом та тривожністю.

Розроблено та реалізовано психокорекційну програму з метою регуляції психічних станів студентів під час напруженої інтелектуальної діяльності. Програма містить індивідуальні бесіди, консультації зі студентами та тренінгову програму «Регуляція психічних станів».

Ключові слова: навчання, емоційний стан, інтелектуальний психічний стан, мотиваційний стан, тривожність, саморегуляція стану.

Ковальова, Євгенія Олегівна.

Особливості розвитку уявлень про батьківство в юнаків: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Є.О. Ковальова; наук. керівник С.Д. Максименко; Донецький національний університет. – Донецьк, 2014. – 236 с.: табл. – Бібліогр.: С. 195-215.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню психологічних особливостей розвитку уявлень про батьківство в юнацькому віці. У роботі проаналізовано основні наукові підходи до проблеми батьківства. Розкрито зміст і структуру процесу розвитку уявлень про батьківство у сучасних юнаків, що спрямовані на усвідомлення пріоритетності сімейних цінностей як умови реалізації власного успішного батьківства. <...> Висвітлено найістотніші показники розвитку уявлень щодо специфіки та ролі образу батька у міжпоколінній трансляції життєвих сценаріїв, що проявляються зокрема як синтез об'єктивних і суб'єктивних факторів юнацьких уявлень про батьківство.

Ключові слова: юнаки, сім'я, родительство, батьківство, батько, уявлення про батьківство, образ ідеального батька, сімейні цінності.

Марценюк, Марина Олексіївна.

Психологічні особливості розвитку ціннісного ставлення до здорового способу життя: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / М.О. Марценюк; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 202 с. : табл.. – Бібліогр.: С. 162-183.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене проблемі особливостей розвитку ціннісного ставлення до здорового способу життя серед студентів педагогічних вищих навчальних закладів.

Показано, що психологічна суть процесу розвитку ціннісного ставлення до здоров'я полягає в багатократному повторенні послідовних змін на рівні свідомості і поведінки особистості. <...> Механізмом розвитку ціннісного ставлення до здоров'я є цілеспрямована активна діяльність суб'єкта по подоланню суперечності між усвідомленням цінності здоров'я і реальною поведінкою.

Проведені констатувальний та формувальний експерименти. Визначений ряд внутрішньоособистісних умов, що впливають на результат розвитку ціннісного ставлення до здоров'я. <...>

Розроблено програму ціннісного ставлення до здоров'я у студентів і оцінено її ефективність у ході експериментального дослідження.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, адаптаційний підхід, креативний підхід, цінності, ставлення, інтернальність, екстернальність, розвиток.

Османова, Аліме Маметівна.

Міфолого-релігійні чинники становлення етнічної свідомості кримських татар (кримців): дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / А.М. Османова; наук. керівник В.Т. Куєвда; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 190 с. – Бібліогр.: С. 168-190.

Анотація: Дисертація є історико-психологічним дослідженням комплексу міфолого-релігійних уявлень і вірувань кримських татар.

Досліджено основні тенденції, проблеми та психологічні чинники становлення етнічної свідомості кримських татар. Розроблено та науково обгрунтовано зміст та етапи становлення етнічної свідомості кримськотатарського народу.

Виявлено, що визначальним елементом етнічної свідомості кримських татар є міфологія. Доведено, що міфологічні константи свідомості кримськотатарських пращурів виступили головним чинником процесу формування етнічної свідомості кримців на наступних етапах їхнього історичного та культурно-психологічного розвитку.

У роботі розглянуто головні етапи життєвого циклу – народження, весілля і смерть, які постають осердям найрізноманітніших етномаркірувальних елементів прилучення особистості до етнокультурних цінностей.

Ключові слова: етнічна свідомість, етногенез, міфологія, традиція, цінності.

Сімко, Руслан Теодорович.

Особливості прояву психомоторних якостей суб'єкта в екстремальних умовах діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Р.Т. Сімко; наук. керівник А.І. Шинкарюк; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2013. – 201 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 174-195.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми прояву психомоторних якостей у суб'єктів екстремального профілю діяльності. Для дослідження особливостей прояву психомоторики людини застосований діяльнісний підхід.

Виявлено вплив індивідуально-типологічних властивостей нервової системи на ефективність діяльності працівників екстремальних професій та зв'язок між рівнем їх психомоторної підготовленості і особистісними рисами.

Здійснено змістовий аналіз особливостей прояву психомоторних якостей суб'єктів з різними рівнями ефективності діяльності в екстремальних умовах.

Запропоновано програму розвитку умінь керувати проявами психомоторних якостей. Подані результати емпіричної перевірки розробленої емпіричної програми.

Ключові слова: психомоторика, психомоторні якості, суб'єкт діяльності, екстремальні умови, ефективність діяльності, психомоторна підготовленість, розвиток психомоторики.

Угрин, Ольга Георгіївна.

Сімейна ідентифікація як чинник психологічної готовності до професійної самореалізації особистості: дис. ...канд. психол. наук: 19.00.01 / О.Г. Угрин; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 180 с. + додатки: табл.. – Бібліогр.: С. 165-180.

Анотація: Дисертація присвячена проблемі психологічної готовності студентської молоді до професійної самореалізації та ролі сімейної ідентифікації у її розвитку.

Емпіричне вивчення дозволило дійти висновку про те, що особи з високим рівнем готовності до професійної самореалізації <...> відзначають важливість сімейних цінностей та інтелектуально-культурної орієнтації в батьківській сім'ї. Кореляційний аналіз вказує на прямі взаємозв'язки між психологічною готовністю до професійної самореалізації та сімейними цінностями й стосунками між членами сім'ї.

Досліджено взаємозв'язок між психологічною готовністю до професійної самореалізації та сімейною ідентифікацією. <...> Виявлено вплив статі та сиблінгові позиції на рівень психологічної готовності до самореалізації у професійній сфері. Розроблено та емпірично обґрунтовано

модель психологічної готовності до професійної самореалізації студентської молоді.

Ключові слова: психологічна готовність, професійна самореалізація, готовність до професійної діяльності, сімейна ідентифікація, батьківська сім'я, професійне становлення, рівні готовності до професійної самореалізації.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.03 – психологія праці, інженерна психологія¹

Кириченко, Віктор Васильович.

Становлення особистісної ідентичності у процесі професійної адаптації: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.03 / В.В. Кириченко; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 254 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 220-254.

Анотація: У дисертаційному дослідженні розроблено теоретичну модель стратегіально-типологічних особливостей становлення особистісної ідентичності суб'єкта праці у процесі професійної адаптації. Виокремлено основні стратегії адаптації до професійного середовища. Проаналізовано відмінності становлення особистісної ідентичності осіб, які реалізували різні стратегії професійної адаптації.

Виокремлено загальні закономірності професійної адаптації суб'єкта праці у професіях типу «людина-людина» та «людина-техніка». Здійснено порівняльний аналіз розвитку основних структурних компонентів особистісної ідентичності на нормативно-орієнтаційному, пошуковому, рефлексивному та етапі ціннісного розвитку. <...> Визначено, що відмінності предмету праці та особливості організації виробництва зумовлюють стратегіально-типологічні відмінності розвитку особистості.

---

¹ Наказом МОН України № 793 від 04.07.2014 р. створено спеціалізовану вчену раду К 26.852.04 для проведення разового захисту дисертації аспіранта за спеціальністю 19.00.03 – психологія праці, інженерна психологія

Ключові слова: суб'єкт праці, стратегія професійної адаптації, професійно важливі якості, ціннісна свідомість, особистісна ідентичність, особистісні диспозиції.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія**

Аврамчук, Олександр Сергійович.

Динаміка психологічних механізмів захисту при психотичних розладах: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / О.С. Аврамчук; наук. керівник І.А. Коваль; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 199 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 188-199.

Анотація: У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у дослідженні структурних та динамічних особливостей механізмів психологічного захисту, відповідності й взаємозв'язку між ригідними комплексами механізмів захисту та психопатологічними проявами у пацієнтів з психотичними порушеннями з метою використання психодинамічного профілю захисного реагування особистості як критерію диференційної діагностики психотичних розладів та надання психологічної допомоги пацієнтам з тяжкими психічними розладами.

Діагностування як порушених, так і «здорових» аспектів психодинамічного захисного профілю дало можливість краще зрозуміти світ травматичного досвіду пацієнта та вдосконалити якісний аналіз особистості, структурувати та коригувати стратегію психотерапевтичних інтервенцій, орієнтованих на індивідуальні особливості пацієнта, що, своєю чергою, знайшло практичне значення у соціально-реабілітаційній сфері надання психологічної допомоги пацієнтам із тяжкими психічними розладами.

Ключові слова: захисні механізми, психотичні розлади, психодинамічна психіатрія, психоаналітична діагностика, рівень організації особистості.

Пузь, Ірина Володимирівна.

Психологічні особливості вагітних жінок з порушеною материнською поведінкою: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / І.В. Пузь; наук. керівник О.В. Бацилева; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 221 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 178-202.

Анотація: У дисертації розглянуто особливості формування материнської поведінки у жінок під час вагітності. Проаналізовано можливі форми порушення материнської поведінки у жінок. Виявлено чинники, які обумовлюють виникнення різного роду порушень при формуванні материнської поведінки у жінок під час вагітності.

Проаналізовано психологічні засади роботи з вагітними жінками, які мають труднощі в реалізації материнської поведінки.

Досліджено психологічні особливості вагітних жінок із порушеною материнською поведінкою. Визначено індивідуально-психологічні особливості жінок, які входять до групи ризику щодо виникнення можливих відхилень при формуванні материнської поведінки під час вагітності.

Ключові слова: поведінка, материнська поведінка, вагітність, жорстоке материнське поводження, материнство, психологічна допомога, особистісні особливості.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи

Горбань, Галина Олександрівна.

Психологія прийняття управлінських рішень у соціальних системах на рівні міської громади: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / Г.О. Горбань; наук. консультант Ю.М. Швалб; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 491 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 411-458.

Анотація: У дисертації на основі проведеного теоретико-методологічного та емпіричного аналізу розроблено теоретичну модель процесу прийняття управлінських рішень у соціальних системах та його соціально-психологічного забезпечення. Вирішено наукову проблему обґрунтування психологічних основ прийняття рішень у соціальних системах і моделі їх соціально-психологічного забезпечення на рівні міської громади. У роботі проаналізовано процес прийняття рішення й побудовано модель, яка розкриває його зміст як системної управлінської дії та фіксує діяльнісний і констатувальний рівні.

Досліджено особливості процесу прийняття управлінських рішень у соціальних системах відповідно до форми їх організації <...>. Доведено, що однією зі специфічних ознак соціальних систем є полісуб'єктний характер процесу прийняття управлінських рішень. У роботі виокремлено три типи суб'єктів прийняття рішень на рівні міської громади, а саме: міська влада (адміністрація та місцеве самоврядування); громадські лідери ініціатив і думок; неурядові громадські організації. <...> Розроблено й апробовано технологію проектної гри як форми соціально-психологічного забезпечення процесу прийняття управлінського рішення.

Ключові слова: управлінське рішення, соціальна система, принцип екологічності, професіоналізм управлінця, міська громада, проектна гра.

Ковальчук, Зоряна Ярославівна.

Генетично-психологічні засади оптимізації педагогічної взаємодії в освітніх закладах різного типу: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / З.Я. Ковальчук; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 537 с. : табл. – Бібліогр.: С. 406-476.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми оптимізації педагогічної взаємодії в сучасному освітньому просторі. У контексті генетико-психологічної парадигми розкрито закономірності і специфіку міжособистісного спілкування учасників педагогічного процесу, висвітлено системні комунікативно-перцептивні утворення їхньої взаємодії. Крізь призму генетичної психології здійснено багатовекторне теоретико-емпіричне вивчення психологічних особливостей педагогічного спілкування. Здійснено емпіричне дослідження психогенези педагогічної взаємодії. Запропоновано генетично-психологічну модель педагогічної взаємодії як культивування активності діяльнісних суб'єктів <...>.

Розроблено комплексний програмно-цільовий проект «Оптимізація генези педагогічної взаємодії».

Розроблено, апробовано й упроваджено в навчально-виховний процес низки освітніх закладів генетично-психологічний комунікативно-рефлексійний тренінговий підхід як ефективний засіб оптимізації педагогічної взаємодії.

Ключові слова: розвиток, генетична психологія, психогенеза, саморозвиток, саморух, педагогічне спілкування, педагогічна взаємодія, генетично-психологічні основи оптимізації.

Лучинкіна, Анжеліка Іллівна.

Психологічні закономірності соціалізації особистості у віртуальному просторі: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / А.І. Лучинкіна; наук. консультант Н.Ю. Максимова; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 439 с. : табл. – Бібліогр.: С. 344-402.

Анотація: Дисертацію присвячено аналізу процесу соціалізації особистості у віртуальному середовищі. Автором сформульовано поняття інтернет-соціалізації. Визначено наступні етапи інтернет-соціалізації особистості: доінтернетний, коли у людини формується уявлення стосовно інтернет-простору завдяки інформації про нього із різних джерел. Початковий етап, на якому користувачі незалежно від їхньої інтернет-активності є лише споживачами інформації, послуг, що представлені у мережі. <...> Основний етап інтернет-соціалізації пов'язано з тим, що користувач не тільки споживає інформацію та послуги, що представлені в Інтернеті, а й сам займається творчою діяльністю в інтернет-просторі: створює програми, ігри, групи, пропонує послуги.

Досліджено, що нормативність інтернет-соціалізації визначається трьома факторами: конструктивними уявленнями стосовно інтернет-простору; нормативними споживацькими та творчими мотивами інтернет-соціалізації; інструментальною компетентністю. <...> Програми психологічного супроводу інтернет-соціалізації особистості користувачів у інтернет-середовищі мають бути спрямовані на різні групи досліджуваних із відхиленням перебігу інтернет-соціалізації від нормативного та вирішувати наступні завдання: формування адекватного сприйняття інтернет-простору; підвищення мотивації до користування інтернет-простором; корекція мотивації; корекція уявлень користувачів відносно ролі Інтернету у житті людини; підвищення інструментальної компетентності.

Ключові слова: Інтернет, соціалізація, психологічний супровід, особистість, мотивація.

Пілецька, Любомира Сидорівна.

Соціально-психологічні основи професійної мобільності особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / Л.С. Пілецька; наук. консультант Н.Є. Завацька; Східноукр. нац. ун-т імені В. Даля. – Луганськ, 2014. – 446 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 334-390.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене розгляду проблеми вивчення соціально-психологічних основ професійної мобільності особистості.

Розроблено структурно-функціональну модель професійної мобільності, розкрито її основні складові (когнітивну, операційно-дієву, ціннісно-мотиваційну, складову соціально-психологічної компетентності), та встановлено їх взаємозв'язок із індивідуально-психологічними характеристиками особистості. <...>

Визначено етапи становлення професійної мобільності (мотиваційний, діяльнісний, інтеріоризаційний) та виокремлено її конструктивні (підвищення професійної життєстійкості, професійна віддача і удосконалення, задоволеність роботою) та деструктивні (дезадаптивність, зниження життєстійкості, професійні деформації та вигорання, маргіналізація, дезорганізація) наслідки. Визначено принципи побудови концепції соціально-психологічних основ професійної мобільності особистості: еквівалентності, динамічності, диференційованого прогнозування, перспективності.

Побудовано програму соціально-психологічного супроводу продуктивної професійної мобільності особистості, ефективність якої доведена позитивними змінами у перспективному баченні досліджуваними власного кар'єрного шляху; підвищенні товарищескості, схильності до співробітництва, розуміння інших, передбачливості; зростанням інтернальності у сфері виробничих стосунків та загальної інтернальності.

Ключові слова: особистість, професійна мобільність, структурні складові професійної мобільності, етапи становлення професійної мобільності, програма соціально-психологічного супроводу продуктивної професійної мобільності.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної
роботи**

Барчі, Беата Василівна.

Мотивація вибору професії клієнтами центру зайнятості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Б.В. Барчі; наук. керівник М.М. Марусинець; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 210 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 177-203.

Анотація: Дисертація присвячена проблемі мотивації вибору професії безробітними – клієнтами центру зайнятості. Обґрунтовано, що професійна мотивація клієнтів центру зайнятості зумовлена сукупністю зовнішніх і внутрішніх чинників.

У дисертації представлено вікову специфіку мотивації вибору професії безробітними. Виділено типи мотивації вибору професії клієнтами центру зайнятості. Зауважуються особистісні якості безробітних, що ускладнюють вибір професії та місця роботи. Обґрунтовується важливість упровадження у діяльність центрів зайнятості програми психологічного супроводу безробітних. Зазначається, що психологічний супровід передбачає психологічну діагностику, професійне інформування, психологічне консультування, психотерапію, психотренінг.

Запропоновано програму тренінгу психологічної підтримки безробітних. Доводиться її ефективність в оптимізації мотивації вибору професії та покращенні показників працевлаштування клієнтів центру зайнятості.

Ключові слова: безробітний, вибір професії, мотивація, усвідомлюваний мотив, неусвідомлюваний мотив, малоусвідомлюваний мотив, тип мотивації вибору професії, психологічний супровід, психологічна підтримка.

Бегеза, Людмила Євгенівна.

Соціально-психологічні чинники адаптації практичних психологів до діяльності у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л.Є. Бегеза; наук. керівник В.Г. Панок; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 226 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 176-199.

Анотація: Дисертація відображає результати теоретичного та експериментального дослідження соціально-психологічних чинників адаптації практичних психологів до діяльності у професійно-технічних навчальних закладах. У роботі проаналізовано основні підходи до вивчення феномену адаптації. Розкрито сутність поняття «соціально-психологічна адаптація практичних психологів до діяльності у професійно-технічних навчальних закладах». Запропоновано модель та стратегії соціально-психологічної адаптації практичних психологів до діяльності у професійно-технічних навчальних закладах.

Проаналізовано соціально-психологічні чинники адаптації практичних психологів та визначено критерії, які впливають на формування напрямів соціально-психологічної адаптації практичних психологів професійно-технічних навчальних закладів.

Розроблено та апробовано модель супроводу соціально-психологічної адаптації практичних психологів професійно-технічних навчальних закладів, яка включає систему навчально-методичних та інформаційно-просвітницьких форм роботи.

Ключові слова: адаптація, соціально-психологічні чинники адаптації, практичні психологи, професійна діяльність, модель адаптації, психолог в учнівському колективі.

Власова, Наталія Валеріївна.

Соціально-психологічні чинники розвитку батьківсько-юнацьких взаємин у сім'ї: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Н.В. Власова; наук.

керівник Т.В. Говорун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 217 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 191-217.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено теоретико-експериментальному вивченню проблеми гармонізації сімейних взаємин, визначенню соціально-психологічних чинників розвитку батьківсько-юнацьких взаємин й розробці програми психологічного супроводу, що спрямована на організацію умов щодо активізації суб'єктних позицій батьків і дітей в процесі сімейної взаємодії.

Представлено модель міжособистісного спілкування дорослих та дітей в сім'ї на засадах рівноправної взаємодії. Визначено соціально-психологічні чинники розвитку батьківсько-юнацьких взаємин. Виявлено різні типи сімей за показниками узгодженості соціально-психологічних чинників. Розглянуто гендерні особливості батьківсько-юнацьких взаємин та спілкування.

Розроблено програму психологічного супроводу розвитку міжособистісних взаємин, розкрито сутність дистанційної форми роботи з дисфункційними сім'ями. Доведена можливість актуалізації соціально-психологічних чинників за рахунок організації паритетної батьківсько-юнацької взаємодії, активізації та узгодженості їхніх суб'єкт-суб'єктних позицій в діалогічному спілкуванні.

Ключові слова: батьківсько-юнацькі взаємини, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, гендерна паритетність, соціально-психологічні чинники, діалогічне спілкування, програма соціально-психологічного супроводу.

Корнівська, Мар'яна Михайлівна.

Соціально-психологічні чинники становлення політичної свідомості студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / М.М. Корнівська; наук. керівник М.І. Пірен; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 279 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 191-218.

Анотація: У дисертації теоретично обґрунтовано та емпірично досліджено соціально-психологічні чинники становлення політичної свідомості студентської молоді, конкретизовано їх значення та специфіку.

Розроблено концепцію та створено структурно-функціональну модель соціально-психологічних чинників становлення політичної свідомості студентської молоді, яка представлена як система взаємозв'язаних зовнішніх та внутрішніх чинників. Визначено типи політичної свідомості студентів. Встановлено зв'язок типів політичної свідомості студентів з їх індивідуально-психологічними, соціально-демографічними та організаційно-професійними характеристиками.

Відзначається, що процес становлення політичної свідомості студентів у ВНЗ – це система заходів, спрямованих на підвищення рівня розвитку політичної свідомості через використання науково обґрунтованого комплексу психологічних умов. <...>

З урахуванням результатів емпіричного дослідження розроблено соціально-психологічний тренінг як комплекс формувальних заходів становлення політичної свідомості.

Ключові слова: політична свідомість, суспільна свідомість, масова політична свідомість, політична культура, політичні цінності, соціально-психологічні чинники, студенти, політична свідомість студентів.

Лимар, Леся Володимирівна.

Соціально-психологічні умови розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л.В. Лимар; наук. керівник О.І. Бондарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 262 с. : табл. – Бібліогр.: С. 170-200.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню соціально-психологічних умов розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами.

У роботі представлено аналіз основних підходів до змісту та чинників конфлікту лікаря з пацієнтом як специфічного міжособистісного конфлікту; обґрунтовано зміст і показники готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами; проведено теоретичний аналіз соціально-психологічних проблем та умов розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами у процесі навчання у ВНЗ.

За результатами емпіричного дослідження виявлено особливості та чинники розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами у процесі навчання у ВНЗ.

Розроблено програму розвитку готовності майбутніх лікарів до попередження конфліктів з пацієнтами та доведено її ефективність.

Ключові слова: конфлікти, конфлікти в діаді «лікар-пацієнт», майбутні лікарі, готовність до попередження конфліктів, соціально-психологічні умови розвитку готовності.

Найдьорова, Любов Михайлівна.

Групова рефлексія як механізм реконструкції соціальних настановлень: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л.М. Найдьорова; наук. керівник В.В. Москаленко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 245 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 170-198.

Анотація: У роботі досліджено соціальні настановлення як взаємопов'язані ставлення до соціальних об'єктів, що мають складну структуру і регулюються метакогнітивними чинниками у формі групової рефлексії. Проаналізовано імпліцитні та експліцитні соціальні настановлення представників різних регіонів щодо єдності України та соціальної самоповаги при різному потенціалі групової рефлексії у найближчих середовищах спілкування. Виявлено значущий прямий зв'язок між рівнем рефлексивної ємності середовища міжособового спілкування та імпліцитною соціальною самоповагою. <...>

Доведено можливість реконструкції непродуктивних соціальних настановлень через перебудову системи взаємозв'язків між настановленнями експліцитної та імпліцитної форми на основі активізації групової рефлексії в середовищі дружнього спілкування та/або при використанні процедур групової рефлексії досвіду та ставлення в тренінгу.

Ключові слова: групова рефлексія, зміна соціальних настановлень, імпліцитно-асоціативний тест, метакогніції, реконструкція, рефлексивні механізми, соціальне настановлення, творчість.

Нестерук, Наталія Олександрівна.

Соціально-психологічні чинники гендерних відмінностей у ставленнях роботодавців до конкуренції і партнерства: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Н.О. Нестерук; наук. керівник В.В. Турбан; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 212 с. : табл. – Бібліогр.: С. 180-201.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню гендерної складової ставлення роботодавців до конкуренції і партнерства. Ця складова є засобом вираження різновекторного ставлення до працівників взагалі та їх статевої приналежності, зокрема. Гендерні схеми, таким чином, є певними когнітивними категоріями статевої диференціації. <...>

У дисертації доведено існування відмінностей гендерних схем роботодавців державного й приватного секторів. Так, діяльність роботодавців приватного сектору створює передумови для розвитку конкуренції і партнерства, тоді як аналогічна діяльність роботодавців державного сектору завідомо визначається гендерно-схематизованими стереотипами, зокрема, у галузі конкуренції і партнерства.

Практика проведення формувального експерименту дає підстави говорити про те, що саме рефлексивна категорія уявлень особистості займає провідне місце в професійній діяльності й дозволяє людині визначати ціннісну позицію по відношенню до самої себе та її гендерних схем.

Ключові слова: гендер, гендерна схематизація, професійна діяльність, стратегії поведінки, рефлексія, уявлення.

Радченко, Катерина Вікторівна.

Психологічні особливості створення гендерних стереотипів засобами масової інформації: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / К.В. Радченко; наук. керівник О.І. Бондарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 229 с. : табл. – Бібліогр.: С. 168-202.

Анотація: У дисертації представлено результати дослідження психологічних особливостей створення гендерних стереотипів засобами масової інформації. Обґрунтовано основні соціально-психологічні властивості гендерних стереотипів, механізми їх формування, роль ЗМІ у продукуванні та ретрансляції гендерних стереотипів. Досліджено гендерні стереотипи вітчизняних педагогічних працівників, виявлено їх зв'язок із рівнем стереотипності ЗМІ, яким віддають перевагу освітяни.

Розроблено й апробовано програму корекції гендерних стереотипів у педагогів. Результати формувального експерименту підтвердили ефективність програми, спрямованої на виявлення й усвідомлення педагогічними працівниками їхніх особистісних гендерних стереотипів і упереджень під впливом ЗМІ та їх ролі у формуванні й закріпленні традиційних гендерних стереотипів серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів, відпрацювання способів егалітарної гендерної взаємодії із суб'єктами навчально-виховного процесу.

Ключові слова: гендерні стереотипи, маскуліність і фемінність, егалітарні та традиційні ролі, засоби масової інформації, педагогічні працівники, корекція гендерних стереотипів.

Сербова, Ольга Вікторівна.

Психологічні чинники економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О.В.Сербова;

наук. керівник Н.Ю. Волянчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 267 с. : табл. – Бібліогр.: С. 193-218.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено проблемам економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями, визначенню чинників цього процесу.

У дисертації здійснено теоретичний аналіз сучасних психологічних підходів до розуміння проблеми економічної соціалізації дітей. Виявлено особливості процесу усвідомлення функціонування економічної системи сучасного суспільства та свого майбутнього в ньому у дітей з обмеженими фізичними можливостями у порівнянні з фізично здоровими дітьми. Доведено, що вони не готові до самостійного вирішення соціально-економічних задач і не можуть успішно функціонувати в економічному просторі, а також мають пасивно-утриманські життєві орієнтації. Встановлено й охарактеризовано модель чинників економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями. <...>

Розроблено програму психологічного супроводу економічної соціалізації дітей з обмеженими фізичними можливостями у вигляді прямого та опосередкованого впливу на розвиток економічних уявлень та економічної поведінки дітей. Прямий вплив спрямовано на розширення економічних уявлень і розуміння соціально-економічних стосунків, а також стимулювання внутрішньої активності дітей до підвищення своєї соціально-економічної компетентності в суспільстві. Робота з батьками, як опосередкований вплив, спрямовувалася на підвищення їх економічної та батьківської компетентності.

Ключові слова: економічна соціалізація, чинники економічної соціалізації, дитина з обмеженими фізичними можливостями.

Трухан, Оксана Вячеславівна.

Ціннісні детермінанти соціальних стереотипів студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О.В. Трухан; наук. керівник Д.М. Харченко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 235 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 183-204.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню проблеми впливу ціннісних диспозицій студентства на зміст їх соціальних стереотипів.

У роботі здійснено теоретичний аналіз проблеми соціального стереотипу.

Обґрунтовано теоретичні підходи до пояснення процесу ціннісної детермінації соціальних стереотипів.

Розроблено методичні засоби аналізу ціннісних детермінант соціальних стереотипів та визначено в процесі емпіричного дослідження функції соціальних стереотипів.

Емпірично встановлено залежність змісту соціальних стереотипів від виразності цінностей в свідомості їх носіїв.

Обґрунтовано доцільність та ефективність ціннісної корекції соціальних стереотипів з метою формування готовності до соціально-політичної участі.

Ключові слова: соціальний стереотип, поширеність соціальних стереотипів, соціально-політична свідомість, архетип, ціннісні диспозиції, ціннісна детермінація.

Човган, Олена Олександрівна.

Соціально-психологічні чинники формування добродійної діяльності майбутніх соціальних працівників: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О.О. Човган; наук. керівник Є.М. Потапчук; Хмельницьк. націон. ун-т. – Хмельницький, 2014. – 309 с. : табл. – Бібліогр.: С. 210-228.

Анотація: Дисертацію присвячено визначенню умов, психологічних детермінант та результативності реалізації психолого-педагогічних умов формування добродійності у майбутніх соціальних працівників в умовах ВНЗ.

Проаналізовано проблему дуальності феномену доброчинності як соціального та психологічного явища в умовах соціальної діяльності, як «особистісно-соціальної» форми відображення просоціальності та альтруїзму особистості по відношенню до людини, що потребує допомоги.

На основі ціннісно-психологічного підходу визначено можливості психологічної характеристики доброчинності у контексті її ціннісної наступності в професіогенезі соціальної роботи, на соціально-психологічному та індивідуально-психологічному рівнях. <...>

Визначено умови активізації процесів формування та розвитку психологічних критеріїв доброчинності майбутніх соціальних працівників. Досліджено форми методологічного забезпечення психолого-педагогічних умов інтенсифікації формування доброчинності у майбутніх фахівців соціальної роботи в процесі їх підготовки у ВНЗ.

Обґрунтовано та розроблено програму формування доброчинності у майбутніх соціальних працівників, експериментально перевірено результативність її практичного застосування в умовах ВНЗ для спеціальності «Соціальна робота». Розроблені практичні рекомендації щодо формування доброчинної діяльності майбутніх соціальних працівників.

Ключові слова: доброчинність, доброчинна діяльність, соціальні працівники, професійна діяльність, професійна успішність.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Грись, Антоніна Михайлівна.

Теоретико-методологічні засади підготовки психологів до роботи з дезадаптованими неповнолітніми: дис. ... д-ра. психол. наук: 19.00.07 / А.М. Грись; наук. консультант Н.Ю. Максимова; Ін-т психології імені

Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 448 с. : табл., рис. + додатки. –
Бібліогр.: С. 388-448.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню особливостей підготовки психологів до роботи з дезадаптованими неповнолітніми в умовах ВНЗ.

Здійснено теоретико-методологічне обґрунтування концептуальної моделі адаптації неповнолітніх до соціокультурного середовища, яка є орієнтиром для практичного психолога у процесі пізнання психологічних механізмів девіантної поведінки неповнолітніх.

Побудовано процесуальну модель підготовки психологів до роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми <...>.

З'ясовано типи психологічних бар'єрів майбутніх психологів, які перешкоджають вибору ними цього напрямку роботи, що пов'язані із високим рівнем впливу таких особистісних бар'єрів, як власний досвід переживання психотравмуючих ситуацій і схильність до професійного вигорання, а також низьким рівнем знань, умінь, навичок та технік роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми.

Розроблено психолого-педагогічні технології розвитку особистісно-професійних компетенцій майбутніх фахівців, необхідних для роботи з означеним контингентом.

Ключові слова: соціально дезадаптовані неповнолітні, образ Я, психологічна травма, механізми психологічного захисту, типи психологічних бар'єрів, підготовка психологів, компетенції.

Олександренко, Катерина Валентинівна.

Психологія розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців міжнародних відносин: дис. ... д-ра. психол. наук: 19.00.07 / К.В. Олександренко; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 532 с. : табл., рис. –
Бібліогр.: С. 486-532.

Анотація: Дисертацію присвячено теоретико-методологічному та емпіричному дослідженню психології розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців міжнародних відносин.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми іншомовної комунікативної компетентності, визначено її роль і місце у здійсненні професійної діяльності.

Розкрито психолого-педагогічні закономірності і механізми розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців міжнародних відносин.

Розроблено та емпірично перевірено структурно-функціональну модель цілеспрямованого розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця. На основі цієї моделі створено науково-методичні рекомендації з розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців міжнародних відносин.

Ключові слова: професійна діяльність, іншомовна комунікативна компетентність, структурно-функціональна модель, психологічні особливості, психотехнологія розвитку.

Чуйко, Олена Василівна.

Психологія особистісного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О.В. Чуйко; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 443 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 386-426.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню особистісного становлення суб'єктів професійної діяльності в соціономічних професіях. Розроблено концепцію утворення цілісного психолого-педагогічного простору ВНЗ, який забезпечує особистісне становлення фахівців на ранніх етапах професіогенезу з урахуванням появи головного психологічного новоутворення – особистісної зрілості, яка гарантує якість і

успішність виконання професійної діяльності в системі суб'єкт-суб'єктних відносин.

В роботі розкрито психологічний зміст теоретико-динамічної моделі особистісної зрілості суб'єкта професійної діяльності <...>. Отримано результати емпіричного дослідження, що розкриває динаміку та взаємозв'язок особистісного та професійного становлення студентів соціономічного профілю в процесі освітньої підготовки.

Розроблено та апробовано освітню технологію «вирощування» особистісної зрілості суб'єкта професійної діяльності соціономічного профілю на основі діяльнісно-розвивального підходу.

Доведено, що особистісна зрілість водночас виступає у якості провідної умови та способу успішної самореалізації у професійній діяльності спеціалістів соціономічного фаху.

Ключові слова: особистісне становлення, особистісна зрілість, особистісні здатності, суб'єкт професійної діяльності, соціономічні професії, діяльнісно-розвивальні технології.

Яблонська, Тетяна Миколаївна.

Психологічні засади розвитку ідентичності дитини в системі сімейних взаємин: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Т.М. Яблонська; наук. консультант М.Й. Боришевський; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 505 с. : табл. + додатки. – Бібліогр.: С. 456-506.

Анотація: У дисертації представлено системне теоретико-експериментальне дослідження психологічних закономірностей розвитку ідентичності дитини в системі сімейних взаємин; обґрунтовано концепцію дослідження розвитку ідентичності дитини в системі сімейних взаємин (від старшого дошкільного до раннього юнацького віку). В руслі системного підходу обґрунтовується положення про те, що сім'я виступає провідною детермінантою становлення і розвитку ідентичності дитини як її особистісного ядра. Вибудовується авторська модель розвитку ідентичності

дитини в системі сімейних взаємин, визначаються критерії та механізми розвитку ідентичності особистості. Обґрунтовуються питання генези ідентичності дитини як інтегрованої динамічної системи уявлень особистості про саму себе та пов'язаних із ними переживань; аналізується структура й типологічні особливості на кожному етапі дорослішання; визначається сутність психологічних механізмів та особливостей ідентичності, гендерні особливості її розвитку.

Створено психологічну структурно-динамічну модель розвитку ідентичності дитини в системі сімейних взаємин, яка визначає структурні складові сім'ї, що мають найбільший вплив на розвиток ідентичності дитини; показано роль сім'ї у становленні та розвитку ідентичності дитини в різні вікові періоди; визначено вікові закономірності, провідні механізми та психологічні особливості становлення і розвитку ідентичності дитини в системі сімейних взаємин <...>; описано корекційно-розвивальні заходи, спрямовані на пошук, усвідомлення і прийняття особистістю позитивної ідентичності з використанням ресурсів сім'ї. З'ясовано умови розвитку зрілої, позитивної ідентичності та причин і проявів ускладненого розвитку.

На основі запропонованої моделі розроблено й апробовано програму психологічної допомоги підліткам та юнакам з метою розвитку їх позитивної ідентичності з опорою на ресурси сім'ї.

Ключові слова: ідентичність, ідентифікація, самоствавлення, ціннісні орієнтації, образ Я, сімейні взаємини, сімейна система, сімейні настановлення, сімейна згуртованість, сімейна адаптація.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Бойко, Ольга Валеріївна.

Індивідуальні особливості розуміння студентами писемного і усного іншомовного тексту: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О.В. Бойко; наук. керівник В.В. Андрієвська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 212 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 152-168.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі дослідження індивідуальних особливостей розуміння студентами писемного і усного іншомовного тексту. Розкрито основні характеристики й погляди на сутність проблеми розуміння іншомовного тексту, що склалися на сьогоднішній день у вітчизняній і зарубіжній психології. Представлено основні підходи до дослідження проблеми розуміння іншомовного навчального тексту. Розглянуто загальну характеристику рівнів розуміння іншомовного тексту, описано й проаналізовано основні підходи до класифікації цих рівнів.

Встановлено, що на розуміння усного та писемного іншомовного тексту впливає те, до якого типу оволодіння іноземною мовою належить учень. Виокремлено третій тип оволодіння іноземною мовою, мішаний. Зроблено припущення, що цей тип має бути особливо продуктивний, якщо йдеться про викладання іноземної мови.

Представлено проект програми методичних рекомендацій для викладачів та студентів, спрямованої на вдосконалення процесу оволодіння іноземною мовою та формування якостей, характерних мішаному типу оволодіння іноземною мовою.

Розроблено рекомендації для викладачів іноземної мови, щодо вдосконалення процесу оволодіння іноземною мовою.

Ключові слова: розуміння, мислення, текст, індивідуальні особливості, тип оволодіння іноземною мовою, мовна компетентність.

Бурдукало, Марія Миколаївна

Образ сім'ї як чинник автономізації особистості у юнацькому віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / М.М. Бурдукало; наук. керівник В.С. Медведєв; Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2013. – 231 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 183-197.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми образу сім'ї в якості чинника автономізації особистості в юнацькому віці. Автономізація розглядається як новоутворення юнацького віку; теоретично розроблено та емпірично перевірено її модель, визначено місце образу сім'ї в системі чинників автономізації особистості. В ході емпіричного дослідження виявлено та описано тип образів сім'ї, типи профілів автономізації особистості та визначено їх співвідношення у осіб юнацького віку з повних та неповних сімей.

Експериментально встановлено, що трансформація сім'ї із повної в неповну є подією, яка каталізує образи сім'ї в ролі чинника особистісного розвитку, зокрема автономізації особистості. Виявлено, що профілі автономізації з низьким рівнем розвитку компонентів найчастіше формуються у представників офіційно неповних сімей, що сприймаються як неповні, та мають ознаки дисфункційності.

На основі результатів дослідження розроблено програму тренінгу для врівноваження профілю автономізації особистості у осіб юнацького віку.

Ключові слова: образ сім'ї, чинники особистісного розвитку, автономізація особистості, особа юнацького віку, розвивальна програма, психологічний тренінг, повний та неповний тип сім'ї.

Вознюк, Олена Миколаївна.

Психологічні умови застосування активних методів навчання в процесі підготовки соціальних працівників: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О.М. Вознюк; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 260 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 180-204.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню психологічних умов застосування активних методів навчання в процесі підготовки студентів – майбутніх соціальних працівників у ВНЗ.

Проаналізовано сучасний стан теорії та практики професійної підготовки майбутніх соціальних працівників; охарактеризовано специфіку фахової готовності соціальних працівників; визначено основні складові формування фахової готовності соціального працівника; розкрито специфіку та основні компоненти професійного спілкування соціальних працівників; здійснено аналіз застосування активних методів навчання у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників; розроблено модель формування фахової готовності студента ВНЗ; апробовано програму сприяння формуванню фахової готовності майбутніх соціальних працівників.

Результати експериментального дослідження показали, що у ході формувального експерименту проходять якісні зміни соціально-перцептивного, комунікативного, інтерактивного компонентів професійного спілкування і спрямованості особистості, що дозволяє учасникам усвідомити конструктивно-особистісну позицію, здійснити вибір стратегії власної поведінки і діяльності, оптимальної для конкретних ситуацій.

Ключові слова: активні методи навчання, професійне спілкування, соціальна робота, спрямованість особистості, фахова готовність.

Добровольська, Наталія Анатоліївна.

Психологічні чинники розвитку педагогічної обдарованості у викладачів фізичного виховання: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.А. Добровольська; наук. керівник В.С. Бажанюк; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 248 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 173-191.

Анотація: У дисертаційному дослідженні проаналізовано та узагальнено основні підходи до аналізу й розв'язання проблеми педагогічної

обдарованості та професійної діяльності викладачів фізичного виховання. <...>

У ході констатувального етапу дослідження встановлені рівні розвитку педагогічної обдарованості та його базові психологічні утворення: когнітивно-креативні, мотиваційні, емоційно-поведінкові, організаційно-комунікативні характеристики.

В процесі формувального експерименту з використанням особистісно-орієнтованого та системного підходів розроблено авторську систему розвитку педагогічної обдарованості викладачів фізичного виховання. Описані умови створення збагачувального інформаційного та соціального середовища для викладачів, розроблені методи навчання вмінню здійснювати проектування та конструювання занять з використанням фітнесу та аеробіки для різних груп молоді. <...> Запроваджена система сформувала вміння здійснювати повному викладання фізичного виховання, оволодіння сучасними педагогічними та спортивними технологіями, застосування отриманих інтелектуальних та практичних умінь з фізвиховання у подальшій педагогічній діяльності.

Ключові слова: педагогічна обдарованість, викладачі фізичного виховання, розвиток, психологічні чинники.

Журавльова, Маргарита Олегівна.

Розвиток емоційного інтелекту майбутніх психологів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / М.О. Журавльова; наук. керівник І.Ю. Василенко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 206, [78] с. : табл., мал., фотогр. – Бібліогр.: С. 174-206. – (рос. мовою).

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню можливості розвитку емоційного інтелекту майбутніх психологів в процесі їх професійної підготовки.

Розглянуто основні підходи до розуміння сутності емоційного інтелекту та особливостей його структури, визначено зміст поняття «емоційний інтелект» та розроблено його концептуальну модель на підставі структурно-інтегративного підходу. Емоційний інтелект розуміється як особлива форма організації індивідуального емоційного досвіду <...>. Показано, що ЕІ є професійно важливою якістю практичного психолога.

Результати дослідження емоційного інтелекту практичних психологів обумовлюють необхідність подальшого розвитку його компонентів для оптимізації професійної діяльності фахівців даної галузі.

Констатувальний етап дослідження визначив, що у більшості майбутніх психологів емоційний інтелект не досягає необхідного рівня, існує необхідність його розвитку для підвищення результативності та ефективності професійної діяльності студентів – майбутніх психологів.

Запропоновано програму розвитку емоційного інтелекту майбутніх психологів, яка ґрунтується на системному підході та передбачає одночасну дію на всі складові ЕІ, включає аудиторні заняття і самостійну роботу студентів, має ряд блоків та етапів. Програма спрямована на отримання студентами-психологами нового емоційного досвіду, навичок його переробки й засвоєння. Експериментально підтверджено, що реалізація цієї програми достовірно підвищила рівень розвитку емоційного інтелекту майбутніх психологів.

Ключові слова: емоційний інтелект, професійно важливі якості практичного психолога, професійна підготовка майбутніх психологів, соціально-психологічний тренінг.

Краєва, Оксана Анатоліївна.

Подолання кризи ідентичності в підлітковому віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.А. Краєва; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені

Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 260 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 195-218.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню теоретичних та методичних підходів до дослідження психологічних особливостей прояву кризи ідентичності підліткового віку та розробці шляхів її подолання.

Систематизовано та узагальнено наукові погляди на поняття «ідентичність», «криза ідентичності» досліджуваного віку, розкрито багатогранність сучасного розуміння досліджуваного феномену. Представлено модель кризи ідентичності.

Запропоновано та апробовано програму подолання кризи ідентичності підліткового віку. Проаналізовано психологічні особливості фізичної, особистісної та соціальної ідентичності підлітків на етапі перебігу кризи ідентичності.

Розкрито особливості показників кризи ідентичності осіб обраних вікових категорій. Показано існування статистично значущої різниці між суттєвими ознаками ідентичності підлітків досліджуваних груп на етапі перебігу кризи ідентичності. Обґрунтовано психологічні умови перебігу і подолання кризи ідентичності.

Ключові слова: криза ідентичності, компонентний склад фізичної, особистісної та соціальної ідентичності, показники кризи ідентичності, модель кризи ідентичності, умови подолання кризи ідентичності.

Кудусова, Еміне Нариманівна.

Особливості розвитку варіативності мислення студентів гуманітарних і технічних спеціальностей у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Э.Н. Кудусова; наук. керівник В.А. Семіченко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 210 с. : табл. – Бібліогр.: С. 177-197.

Анотація: У дисертації розглядається проблема розвитку варіативності мислення студентів. Проаналізовано стан дослідження проблеми.

Уточнено поняття варіативності як такого способу мислення, при якому людина здатна до різнобічного розгляду конкретних об'єктів, вміє виділяти, комбінувати, об'єднувати і роз'єднувати їх різноманітні якості, здатна до виділення різноманітних ознак і продукування до певної множини варіантів рішення. <...> У результаті емпіричного дослідження виявлено як загальні тенденції, так і особливості розвитку варіативності мислення студентів гуманітарного і технічного профілю.

Експериментальна робота з формування варіативності мислення студентів здійснювалася на базі вивчення навчального предмету «Психологія». Програма експериментальної роботи зі студентами передбачала посилення варіативності подання навчального матеріалу, залучення варіативних форм і засобів роботи, стимулювання у студентів варіативних способів роботи з навчальним матеріалом.

Ключові слова: творчість, варіативне мислення, продуктивність, гнучкість, складність як ознака варіативності, процес професійної підготовки, технічний і гуманітарний профілі підготовки.

Потоцька, Ірина Сергіївна.

Психологічні умови розвитку педагогічної обдарованості у майбутніх учителів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / І.С. Потоцька; наук. керівник Н.Ю. Волянчук; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – Київ, 2014. – 242 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 188-215.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню психологічних умов розвитку педагогічної обдарованості у майбутніх учителів. Розроблено психологічну модель педагогічної обдарованості. <...> Виявлено особистісні детермінанти, що обумовлюють розвиток складових педагогічної обдарованості майбутніх учителів.

Розкрито психологічні умови розвитку педагогічної обдарованості у майбутніх учителів. Розроблено та апробовано програму розвитку педагогічної обдарованості майбутніх учителів. Проведений кількісний і якісний порівняльний аналіз результатів, отриманих у ході формувального експерименту, дозволяє стверджувати, що розроблена програма є ефективним засобом розвитку інтелектуального та креативного компонентів педагогічної обдарованості майбутніх учителів.

Ключові слова: педагогічна обдарованість, зміст, компоненти, структура, майбутній учитель, умови, розвиток.

Рикун, Альона Анатоліївна.

Особливості становлення стилю професійного спілкування майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.А. Рикун; наук. керівник Н.О. Михальчук; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2014. – 389 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 186-216.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню особливостей та передумов становлення індивідуального стилю професійного спілкування майбутніх психологів під час їх навчання у вищій школі.

У роботі розроблено нормативну модель стилю професійного спілкування психолога. Зазначено, що ця модель вміщує узагальнену типологію стилів (контактно-адаптивний, спонукально-координаційний, конгруентно-альтруїстичний та креативно-толерантний).

Розроблено й апробовано програму тренінгу активізації процесу становлення стилю професійного спілкування майбутніх психологів, яка вміщувала змістовий, операційний та рефлексивний блоки.

Визначено, що процес становлення стилю професійного спілкування майбутнього психолога детермінується дотриманням комплексу особливостей: а) соціально психологічних; б) психолого-педагогічних.

Ключові слова: стиль професійного спілкування, контактнo-адаптивний стиль, спонукальнo-координаційний стиль, конгруентно-альтруїстичний стиль, креативно-толерантний стиль.

Рисинець, Тетяна Петрівна.

Особистісна детермінація вибору копінг-стратегій життєвих ситуацій майбутніми психологами: дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / Т.П. Рисинець; наук. керівник Г.В. Ложкін; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – Київ, 2014. – 246 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 185-207.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та практичне розв'язання проблеми особистісної детермінації вибору копінг-стратегій життєвих ситуацій майбутніми психологами. Виявлено, що у майбутніх психологів в процесі професійної підготовки підвищується використання стратегій проблемно-орієнтованого копінгу та знижується використання копінгу, орієнтованого на уникнення. Показано, що диференційованість, точність, прогностичність когнітивної оцінки майбутніми психологами життєвої ситуації залежить від курсу навчання. У процесі професійної підготовки у майбутніх психологів відбувається поступове зростання показників соціальних стратегій подолання та обережних дій, а також зниження ступеню виразності таких стратегій подолання, як: агресивні й маніпулятивні дії. <...>

Розроблено та апробовано авторську програму розвитку диспозиційних факторів особистості майбутнього психолога та доведено її ефективність.

Ключові слова: копінг-стратегії, життєві ситуації, типологія, індивідуальні особливості, майбутній психолог.

Торба, Наталія Григорівна.

Психологічні чинники профілактики конфліктів у педагогічному процесі професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.Г. Торба; наук. керівник М.Й. Боришевський; Ін-т психології

імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 247 с. : табл., рис. –
Бібліогр.: С. 188-207.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню психологічних чинників профілактики конфліктів у педагогічному процесі професійно-технічних навчальних закладів. <...>

У результаті дослідження встановлено, що розвиток конфліктологічної компетентності педагогів і учнів шляхом соціально-психологічного тренінгу, а також організації взаємодії між ними є дієвим засобом профілактики конфліктів у педагогічному процесі ПТНЗ. Ефективність вказаної програми підтверджується низкою стійких суттєвих змін у вираженості потенційних конфліктогенів респондентів: зменшенням вираженості авторитарного та агресивного стилів міжособистісної взаємодії учасників педагогічної взаємодії у ПТНЗ з одночасним посиленням домінування в них дружності й альтруїстичності; зниженням рівня їх егоцентричності; послабленням орієнтацій на стратегію суперництва у конфліктних ситуаціях при одночасному зростанні вираженості стратегії співпраці; скороченням психологічної дистанції між учасниками педагогічної взаємодії і покращенням їх емоційного ставлення один до одного, підвищенням рівня їх мотивації на безконфліктну взаємодію.

Ключові слова: конфлікт, педагогічний конфлікт, профілактика конфліктів, конфліктогени, конфліктологічна компетентність, соціально-психологічний тренінг.

Янкевич, Сергій Михайлович.

Психологічні чинники готовності фахівців освітньої галузі до роботи із соціально дезадаптованими підлітками: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / С.М. Янкевич; наук. керівник А.М. Грись; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 267 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 146-173.

Анотація: У дослідженні обґрунтовано важливість вивчення та розкриття змісту психологічних чинників готовності майбутніх фахівців освітньої галузі до професійної діяльності.

На основі створеної теоретичної моделі готовності розроблено та обґрунтовано модель формування готовності фахівців освітньої галузі до роботи із соціально дезадаптованими підлітками, яка діє за умови забезпечення комплексного впливу визначених психологічних чинників на готовність майбутніх фахівців освітньої галузі.

Розроблено та обґрунтовано програму розвитку компонентів готовності майбутніх фахівців освітньої галузі до роботи із соціально дезадаптованими підлітками. <...> Запропонована у роботі програма тренінгу є ефективною для підвищення рівня розвитку як окремих особистісних утворень, що виступають психологічними чинниками готовності фахівців освітньої галузі до роботи із соціально дезадаптованими підлітками, так і для формування такої готовності загалом.

Ключові слова: готовність, психологічні чинники готовності, соціально дезадаптовані підлітки, майбутні фахівці освітньої галузі, компоненти готовності.

Яцюрик, Алла Олександрівна.

Психологічні чинники розвитку креативності підлітків в діяльності з читання поетичних творів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.О. Яцюрик; наук. керівник Н.О. Михальчук; Міжнар. економіко-гуманіт. ун-т імені акад. С. Дем'янчука. – Рівне, 2014. – 305 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 185-230.

Анотація: У роботі обґрунтовано загальні теоретико-методологічні основи розвитку креативності підлітків в діяльності з читання поетичних творів та уточнено зміст останньої. Проаналізовано особливості читацької діяльності підлітками поетичних творів та сформульовано дві групи психологічних механізмів діяльності учнів з поетичними творами. <...>

Виокремлено зовнішньо та внутрішньо зумовлені психологічні чинники розвитку креативності підлітків на уроках зарубіжної літератури.

Розроблено програму розвитку креативності підлітків, яку було апробовано на етапі проведення формувального експерименту.

Ключові слова: креативність, креативна рефлексія, імпресія, актуалізація, читацька діяльність поетичних творів, рефлексивне творче середовище.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія

Радченко, Ольга Борисівна.

Причини виникнення та психологічні умови подолання організаційних конфліктів у професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / О.Б. Радченко; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 310 с. : табл. – Бібліогр.: С. 179-202.

Анотація: У дисертаційному дослідженні розкрито сутність та особливості організаційних конфліктів.

Виявлено основні види організаційних конфліктів у професійно-технічних навчальних закладах. Проаналізовано взаємозв'язок між основними видами організаційних конфліктів у професійно-технічних навчальних закладах та причинами, які належать до мезорівня (соціально-психологічний клімат; емоційне ставлення працівників організації до різних професійних груп; функціональна та міжособистісно-комунікативна сумісність членів колективу; неформальні комунікації; організація праці та ін.) та мікрорівня: особистісні (конфліктність особистості; стратегії поведінки в конфлікті),

організаційно-професійні (посада, освіта) та соціально-демографічні (вік, стать) характеристики інженерно-педагогічних працівників.

Розроблено тренінг «Психологічні умови подолання конфліктів у професійно-технічних навчальних закладах».

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, організаційні конфлікти, види організаційних конфліктів у ПТНЗ, причини виникнення організаційних конфліктів у ПТНЗ, психологічні умови подолання організаційних конфліктів у ПТНЗ.

Сич, Вікторія Олегівна.

Соціально-психологічні чинники економічного самовизначення студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10 / В.О. Сич; наук. керівник В.В. Москаленко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 406 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 380-406.

Анотація: У дисертаційному дослідженні виокремлено загальнонауковий, філософський, соціологічний та психологічний підходи до розуміння сутності економічного самовизначення особистості. Здійснено аналіз соціально-психологічних чинників, що впливають на економічне самовизначення студентської молоді.

Створено та обґрунтовано структурно-функціональну модель соціально-психологічних чинників економічного самовизначення студентської молоді.

<...>

Виявлено значущі змістові характеристики структурних компонентів економічного самовизначення. Визначено фактори, що визначають зміст економічного самовизначення з певною конфігурацією структурних складових. Виділено типи студентів за змістовими показниками структурних компонентів економічного самовизначення. <...>

Розроблено програму економіко-психологічного активного навчання з розвитку економічного самовизначення студентської молоді.

Ключові слова: самовизначення, економічне самовизначення, студентська молодь, економічне самовизначення студентської молоді, програма економіко-психологічного активного навчання.

Ходакевич, Ольга Георгіївна.

Психологічні особливості ставлення сучасної молоді до грошей: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / О.Г. Ходакевич; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 402 с. : табл. – Бібліогр.: С. 194-223.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню психологічних особливостей ставлення студентської молоді до грошей.

У роботі розкрито психологічну сутність грошей, їх функції та основні наукові підходи до вивчення грошей як психологічного феномену. Визначено поняття ставлення до грошей, проаналізовано структуру ставлення до грошей.

Проаналізовано загальне ставлення студентів до грошей, оцінку ролі грошей у їх життєдіяльності, ставлення студентів до способів отримання грошей та до заробляння грошей. Розкрито роль вищих навчальних закладів у сприянні поєднання студентами навчання та роботи і заробляння грошей. Визначено «зовнішні» та «внутрішні» чинники ставлення студентів до грошей.

Обґрунтовано психологічні умови формування ставлення студентів до грошей. Ефективною формою для формування у студентів адекватного ставлення до грошей є тренінг «Психологічні особливості ставлення студентів до грошей», побудований на основі технологічного підходу з використанням інтегративних технік.

Ключові слова: вищі навчальні заклади, студенти, гроші, ставлення до грошей, структура ставлення студентів до грошей, чинники ставлення студентів до грошей, тренінг.

Шевченко, Антоніна Михайлівна.

Психологічні особливості розвитку організаційної культури загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / А.М. Шевченко; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2014. – 305 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 209-238.

Анотація: У роботі розкрито сутність організаційної культури та основні підходи до її вивчення. Визначено роль організаційної культури в діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

На основі емпіричного дослідження виявлено рівень розвитку основних компонентів та загального показника організаційної культури загальноосвітніх навчальних закладів.

Виділено основні типи організаційної культури. Показано відмінності між «реальним» та «бажаним» типами організаційної культури.

Розкрито взаємозв'язок між чинниками мезорівня (тип навчального закладу, рівень організаційного розвитку навчального закладу, кількість працівників, які працюють у навчальному закладі) та рівнем розвитку організаційної культури. Проаналізовано взаємозв'язок між чинниками мікрорівня та оцінкою педагогічними працівниками рівня розвитку організаційної культури.

Розроблено та представлено програму тренінгу психологічної підготовки педагогічних працівників до розвитку організаційної культури загальноосвітніх навчальних закладів.

Ключові слова: загальноосвітні навчальні заклади, організаційна культура, компоненти організаційної культури, типи організаційної культури, розвиток організаційної культури загальноосвітніх навчальних закладів, тренінг.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Міщиха, Лариса Петрівна.

Творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Л.П. Міщиха; наук. консультант В.О. Моляко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Івано-Франківськ, 2015. – 506 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 412-470.

Анотація: Дисертацію присвячено психологічному аналізу творчого потенціалу особистості у період пізньої дорослості. Представлено холістичну концепцію творчого потенціалу особистості у період пізньої дорослості, теоретико-методологічним підґрунтям якої слугував інтегративно-особистісний підхід. Розроблено акумулятивно-інтегративну модель творчого потенціалу особистості у період пізньої дорослості та акумулятивно-інтегративну модель реалізації творчого потенціалу особистості у завершальний період життя. <...> У результаті теоретичного та емпіричного дослідження виявлено психологічні особливості творчого потенціалу особистості у пізньому онтогенезі, розкрито функціонування творчого потенціалу на етапі реалізації його особистістю у пізній період життя. Доведено, що творчо обдарована особистість не тільки реалізує свій творчий потенціал у період пізньої дорослості, але й нарощує його, залишаючись творчо продуктивною і в пізньому онтогенезі. Виокремлено психологічні детермінанти розвитку творчого потенціалу особистості у період пізньої дорослості. Обґрунтовано психологічний антиейджинг особистості у форматі її психологічного супроводу у пізній період життя.

Ключові слова: творчість, творча особистість, творчий досвід, творча активність, творча обдарованість, творчий потенціал, творчий потенціал літньої людини, пізня дорослість, акумулятивно-інтегративна модель, творче довголіття.

Паламарчук, Ольга Миколаївна.

Психологія розвитку екологічно орієнтованої підприємницької діяльності: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.М. Паламарчук; наук. керівник Ю.М. Швалб; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 498 с. : табл. - Бібліогр.: С. 415-466.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічних факторів, закономірностей і умов розвитку екологічно орієнтованої підприємницької діяльності.

Визначено, що особистісна позиція суб'єкта підприємницької діяльності виступає ядром екологічно орієнтованої інноваційної діяльності і проявляється у формах вільного екологічно спрямованого волевиявлення підприємця, на противагу діям, що відбуваються під тиском чинників соціального примусу.

Доведено, що психологічна технологія розвитку екологічно-орієнтованої підприємницької діяльності має будуватися як процес поступового просування суб'єктів підприємництва від усвідомлення власної екологічної відповідальності через проектування еколого-економічного бізнесу до екологічної компетентності і еколого-економічного самоконтролю в практичній діяльності. <...>

Констатовано, що значної корекції потребує усвідомлення суб'єктами підприємництва життєвої проблеми необхідності включення у власну діяльність екологічної інноваційності.

Розроблено та апробовано програму екологічного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Ефективність програми підтверджена позитивною динамікою у зростанні рівня розвитку екологічної інноваційності та зміні ставлення суб'єктів підприємництва до екологічно орієнтованої діяльності. <...>

Ключові слова: екологічно орієнтована підприємницька діяльність, суб'єкти підприємництва, еколого-орієнтована свідомість, інноваційна діяльність, еколого-економічна компетентність.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія,
історія психології**

Агачева, Юлія Анатоліївна.

Рефлексія міжособистісної атракції як механізм регулювання діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Ю.А. Агачева; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 213 с. : табл. – Бібліогр.: С. 172-198.

Анотація: Дисертаційна робота містить дослідження проблеми впливу рефлексії міжособистісної атракції на характер взаємодії у спільно-розподільній діяльності. Розроблено модель взаємозв'язку атракції з перебігом спільно-розподільної діяльності.

Емпірично визначено, що гармонійно-ефективна спільно-розподільна діяльність досягається переважно в атрактивно-позитивних групах, хоча позитивний тип структур внутрішньогрупової атракції лише істотно сприяє, але не гарантує гармонійно-ефективної діяльності.

Встановлено, що зростання інтенсивності та різноманітності залучення підлітків до спільно-розподільної діяльності створює як перспективи підвищення позитивності наявних атрактивних настанов, так і ризики їх зниження, а то й трансформації негативні.

З урахуванням теоретичного аналізу і результатів емпіричного дослідження розроблено й апробовано програму фасилітації здатності педагогів до рефлексії та вдосконалення своїх суб'єктивних психолого-педагогічних концепцій в умовах активного групового навчання. Результати

дослідження підтвердили ефективність запропонованої гіпотези.

Ключові слова: рефлексія, спільно-розподільна діяльність, атракція, гармонійність міжособистісної взаємодії, ефективність взаємодії, гармонійність міжособистісних взаємин, суб'єктивні психолого-педагогічні концепції, корекційно-розвивальна програма.

Носенко, Діна Володимирівна.

Особистісні чинники психологічного феномену самоінвалідації як форми проактивної копінг-поведінки: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Д.В. Носенко; наук. керівник І.Ф. Аршава; Дніпропетров. нац. ун-т імені О. Гончара. – Дніпропетровськ, 2015. – 176, [7] с. : табл.. – Бібліогр.: С. 140-160.

Анотація: У дисертації досліджується проблема концептуалізації порівняно нового психологічного феномену – «самоінвалідації», тобто само спричинення перешкод на шляху виконання власної діяльності з метою виправдання очікуваного неуспіху, який до недавнього часу розглядався у зарубіжній психології, де він був вперше ідентифікований, як парадокс, а у науковий обіг у вітчизняній психології введений вперше завдяки даному дослідженню. Автором теоретично обґрунтовано і емпірично підтверджено можливість категоризації самоінвалідації як проактивної копінг-стратегії, що поєднує ознаки емоційно-фокусованої копінг-стратегії і стратегії уникнення реактивного копіngu. Визначено ймовірні особистісні чинники прояву у суб'єктів схильності до самоінвалідації, за допомогою методів факторного, кореляційно-регресійного і кластерного видів аналізу, доведено функціональну еквівалентність самоінвалідації як проактивної копінг-поведінки ознакам емоційно-фокусованої стратегії реактивного копіngu. <...>

Ключові слова: самоінвалідація, проактивна емоційно-фокусована копінг поведінка, дефіцит особистісних ресурсів саморозвитку, безперервність психічного здоров'я.

Фоміна, Ірина Сергіївна.

Психологічні особливості сприйняття художнього образу студентами гуманітарних спеціальностей: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / І.С. Фоміна; наук. керівник В.В. Клименко; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2015. – 196 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 167-191.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню психологічних особливостей сприйняття художнього образу студентами гуманітарних спеціальностей як засобу визначення креативної активності особистості, пов'язаної з переживанням інтелектуальних, естетичних, моральних почуттів; здатності втілення метафоричності, асоціативності, саморуху, незавершеності, оригінальності, інформативності; синтезу загального і одиничного індивідуального і типового в образі.

Визначено методологічні аспекти утворення художнього образу, його будови і функцій у процесі сприймання художніх творів. Розроблено методику дослідження утворення художнього образу, його цілісності. <...>

Виявлено психологічні особливості і перетворення елемента довкілля на одиницю образу, напрямків його перебудови і означення, особливості моральних, естетичних та пізнавальних почуттів у становленні до цілісного образу. <...>

Розроблено програму психологічного експерименту з використанням стандартного стимулюючого матеріалу методики П. Торренса як системи вправ для тренування здатності сприймання і утворення художнього образу із множини невизначених елементів, яка може визначити креативність особистості і темп її розвитку.

Ключові слова: художній образ, сприймання, цілісність, установки сприйняття, елемент діяльності, трансформації образу, тренування здатностей, студенти.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.02 – психофізіологія
(психологічні науки)**

Воропаєв, Дмитро Сергійович.

Оптимізація психофізіологічного стану підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.02 / Д.С. Воропаєв; наук. керівник О.О. Єжова; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 220 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 169-198.

Анотація: В дисертації представлено теоретичне узагальнення та розв'язання наукової проблеми щодо розуміння сутності поняття «психофізіологічного стану» (ПФС). Обґрунтовується вибір провідних показників психофізіологічного стану. Запропонований загальний алгоритм розрахунку інтеграційної оцінки психофізіологічного стану, що дозволило виявити рівні ПФС підлітків. Досліджені особливості динаміки психофізіологічного стану підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу протягом навчального року. Створено оптимізаційну програму психофізіологічного забезпечення навчальної діяльності підлітків, перевірена її ефективність. Розроблену програму було успішно впроваджено на матеріалі навчальної діяльності підлітків загальноосвітніх навчальних закладів та професійної діяльності вчителів.

Ключові слова: психофізіологічний стан, підлітки, загальноосвітній навчальний заклад, компоненти психофізіологічного стану, інтегральна оцінка психофізіологічного стану, програма оптимізації.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук
за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія

Гончаренко, Наталія Володимирівна.

Психологічні чинники збереження психічного здоров'я майбутніх лікарів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / Н.В. Гончаренко; наук. керівник С.Д. Максименко; Націон. мед. ун-т імені О.О. Богомольця. – Київ, 2015. – 235 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 162-235.

Анотація: Дисертація присвячена виявленню змісту та особливостей впливу психологічних чинників на психічне здоров'я майбутніх лікарів.<...> Розроблено теоретичну модель психологічних чинників збереження психічного здоров'я майбутніх лікарів, яка постала в основі робочої гіпотези дослідження. Виявлено актуальний рівень сформованості уявлень майбутніх лікарів про психічне здоров'я. З'ясовано вплив психологічних чинників на психічне здоров'я майбутніх лікарів. Розроблено та експериментально апробовано програму збереження психічного здоров'я майбутніх лікарів.

Результати дослідження підтвердили гіпотезу, що визначальними психологічними чинниками психічного здоров'я майбутніх лікарів є інтегративні чинники, котрі поєднують в собі змінні інтелектуального, емоційного та особистісного компонентів психічного здоров'я. <...> Доведено, що включення у процес підготовки майбутніх лікарів спеціальних програм для покращення їх психічного здоров'я дозволить значно покращити його рівень та забезпечить оптимальну професійну адаптацію.

Ключові слова: психічне здоров'я людини, психологічне здоров'я особистості, психологічні чинники психічного здоров'я, психічне здоров'я майбутніх лікарів, критерії психічного здоров'я, складові психічного здоров'я, рівні психічного здоров'я, психічна норма, чинники збереження психічного здоров'я.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи

Гуцол, Світлана Юріївна.

Психологія міфотворення в сучасній культурі: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / С.Ю. Гуцол; наук. консультант Н.В. Чепелева; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 541 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 480-541.

Анотація: У дисертації представлено теоретичне узагальнення і нове розв'язання проблеми міфотворення в соціальній психології, що полягає в розробці концепції його розуміння як перманентного багаторівневого комунікативно-семіотичного процесу відтворення міфів суб'єктами соціального буття, а також у виділенні й аналізі психологічних особливостей функціонування міфів і міфоподібних конструктів у інституціональних та особистісно-орієнтованих дискурсах. Розкрито перспективи застосування психолого-герменевтичного підходу до проблем дослідження міфу і визначено методологічні детермінанти вивчення механізмів міфотворення, зокрема психологічних особливостей наративізації процесів формування і трансляції міфів у сучасній культурі. Експліковано поняття неоміфологічного наративу як актуальної стадії міфотворення. Визначено і проаналізовано психологічні механізми міфологічного транспонування в сучасній культурі. Виокремлено загальні та специфічні особливості міфотворення в ключових інституціональних дискурсах. Обґрунтовано потенціал особистісно-орієнтованих, зокрема естетико культурологічних, дискурсів міфотворення як середовища реалізації дискурсивних практик самопроектування особистості. Розроблено теоретичні положення наративних практик самопроектування особистості в міфологічних координатах.

Ключові слова: міф, міфологічна свідомість, міфотворення, неоміфологічний наратив, міфологема, комунікативно-семіотичні механізми міфотворення, інституціональний дискурс міфотворення, особистісно-орієнтований дискурс міфотворення.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія,
психологія соціальної роботи**

Вальо, Лариса Іванівна.

Психологічні особливості реадаптації педагогів передпенсійного віку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л.І. Вальо; наук. керівник Б.А. Якимчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 204 с. : табл. – Бібліогр.: С. 176-201.

Анотація: Дисертаційна робота присвячена вивченню психологічних особливостей реадаптації педагогів на етапі завершення їх професійної діяльності та розробці програми психологічної допомоги даній категорії клієнтів в оптимізації зазначеного процесу.

У дослідженні обґрунтовано критерії адаптованості педагога передпенсійного віку, чинники та показники успішної реадаптації педагогів передпенсійного віку. Визначено, що специфічні психологічні особливості педагогів передпенсійного віку зумовлені, насамперед, їх віковими особливостями і стосуються сфери самосвідомості та мотиваційної сфери.

Доведено, що психологічними детермінантами показників адаптації педагогів передпенсійного віку є продуктивний тип ставлення до виходу на пенсію, високий ступінь ідентифікації з іншими професійно адаптованими особами, високий рівень емоційної стабільності та саморегуляції, неохильність до дезадаптивних станів, мотивація досягнення успіху, виражений особистий стиль діяльності.

Розроблено та апробовано програму надання психологічної допомоги педагогам передпенсійного віку з метою оптимізації процесу їх реадаптації та обґрунтовано її зміст.

На основі реалізації зазначеної програми виявлено, що цілеспрямований вплив на чинники реадаптації сприяє підвищенню показників реадаптації педагогів передпенсійного віку. <...>

Ключові слова: реадаптація, адаптованість, педагог, передпенсійний вік, оптимізація, чинники реадаптації, критерії адаптованості, показники успішної реадаптації.

Кирпенко, Тетяна Михайлівна.

Особливості механізмів психологічного самозахисту підлітків: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Т.М. Кирпенко; наук. керівник Ю.О. Бохонкова; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 240 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 169-210.

Анотація: Дисертацію присвячено розгляду актуальної проблеми вивчення механізмів психологічного самозахисту особистості. Обґрунтовано, що адаптивний психологічний самозахист особистості впливає на здатність особистості до успішного подолання внутрішніх і зовнішніх конфліктних ситуацій, здатність до застосування конструктивних стратегій подолання критичних ситуацій, гнучкість і толерантність до протилежної позиції, здатність до самостійного вибору форми поведінки. <...>

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що психологічний самозахист особистості являє собою складно організований процес, що включає комплекс психологічних захистів: копінг-стратегій, стилів поведінки та життєвих сценаріїв особистості, котрі забезпечують ефективність поведінки на різних рівнях психічного буття (усвідомлюваному, неусвідомлюваному тощо).

Доведено позитивні результати розробки й запровадження програми формування у підлітків конструктивних адаптивних форм психологічного

самозахисту, в основу якої покладені такі психологічні фактори, як самооцінка й саморегуляція, розвиток комунікативних та організаторських здібностей, навички розв'язання проблемних ситуацій, здатності до передбачення і толерантності до невизначених ситуацій.

Ключові слова: підліток, психологічний самозахист, акцентуації, комунікація, копінг-стратегії, захисні механізми, адаптація.

Левицька, Надія Сергіївна.

Особливості економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Н.С. Левицька; наук. керівник В.В. Москаленко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 242 с. : табл. – Бібліогр.: С. 189-208.

Анотація: Дисертацію присвячено соціально-психологічному аналізу особливостей економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери. Визначено специфічні риси економічної соціалізації у студентської молоді. Виокремлено основні її компоненти та чинники. Охарактеризовано вимоги та результати на конкретному віковому етапі. <...>

Емпірично встановлено особливості структурних компонентів економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери, індивідуально-психологічних особливостей особистості. Виділено типи економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери.

За результатами дослідження розроблено програму соціально-психологічного забезпечення розвитку економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери з метою підвищення рівня підприємливості як необхідної професійної якості в сучасних соціально-економічних умовах нашого суспільства.

Ключові слова: економічна соціалізація, соціальна сфера, студентська молодь, підприємницька складова професійної компетентності майбутнього фахівця соціальної сфери, типи економічної соціалізації майбутніх фахівців соціальної сфери.

Мельничук, Тетяна Іванівна.

Соціально-психологічні чинники забезпечення ефективності процесу усиновлення дітей: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Т.І. Мельничук; наук. керівник Т.В. Говорун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 276 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 171-197.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню соціально-психологічних чинників забезпечення ефективності процесу усиновлення. Виявлені показники прогностики успішності усиновлення: зрілі/конструктивні мотиви; пошанування суб'єктності дитини та її усиновлення в ранньому віці; узгодженість завдань усиновлення з очікуванням дорослих; егалітарно-ціннісні взаємини; успішність адаптації; відкритість усиновлення та оцінка його глибини за рівневою моделлю; наявність суспільної, родинної та професійної підтримки. Розроблена модель забезпечення ефективності усиновлення реалізується шляхом нормування процесу усиновлення та інтегративної функції уповноваженої агенції з питань підготовки й підтримки сім'ї в усиновленні.

Ключові слова: сім'я, усиновлення, мотиви, материнство, батьківство, процес, процедура, успішність, ефективність усиновлення, системний підхід, контент-аналіз.

Солодовнікова, Христина Кшиштофівна.

Соціально-психологічні основи аналізу історичного розвитку тероризму: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Х.К. Солодовнікова; наук. керівник Г.В. Ложкін; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 186,[50] с. : табл. – Бібліогр.: С. 187-203.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене аналізу соціально-психологічних механізмів становлення суб'єкта терористичної діяльності.

У дисертації розкрито історичні та психологічні аспекти виникнення й становлення тероризму в історії людської цивілізації, виокремлено соціально-психологічні чинники цього явища. Досліджений феномен тероризму у

вітчизняній психологічній думці XIX-XX ст. та досвід вивчення тероризму зарубіжними психологами. <...>

На основі теоретичного та емпіричного аналізу розроблено підходи до побудови соціально-психологічної моделі сучасного терориста, які включають в себе виділені соціальні (особливості походження, типу світогляду, освіти) і особистісні (основні особистісні якості терориста, психологічний тип, наявність синдромів, взаємин в соціальній групі, емоційна характеристика, логіка мислення) характеристика суб'єкта терористичної діяльності.

Ключові слова: терор, тероризм, насилля, терорист, інсургент, інсуреція, антисоціальна діяльність, мотиви терористичної діяльності, соціально-психологічний портрет сучасного терориста.

Шетеля, Наталія Ігорівна.

Соціально-психологічні чинники міжособистісних стосунків у педагогічному колективі коледжу культури й мистецтв: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Н.І. Шетеля; наук. керівник М.М. Марусинець; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 207 с. : табл. – Бібліогр.: С. 172-192.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню соціально-психологічних чинників міжособистісних стосунків у педагогічному колективі коледжу культури й мистецтв. Проаналізовано основні підходи до вивчення міжособистісних стосунків у соціальній психології, описано особливості міжособистісних стосунків у педагогічному колективі та його специфіку загалом.

Доведено, що основними чинниками формування оптимальних міжособистісних стосунків у педагогічному колективі коледжу культури й мистецтв є рівноцінне та справедливе ставлення членів групи один до одного, доброзичливе ставлення до нових членів колективу, емоційна єдність, участь у спільній діяльності; переважання колегіального стилю керівництва. <...>

Доведено ефективність запропонованої програми тренінгу оптимізації міжособистісних стосунків у педагогічному колективі коледжу культури й мистецтв.

Ключові слова: колектив, педагогічний колектив, міжособистісні стосунки, владно-підвладні міжособистісні стосунки, емоційно-ділові стосунки.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Горова, Олена Олександрівна.

Психологічні основи професійного становлення майбутніх архітекторів і будівельників: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О.О. Горова; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 462 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 398-431.

Анотація: На основі теоретико-експериментального дослідження розкрито структуру процесу професійного становлення архітекторів й будівельників у вимірі саме творчої діяльності як самостійної феноменологічної і концептуальної галузі, предмета спеціального аналізу. Розроблено авторський теоретико-методологічний підхід до дослідження процесу професійного становлення архітектора і будівельника, що дозволяє досліджувати професійно важливі характеристики фахівця, а також прогнозувати їхні трансформації при зміні соціальних умов. <...>

Створено концепцію професійного становлення майбутніх архітекторів і будівельників, а також, розроблено й апробовано модель фахівця в галузі архітектури й будівництва. Визначено представлення щодо проявів творчості, креативності саме у майбутніх архітекторів, інженерів-будівельників й фахівців із стажем у зазначених спеціальностях. Виявлено суттєві відмінності

у ставленні до професійної діяльності архітекторів, інженерів-будівельників й внаслідок цього виділено типи ставлень. <...>

Доведено, що динаміка професійного становлення архітекторів і будівельників пов'язана із активізацією змін внутрішнього й зовнішнього середовища суб'єкта. Чинники соціального середовища здійснюють певний ситуативний вплив на уявлення суб'єкта про динаміку свого професійного становлення (вік, займана посада, професійний стаж, творча реалізованість).

Розроблено й апробовано освітню програму формування творчого мислення, ціннісного ставлення до професії майбутнього фахівця.

Ключові слова: архітектор, будівельник, процес професійного становлення архітекторів і будівельників, професійна ідентичність архітекторів і будівельників, ціннісне ставлення до професії архітекторів і будівельників.

Шамне, Анжеліка Володимирівна.

Теорія і практика психосоціального розвитку особистості у підлітковому та юнацькому віці: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / А.В. Шамне; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 502 с. : табл. – Бібліогр.: С. 410-471.

Анотація: У дисертації представлено теоретико-методологічний аналіз проблеми та поняття психосоціального розвитку. Крізь призму генетичної психології як методологічної парадигми дослідження здійснено теоретичне обґрунтування, розробку та емпіричну верифікацію концептуальної моделі психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці. Охарактеризовано психосоціальні особливості нового покоління підлітків та юнаків XXI ст. Визначено вікові та індивідуальні закономірності, особливості, критерії, зміст і результуючі ефекти їх психосоціального розвитку. Виявлено вікові й індивідуальні предиктори, структуру та феноменологію кризи психосоціального розвитку у цей період.

Проаналізовано зміст і особливості індивідуальних варіантів (типів) й моделей (конструктивної, непродуктивної, деструктивної) психосоціального розвитку у підлітковому та юнацькому віці. Визначено основні напрями, психолого-педагогічні умови і зміст профілактики й корекції неконструктивних моделей психосоціального розвитку сучасної молоді. Розроблено й успішно апробовано корекційно-розвивальну програму гармонізації психосоціального розвитку сучасних підлітків. <...>

Ключові слова: психосоціальний розвиток, підлітково-юнацький вік, отрочтво, тип психосоціального розвитку, криза психосоціального розвитку, корекційно-розвивальна програма.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія**

Боднарук, Олена Володимирівна.

Формування системи базових психологічних понять у студентів вищих навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Боднарук; наук. керівник В.А. Семиченко; Держ. вищий навч. заклад «Ун-т менеджменту освіти». – Київ, 2015. – 274 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 171-197.

Анотація: Дисертація присвячена проблемі формування системи базових психологічних понять у студентів вищих навчальних закладів. Розкрито основні характеристики й погляди на сутність проблеми засвоєння психологічного матеріалу студентами, що склалися на сьогоднішній день у вітчизняній і зарубіжній психології. Представлено основні підходи до дослідження формування системи базових психологічних понять. Запропоновано теоретичну модель сформованості психологічних понять, яка містить сукупність базових понять та рівні їх засвоєння студентами у процесі професійної підготовки. Виявлено особливості комплектування навчальних

підручників з психології, що ускладнюють засвоєння студентами базових психологічних понять. Проведено емпіричне дослідження й представлено аналіз взаємозв'язку індивідуально-психологічних особливостей студентів, внутрішньої мотивації студентів до визначення психології та рівнів сформованості психологічних понять. Розроблено програму підвищення ефективності процесу формування у студентів системи базових психологічних понять. <...>

Ключові слова: формування психологічних понять, рівні сформованості психологічних понять, індивідуально-психологічні особливості студентів, внутрішня мотивація, загальна психологія, метакогнітивні стратегії.

Гурлева, Тетяна Степанівна.

Психолого-педагогічні умови формування відповідальності у важковиховуваних підлітків: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.С. Гурлева; наук. керівник В.О. Татенко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 285 с. : табл. – Бібліогр.: С. 187-212.

Анотація: У роботі представлено цілісну характеристику проблеми дослідження відповідальності у психологічній науці, розкрито особливості розвитку та умови формування якості відповідальності у підлітковому віці – зокрема, у важковиховуваних учнів. Дається опис типів просоціальної відповідальності.

З'ясовано, що якість відповідальності у підлітковому віці характеризується нецілісністю, дисгармонійністю розвитку, а також зорієнтованістю як на просоціальні, так і асоціальні цінності та норми (описано аналогічні типи асоціальної відповідальності).

Досліджено психолого-педагогічні умови ефективного формування у важковиховуваних підлітків інтегрованої просоціальної відповідальності, а саме: метод педагогічної вимоги і включення учнів у спеціальну діяльність з учителем і однокласниками. Після формувального впливу зафіксовано

значущі позитивні зміни у групі важковиховуваних підлітків: зростання загальної кількості типів відповідальності просоціального спрямування, поліпшення показників ставлення до відповідальності та її розуміння. Висунута на початку дослідження гіпотеза здобула своє підтвердження. Дано рекомендації щодо профілактики й подолання безвідповідальності як фактора важковиховуваності учнів.

Ключові слова: відповідальність, совість, безвідповідальність, важковиховувані підлітки, метод вимоги, спільна діяльність, самовиховання.

Краснопера, Тетяна Василівна.

Психологічні особливості розвитку навичок аудіювання майбутніх фахівців з міжнародних відносин: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.В. Краснопера; наук. керівник О.Ф. Волобуєва; Держ. прикордонна служба України, Нац. акад. держ. прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Київ, 2015. – 239 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 173-193.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми розвитку навичок аудіювання майбутніх фахівців з міжнародних відносин. <...>

Визначено психолого-педагогічні умови та психологічні детермінанти підвищення ефективності розвитку навичок аудіювання майбутніх фахівців з міжнародних відносин на основі теоретичного дослідження специфіки розвитку в студентів-міжнародників навичок сприймання та розуміння усного повідомлення у процесі опанування іноземної мови.

Розроблено та апробовано програму розвитку навичок аудіювання майбутніх фахівців з міжнародних відносин, яка включає авторський алгоритм системи вправ. На ґрунті результатів теоретичного та емпіричного досліджень вказаної програми, сформульовано практичні рекомендації викладачам ВНЗ щодо її використання. Результати дослідження підтвердили гіпотезу, що була висунута на початку роботи.

Ключові слова: майбутні фахівці з міжнародних відносин, професійна іншомовна комунікативна компетентність, психологічні особливості, психолого-педагогічні умови, програма розвитку навичок аудіювання.

Кулакова, Лариса Миколаївна.

Формування почуття власної гідності у молодших школярів в умовах навчальної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л.М. Кулакова; наук. керівник Р.В. Павелків; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2015. – 251 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 213-243.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене особливостям формування почуття власної гідності у молодших школярів під час навчання. Визначено, що почуття власної гідності – це складне інтегральне утворення, представлене єдністю суб'єктивної реальності, засноване на взаємодії внутрішньоособистісних і зовнішньосоціальних детермінант розвитку. Воно належить структурі особистості в цілому. <...>

Представлено структурну модель формування власної гідності у молодшому шкільному віці, котра сприяє виявленню функціонування самопроцесів молодшого школяра. <...> Чесноти й гідність у молодшому шкільному віці визначається позитивними моральними якостями, властивими молодшому школяру в конкретній проблемній ситуації: самостійність, чуйність, позитивна думка про себе, справедливість, взаєморозуміння, співчуття, впевненість, відповідальність.

За результатами емпіричного дослідження визначено, що на успішність виконання завдань, академічну успішність в цілому в молодшому шкільному віці впливає зміст матеріалу – контекст, кількість об'єктів, що аналізується, близькість до суб'єктного досвіду, й сформованість почуття власної гідності, моральні цінності.

Таким чином, динаміка академічної успішності в молодшому шкільному віці зумовлюється повільністю, виснажливістю нервової системи, особистісною тривожністю й сформованістю почуття власної гідності.

Ключові слова: гідність, моральність, моральний розвиток молодших школярів, почуття власної гідності.

Куценко, Яна Миколаївна.

Емоційний інтелект як чинник психологічної готовності до соціономічних професій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Я.М. Куценко; наук. керівник Т.В. Говорун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 238 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 210-238.

Анотація: Дисертаційна робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню емоційного інтелекту як чинника психологічної готовності до соціономічних професій. На базі проведеного теоретичного аналізу виокремлено три складові психологічної готовності: когнітивно-цільову, мотиваційну і поведінкову; визначено їх критерії та рівні. Емоційний інтелект розглядається як багатогранний психологічний феномен, зокрема як: інтегральна особистісна властивість, яка включає сукупність емоційно-інтелектуальних здібностей і опосередкована особистісними рисами (які можуть сприяти кращому чи гіршому розумінню емоцій); як один із психологічних ресурсів людини. <...>

У дослідженні на основі встановлених кореляцій виявлено специфічність зв'язків здібностей емоційного інтелекту із складовими психологічної готовності і проведено порівняльний аналіз особливостей розвитку емоційного інтелекту у представників різних соціономічних професій (психологів, педагогів і лікарів). <...>

Спираючись на результати констатувального етапу дослідження, було розроблено інтегративний тренінг зі створення умов розвитку емоційного інтелекту. В ньому застосовувались різні методи і засоби (дискусії, ігрові технології, психогімнастичні та релаксаційні вправи, вправи на самопізнання, рефлексивні коментарі тощо), які було переосмислено відповідно цілям тренінгу. <...>

Ключові слова: емоційний інтелект, психологічна готовність, професійне становлення, психологічні механізми, психологічні ресурси, пізнавальна, спонукальна і регулятивна функції.

Левшунова, Катерина Валеріївна.

Рухова активність як чинник психічного благополуччя дошкільників: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / К.В. Левшунова; наук. керівник Т.О. Піроженко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015.– 215 с. : табл. – Бібліогр.: С. 146-160.

Анотація: У дисертації проаналізовано стан дослідженості проблеми рухової активності дитини дошкільного віку у психологічній літературі. Розкрито авторське визначення «рухова активність», уточнено сутність понять «фізичний розвиток», «благополуччя». <...>

Емпірично досліджено взаємозв'язок між руховою активністю та психічним благополуччям старших дошкільників.

Розроблено та емпірично апробовано програму збільшення рухової активності старших дошкільників як чинника прояву їх психологічного благополуччя.

Підтверджено гіпотезу про те, що збільшення рухової активності у процесі освоєння дитиною соціально-предметного простору в різних видах ігрової діяльності сприяє встановленню та зміцненню зв'язків між соціальними, когнітивними, емоційними досягненнями психічного розвитку дошкільника, чим збільшує цілісність, інтегрованість та конструктивність прояву його психічного благополуччя в життєвій практиці.

Ключові слова: рухова активність, психічне благополуччя, старший дошкільник, фізичний розвиток, благополуччя, здоров'я, компоненти психічного благополуччя.

Любіна, Любов Анатоліївна.

Гендерні особливості формування професійної компетентності майбутніх лікарів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л.А. Любіна; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 300 с. : табл. – Бібліогр.: С. 187-210.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню гендерних особливостей формування професійної компетентності майбутніх лікарів. <...> Визначено компоненти (ціннісно-мотиваційний, операційно-діяльнісний, поведінковий, комунікативний, когнітивний, рефлексивно-творчий) та види (спеціальна, соціально-психологічна, особистісно-творча, комунікативна, саморегуляційна, морально-етична, правова) професійної компетентності майбутнього лікаря.

Отримано результати емпіричного дослідження, що відображає гендерні особливості розвитку визначених компонентів професійної компетентності у майбутніх лікарів. Розроблено і теоретично обґрунтовано психолого-педагогічну модель формування професійної компетентності майбутнього лікаря, основною ідеєю якої є переконаність у тому, що професійна компетентність підлягає формуванню, розвитку та корекції під час спеціально організованого особистісно-орієнтованого навчання у ВМНЗ.

За результатами формувальних впливів доведено ефективність впровадження програми авторського спецкурсу та гендерно-орієнтованого тренінгу з формування професійної компетентності у майбутніх лікарів в процесі їх навчально-професійної діяльності у ВМНЗ, що стало підтвердженням висунутої гіпотези дослідження.

Ключові слова: професійна компетентність майбутнього лікаря, гендерні характеристики особистості, асертивність, особистісно-орієнтовані технології навчання, гендерно-орієнтований тренінг.

Мильнікова, Наталія Григорівна.

Психологічні особливості формування у студентів узагальнених способів навчальної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.Г. Мильнікова; наук. керівник Н.О. Видолоб; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 237 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 164-190.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню здатності до узагальнення у студентів початкових курсів ВНЗ. У роботі систематизовано психолого-педагогічні погляди щодо мисленнєвого механізму узагальнення в юнацькому віці та його ролі у вивченні іноземної мови, запропоновано структурно-функціональну модель формування понять у процесі узагальнення під час опанування студентами іноземної мови. Визначено сутність поняття узагальнення як процесу формування судження, що приводить до виділення й означування відносно стійких властивостей об'єктів, подій, явищ і ситуацій, які стосуються всього класу або категорії певних об'єктів. Представлено факторну структуру здатності до узагальнення, яка включає такі компоненти, як синтетичність і аналітичність, абстрактність і категоріальність мислення.

Автором запропоновано комплексну психологічну програму для формування у студентів здатності до узагальнення на матеріалі іноземної мови, емпірично доведено її розвивальну ефективність.

Ключові слова: здатність до узагальнення, теоретичне мислення, емпіричне мислення, навчання іноземної мови, синтетичність і аналітичність мислення, абстрактність і категоріальність мислення.

Мосійчук, Василь Володимирович.

Психологічні особливості учбово-професійної самореалізації майбутніх психологів в умовах криз професійного навчання: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / В.В. Мосійчук; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 230 с. : табл. – Бібліогр.: С. 208-230.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено вивченню особливостей учбово-професійної самореалізації майбутніх психологів, впливу криз професійного навчання на цей процес. На базі проведеного теоретичного аналізу виокремлено три складові учбово-професійної самореалізації (які знаходяться у відносинах взаємовпливу і взаємозв'язку): мотиваційна, когнітивно-цільова, поведінкова; визначено їх критерії та рівні. <...>

На основі встановлених кореляцій у студентів-старшокурсників зафіксовано низький рівень розвитку складових учбово-професійної самореалізації та деструктивне переживання кризи фахової готовності. Проаналізовано особливості емоційного супроводу фахового навчання студентів-випускників. Встановлено, що середній та низький рівні переживання нормативної кризи фахової готовності сприяють високому та середньому рівням учбово-професійної самореалізації майбутніх психологів.

Виявлена ефективність упровадження розробленої та апробованої програми навчально-розвивального тренінгу, яка сприяє учбово-професійній самореалізації майбутніх психологів через розширення простору для учбово-професійної самореалізації, формування конструктивної стратегії переживання та подолання кризи фахової готовності, моделювання професійної діяльності, підвищення учбово-професійної мотивації. Таким чином, отримані дані підтвердили гіпотезу дослідження.

Ключові слова: учбово-професійна самореалізація, професійне становлення майбутніх психологів, рефлексія, цілепокладання, криза професійного навчання, криза апробації, криза фахової готовності, конструктивна стратегія переживання криз.

Москаленко, Ольга Володимирівна.

Розвиток ціннісно-сислової сфери у майбутніх фахівців технічного профілю: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Москаленко; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 198,[14] с. : табл. – Бібліогр.: С. 180-198.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено вивченню розвитку ціннісно-сислової сфери як цілісної структури у майбутніх фахівців технічного профілю. <...> Сприятливими передумовами формування ціннісно-сислової сфери особистості є ціннісне самовизначення, розвиток моралі та духовності, розвиток комунікативних умінь, навичок саморегуляції, особистісна ідентифікація.

Визначено критерії оцінки рівнів розвитку ціннісно-сислової сфери особистості, що відображають міру сформованості кожного структурного компонента даної сфери: низький рівень, середній та високий. Встановлено, що розвиток ціннісно-сислової сфери особистості можливий за умов розвитку кожного структурного компоненту даної сфери. <...>

Запропоновану та апробовану програму психологічного тренінгу «Розвиток ціннісно-сислової сфери особистості студента технічного профілю» визначено як ефективний засіб, що сприяє структуризації ціннісної сфери особистості, усвідомленню смислових орієнтирів життя та прагненню особистості до розкриття та використання власного потенціалу. Таким чином, результати дослідження підтверджують висунуту гіпотезу.

Ключові слова: спрямованість, структура цінностей, смисложиттєві орієнтації, ціннісно-сислова сфера особистості, ціннісне самовизначення, самоактуалізація.

Мосьпан, Марина Олександрівна.

Формування здатності особистості до саморегуляції у конфліктних ситуаціях педагогічної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / М.О. Мосьпан; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені

Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 222 с. : табл. – Бібліогр.: С. 174-196.

Анотація: Дисертаційну роботу присвячено теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування здатності майбутнього педагога до саморегуляції у конфліктних ситуаціях педагогічної діяльності.

На основі теоретичного аналізу професійної педагогічної діяльності уточнено особливості психічних станів педагогів та виділено типові конфліктні ситуації, що виникають під час педагогічної діяльності. Виявлено особливості впливу конфліктів на емоційну сферу майбутнього педагога та значення здатності до саморегуляції в психологічній готовності до конфліктних ситуацій. Досліджено поведінку педагогів в звичайних та конфліктних ситуаціях професійної педагогічної діяльності. Обґрунтовано структурно-функціональну модель саморегуляції майбутніх педагогів в конфліктних ситуаціях педагогічної діяльності. Визначено особливості психічних станів студентів та педагогів в звичайних та конфліктних ситуаціях професійної діяльності. Запропоновано анкету для виявлення засобів саморегуляції у майбутніх педагогів в конфліктних ситуаціях. <...>

В ході апробації підтвердила свою ефективність та відповідність поставленим завдання програма соціально-психологічного тренінгу розвитку здатності до саморегуляції майбутніх педагогів у конфліктних ситуаціях.

Ключові слова: здатність до саморегуляції, конфліктні ситуації, майбутні педагоги, педагогічна діяльність.

Набчук, Олександр Юрійович.

Психологічні умови розвитку екологічної свідомості старшокласників засобами інформаційних технологій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.Ю. Набчук; наук. керівник Т.О. Піроженко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 359 с. : табл. – Бібліогр.: С. 185-216.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню процесу розвитку екологічної свідомості старшокласників засобами інформаційних технологій в загальноосвітній середній школі. <...>

У формуальному експерименті розроблено й успішно апробовано програму розвитку екологічної свідомості старшокласників засобами новітніх інформаційних технологій. Виокремлено психологічні умови розвитку екологічної свідомості старшокласників: сформованість високого рівня екологічної ерудованості учнів, гармонійних екологічних уявлень, здатності старшокласників до вичерпної змістової оцінки екологічних ситуацій, високого рівня розуміння реальної чи штучно створеної вчителем екологічної ситуації, спрямованість у школярів екологічних настановлень, інтегрованих екологічних переконань та ін.

В емпіричному дослідженні гіпотеза, яку було висунуто на початку проведення експерименту, знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: екологічна свідомість, когнітивний шар, перцептивно-емотивний шар, конативний шар, аксіологічний шар, форми екологічної свідомості.

Петрученко, Надія Михайлівна.

Психологічні засади формування готовності до професійної діяльності студентів із соматичними вадами: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.М. Петрученко; наук. керівник Л.З. Сердюк; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2015. – 226 с. : табл. – Бібліогр.: С. 169-191.

Анотація: У дисертації здійснено теоретико-методологічне обґрунтування та практична розробка психологічних засад формування готовності до професійної діяльності студентів із самотинними вадами. <...> Визначено перелік психодіагностичних методик, які можуть використовуватися для діагностики кожного компоненту.

Емпіричним шляхом встановлено кількісні діагностичні характеристики та особливості психологічної готовності до професійної діяльності студентів із соматичними вадами, у порівнянні із здоровими студентами. Визначено зміст основних напрямів та завдань психологічної роботи, спрямованої на її формування. Розроблено та апробовано програму формування готовності до професійної діяльності у студентів із соматичними вадами. Результати апробації програми довели її достатньо високу ефективність.

Психологічна готовність до професійної діяльності студентів із соматичними вадами є складнішим особистісно-професійним феноменом у порівнянні із здоровими студентами, що, у свою чергу, зумовлює необхідність врахування цієї специфіки при здійсненні заходів, спрямованих на її формування. Гіпотеза дослідження була підтверджена в процесі експерименту.

Ключові слова: студенти із соматичними вадами, психологічна готовність, професійна діяльність, діагностика готовності, формування готовності.

Поджинська, Ольга Олегівна.

Психологічні особливості становлення у студентів ціннісного компонента особистісної ідентичності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.О. Поджинська; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 221 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 153-173.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене дослідженню особливостей становлення ціннісного компоненту особистісної ідентичності студентів із різним спеціальностей. Теоретично обґрунтовано та розроблено структурну модель особистісної ідентичності сучасного студентства. <...>

Під час реалізації поставлених завдань теоретично та емпірично підтверджено достовірність висунутої гіпотези про те, що становлення

особистісної ідентичності залежить від ціннісних орієнтацій, рівня самооцінки та рефлексивності студентів. <...>

Розкрито особливості становлення статусів ідентичності студентів різних спеціальностей. Показано, що високий рівень розвитку рефлексії, відповідальності, усвідомлення власного життя є характерним для студентів із досягнутою ідентичністю. У студентів, що перебувають на стадії мораторію, дифузії, передвизначеної ідентичності, ці риси потребують розвитку. У ході формувального експерименту розроблено та успішно апробовано тренінгову програму, направлену на формування здорової позитивної ідентичності студентства.

Ключові слова: особистісна ідентичність, ціннісні орієнтації, ідентифікація, цінність, соціально-психологічний тренінг.

Сватенкова, Тетяна Іванівна.

Психологічні особливості екзистенційних переживань особистості у період ранньої юності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.І. Сватенкова; наук. керівник М.В. Папуча; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 255 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 186-213.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено розкриттю сутності феномену екзистенційних переживань у період юності. Розкрито специфіку і структуру екзистенційного переживання як важливого явища у розвитку внутрішнього світу особистості і основної передумови формування індивідуальних цінностей особистості. <...>

На основі проведеного комплексного емпіричного та герменевтичного дослідження екзистенційних переживань у юнацькому віці створено та обґрунтовано динамічну схему екзистенційного переживання. Основною гіпотезою стало припущення про те, що особистісний розвиток та самовизначення в юнацькому віці визначається процесами переживання екзистенційної інформації, що спричиняє структурно-динамічну трансформацію особистості у напрямку її дорослішання; а сам процес

дорослішання у даному віці являє собою перехід від екзистенційної орієнтації до екзистенційної інтеграції і може бути виявлений через наявність переживань екзистенційного характеру. Актуальним є впровадження методик використаних у дослідженні, при профорієнтаційній роботі з молоддю перед вступом у вищі навчальні заклади та визначенні професійного майбутнього.

Ключові слова: екзистенційні переживання, ранній юнацький вік, когнітивний компонент, конативний компонент, емоційний компонент, часова перспектива, смислова післядія.

Соболева, Катерина Віталіївна.

Психологічні особливості децентрації у ранньому юнацькому віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / К.В. Соболева; наук. керівник О.В. Завгородня; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 236 с. : табл. – Бібліогр.: С. 201-236.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено проблемі децентрації у ранньому юнацькому віці. Теоретично обґрунтовано та розроблено модель децентрації у процесі міжособистісного пізнання, яка включає три компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий.

У емпіричній частині роботи досліджено складові децентрації, обґрунтовано рівні розвитку децентрації. <...>

Підтверджено достовірність висунутої гіпотези про те, що встановлення децентрації у осіб раннього юнацького віку передбачає розвиток емпатійного ставлення, розуміння пізнавальної позиції іншої людини, конструктивної поведінки з однолітками. У процесі дослідження децентрації серед осіб раннього юнацького віку виявлено нерівномірність розвитку складових децентрації.

У ході формувального експерименту, розроблено та успішно апробовано програму сприяння розвитку децентрації у ранньому юнацькому віці. Ефективність застосування програми серед осіб раннього юнацького віку

підтверджує зростання здатності уявити себе на місці іншого та зниження егоцентричної спрямованості, що є важливими складовими децентрації.

Ключові слова: децентрація, емпатія, рефлексія, когнітивний компонент, емоційно-ціннісний компонент, поведінковий компонент, ранній юнацький вік.

Шамрук, Олег Павлович.

Психологічні особливості формування організованості у майбутніх співробітників Державної пенітенціарної служби України: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.П. Шамрук; наук. керівник Г.В. Ложкін; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 185 с. : табл. – Бібліогр.: С. 162-183.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню психологічних особливостей формування організованості у майбутніх співробітників Державної пенітенціарної служби України. В роботі розроблено психологічну модель організованості, апробовано науково-обґрунтований методичний інструментарій дослідження організованості особистості. Описуються результати емпіричного дослідження психологічних особливостей розвитку структурних компонентів організованості майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв залежно від курсу навчання, взаємозв'язку між компонентами організованості. Виявлено індивідуально-психологічні властивості, що обумовлюють розвиток структурних компонентів організованості офіцерів-пенітенціаріїв.

Розроблено та апробовано програму розвитку когнітивного, мотиваційного, регуляторного, рефлексивно-оцінного та результативного компонентів організованості майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв. Проведений кількісний і якісний порівняльний аналіз результатів, отриманих у ході формувального експерименту, дозволяє стверджувати, що розроблена програма є ефективним засобом розвитку організованості.

Гіпотеза, що була висунута на початку роботи в ході експериментального дослідження знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: організованість, компоненти, структура, майбутній офіцер пенітенціарної служби, розвиток.

Шаркова, Світлана Федорівна.

Психологічні особливості організації навчання іноземної мови в полікультурних групах студентів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С.Ф. Шаркова; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 225 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 180-205.

Анотація: В дисертації досліджується питання ефективності засвоєння іноземної мови в умовах полікультурного навчання. Вперше багатокультурна за складом група розглядається в якості моделі реального мовного середовища. Встановлена доцільність впровадження різних видів пізнавальної та розвивальної діяльності, що допомагають суб'єктам навчання зрозуміти особливості різних культур. Автором проаналізовано зміни рівнів розвитку видів мотивації оволодіння іноземною мовою. Описано характер впливу зроблених методичних прийомів на ефективність засвоєння іноземної мови. Запропонована програма розвитку полікультурної компетенції особистості в ході оволодіння навиками іноземної мови. Встановлені тенденції спрямованості на досягнення успіху учасників експериментальної групи. Досліджено зміни у типах і спрямованості реакцій студентів у проблемних ситуаціях побутового характеру. Виявлені відмінності між представниками різних країн. <...>

Ключові слова: полікультурна освіта, студентська молодь, навчання іноземної мови, мотивація оволодіння іноземною мовою, полікультурна компетенція, психосоціальний розвиток.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія,
економічна психологія**

Коломієць, Олена Петрівна.

Формування психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / О.П. Коломієць; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2015. – 280 с. : табл. – Бібліогр.: С. 173-199.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати емпіричного дослідження з зазначеної проблеми.

У роботі проведено психологічний аналіз управління енергокомпаніями та розкрито специфіку управлінської діяльності їх менеджерів. Висвітлено структуру та зміст психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління.

На основі емпіричного дослідження виявлено низку проблем у сформованості основних компонентів та загального показника психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління. Констатовано наявність статистично значущих зв'язків між рівнем сформованості основних компонентів та загального показника психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління і чинниками: мезорівня (напрямок діяльності енергокомпаній), мікрорівня (посада, освіта, стаж роботи, вік менеджерів).

Розроблено та представлено авторську технологію формування психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління. Показано особливості експериментального впровадження та результати ефективності технологій.

Гіпотеза, яка була висунута на початку дослідження про вплив чинників мезо- й мікрорівня та психологічних умов на формування психологічної готовності менеджерів енергокомпаній до управління, повністю підтверджена.

Ключові слова: менеджери енергокомпаній, психологічна готовність менеджерів до управління, чинники психологічної готовності, технологія формування психологічної готовності.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Левіт, Леонід Зігфрідович.

Психологія розвитку й реалізації життєвого потенціалу суб'єкта: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Л.З. Левіт; наук. консультант Г.О. Балл; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 605 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 521-556.

Анотація: У дисертації розглядається життєвий потенціал людини-суб'єкта. Розроблено і використано багаторівневу теоретичну концепцію, в якій розвиток і реалізація життєвого потенціалу визначається взаємодією двох систем – «Егоїзму» (на найвищому рівні свого розвитку він постає індивідуалізмом) і «Особистісної Унікальності». Відповідно, процес індивідуальної «самореалізації» розглядається з двох сторін: з боку наявного (головним чином, вродженого) потенціалу, таланту («само»), і з боку прагнення і можливостей індивіда до його продуктивного втілення в життя («реалізації»).

Продемонстровано інтегративні й уточнювальні можливості нової концепції щодо ряду теорій загальної та позитивної психології. Систематизовано ряд понять з неясними межами, які широко використовуються в гуманітарних науках і повсякденному спілкуванні.

Розроблено кілька груп методик, що дозволяють діагностувати компоненти життєвого потенціалу, досліджувати його процесуальну динаміку, а також сприяти його усвідомленню і посиленню за допомогою певних вправ. Продемонстровано зв'язок компонентів життєвого потенціалу людини з поняттям «щастя», «сенс», «індивідуальність» тощо.

Ключові слова: життєвий потенціал, системний підхід, щастя, евдемонія, індивідуальність, самореалізація, особистісна унікальність, егоїзм, альтруїзм, сенс.

Мул, Сергій Анатолійович.

Психологія готовності офіцера-прикордонника до професійної діяльності: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / С.А. Мул; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 405 с. : табл. + додатки. – Бібліогр.: С. 365-405.

Анотація: На основі теоретико-експериментального дослідження розкрито структуру процесу готовності до професійної діяльності офіцера-прикордонника. Розроблено модель психології готовності прикордонного офіцера до професійної діяльності, яка дозволила розкрити сутність, компонентний склад, зміст, структуру, умови і шляхи розвитку готовності до виконання завдань за призначенням.

Показано, що рівень впливу психологічних складових готовності в індивідуальному проявленні діяльності офіцера-прикордонника на ступінь виконання ним завдань охорони державного кордону залежить від напряму служби, посади на якій здійснюється професійна діяльність, рівнів розвитку психологічних і особистісних якостей офіцера.

У роботі показано, що готовність до професійної діяльності офіцерів-прикордонників складається із таких компонентів, як стилі керівництва, орієнтаційні стилі професійного спілкування, комунікативні та організаційні здібності. <...> Емпірично доведено, що для ефективного виконання своїх професійних обов'язків офіцери-прикордонники повинні мати розвинуті організаційні і комунікативні здібності, які проявляються в колективному прийнятті рішень, структуризації відношень керівник-підлеглий, колективній відповідальності за прорахунки.

Показано та доведено, що існують гендерні відмінності у сформованості різних компонентів готовності до діяльності офіцерів-прикордонників, зокрема жінкам притаманний демократичний стиль управління, авторитарність в них проявляється на початку і в кінці служби, а чоловікам притаманний авторитарний і ліберальний стилі керівництва. <...>

Ключові слова: професійна діяльність офіцера-прикордонника, готовність до професійної діяльності, готовність до діяльності офіцера-прикордонника, прикордонна служба, особистість офіцера-прикордонника.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія,
історія психології**

Каплуненко, Ярина Юріївна.

Особистісні чинники розвитку соціального інтелекту у фахівців соціономічних професій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Я.Ю. Каплуненко; наук. керівник О.М. Кокун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 262 с. : табл. – Бібліогр.: С. 172-190.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню особистісних чинників розвитку соціального інтелекту у фахівців соціономічних професій – менеджерів, психологів та викладачів. Зроблено теоретичний аналіз історії дослідження соціального інтелекту, сучасних уявлень про його розвиток та складові компоненти. <...>

Представлено емпіричне дослідження особистісних чинників розвитку соціального інтелекту; вивчено рівень розвитку когнітивного, емоційного та поведінкового складових соціального інтелекту у працюючих фахівців професійного середовища «людина-людина»; виділено структурно-динамічні, характерологічні мотиваційні та смислові чинники його розвитку; зроблено якісний та кількісний аналіз взаємозв'язків особистісних чинників із показниками соціального інтелекту; виділено характерні ознаки фахівців різних соціономічних груп; розроблено практичні рекомендації щодо оптимізації соціального інтелекту у майбутніх фахівців соціономічних професій.

Ключові слова: соціальний інтелект, особистісні чинники, когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти соціального інтелекту, фахівці соціономічних професій.

Одинцова, Галина Юрївна.

Роль установки у формуванні креативного мислення юриста: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Г.Ю. Одинцова; наук. керівник Д.О. Александров; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 252 с. : табл. – Бібліогр.: С. 170-186.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене розробці теоретичних засад і практичних науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення практики професійно-психологічної підготовки юристів, спрямованої на формування та розвиток психологічної готовності до креативного мислення. Охарактеризовано особливості, структуру, зміст, рівні, специфічні риси пізнавальної діяльності юриста, а також доведено, що креативний характер юридичної діяльності є однією з основних її особливостей. <...> Визначено провідні психологічні детермінанти формування готовності до активації креативного мислення юриста. Окреслено завдання сформуванню професійно-психологічну готовність використовувати креативний потенціал, описано навчально-розвивальні заходи сформованого впливу на мотиваційний, когнітивний та поведінковий компоненти юриста. Наведено авторський «Тренінг формування креативного потенціалу юриста»; здійснено аналіз його ефективності, на підставі чого описано завдання, функції, структуру, вимоги, принципи та рекомендації щодо його застосування.

Ключові слова: установка, креативне мислення, детермінанти креативності, креативний потенціал, професійна діяльність юриста, професійно-психологічна підготовка.

Степура, Євгеній Вікторович.

Ціннісно-сміслові чинники прийняття рішень особистістю в умовах невизначеності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Є.В. Степура; наук. керівник Г.О. Балл; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 204 с. : табл. – Бібліогр.: С. 167-180.

Анотація: Здійснюється огляд класичних та сучасних досліджень, які показують зв'язок ціннісно-сміислової сфери з процесами прийняття рішень, робиться спроба аналізу класифікацій виборів особистості.

Виявлено чіткі кореляції між компонентами ціннісно-сміислової сфери та рішеннями, що їх приймають досліджувані. Перш за все, це позитивні зв'язки цінності освіченості з ефективною стратегією розв'язання задач, цінностей свободи та суспільного визнання з імпульсивною стратегією, цінності життєвої мудрості з обережною стратегією.

Виявлено вплив якостей, що вимірюються майже всіма шкалами тесту СЖО, на процеси прийняття рішень в умовах невизначеності. Вибір позитивної інтерпретації невизначених стимулів позитивно корелює з наявністю осмисленості в житті особи, натомість вибір їх нейтральної інтерпретації негативно корелює майже з усіма шкалами СЖО.

Факторний аналіз виявив додаткові аспекти зв'язку ціннісно-сміислової сфери з процесами прийняття рішень. Так, вибір позитивної або негативної інтерпретації невизначених стимулів, а також використання ефективною або обережною стратегією прийняття рішень пов'язані з рівнем макіавеллізму особи.

Кластерний аналіз дав змогу розширити уявлення про ціннісне підґрунтя процесів прийняття рішень. <...>

Ключові слова: смисл, цінності, прийняття рішень, вибір, часткова невизначеність, повна невизначеність, ставлення до ситуації невизначеності, ефективні рішення, імпульсивність, обережність.

Федько, Світлана Леонідівна.

Культуродоцільні тенденції в практиці надання психологічної допомоги: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / С.Л. Федько; наук. керівник О.Ф. Бондаренко; Київськ. нац. лінгвіст. ун-т. – Київ, 2016. – 215 с. : табл. – Бібліогр.: С. 172-204.

Анотація: У дисертації представлено теоретичний аналіз проблеми соціокультурної зумовленості практики надання психологічної допомоги й емпіричне вивчення особливостей репрезентації вказаного феномену у професійній свідомості практикуючих психологів. <...>

З'ясовано, що особливості спрямованості соціокультурного змісту роботи психологів-практиків визначаються двома культуродоцільними тенденціями – індигенізацією та універсалізацією – експліцитність та імпліцитність яких визначає актуальне ставлення професіоналів до власної діяльності у сфері консультативних послуг. Установлено, що виправданим є не протиставлення індигенної тенденції універсалістській, а розуміння того, що йдеться насправді про експліцитно та імпліцитно індигенні позиції, погляди й системи консультування і психотерапії.

Зважаючи на специфіку отриманих результатів, пропонується доповнити професійне навчання практичних психологів таким компонентом професійної підготовки, як «соціокультурна компетентність», що передбачає володіння вміннями успішного вирішення професійних завдань культуро відповідними способами.

Ключові слова: психологічне консультування, психотерапія, соціокультурна компетентність, культуродоцільність, антипсихіатрія, панпсихологізація, універсалізація, індигенізація.

Чанцева-Коваленко, Олена Миколаївна.

Гармонійні стосунки батьків як чинник особистісного розвитку дитини: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О.М. Чанцева-Коваленко; наук. керівник А.В. Толстоухов; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 273 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 190-228.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню особистісного розвитку дитини під впливом стосунків батьків. У роботі охарактеризовано гармонійні та дисгармонійні стосунки батьків, досліджено їх основні критерії та чинники. Розроблено структурно-динамічну модель особистісного розвитку дитини підліткового віку, що відображає вплив батьківських стосунків залежно від їх характеру на розвиток дитячої особистості. Обґрунтовано, що стосунки батьків виступають одним із важливих факторів особистісного розвитку дитини. Методично обґрунтовано курс інформаційно-просвітницьких та психокорекційних онлайн-вебінарів «В моїй сім'ї – гармонія» як сучасного методу гармонізації батьківських стосунків. <...> Відзначено позитивну динаміку щодо гармонізації стосунків у батьків-учасників вебінарів: розвиток збалансованості їх взаємин в континіумі «автономність-залежність», досягнення більшої гнучкості сімейних ролей, зростання емпатійної наповненості стосунків, зміцнення ціннісно-орієнтаційної єдності, посилення узгодженості батьків у виховних підходах і зростання загального рівня задоволеності подружніми стосунками. <...>

Ключові слова: особистісний розвиток, сімейна система, гармонійні стосунки батьків, автономність та залежність, ціннісно-орієнтаційна єдність, емпатійна наповненість стосунків, узгодженість виховних підходів, вебінар.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія**

Поладко, Ганна Олександрівна.

Порушення психологічної адаптації у пацієнтів із феохромоцитомною дисфункцією: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / Г.О. Поладко; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 200 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 171-196.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічної адаптації у пацієнтів з феохромоцитомною дисфункцією. Чинником адаптації пацієнтів та подальшої успішності лікувально-профілактичних заходів є якість цього процесу та конструктивність захисних механізмів, які проявляють пацієнти на різних етапах захворювання. <...>

У дисертації доведено, що ключовими чинниками впливу на рівень адаптації чи дезадаптації пацієнтів з феохромоцитомною дисфункцією являються: зміст ціннісних орієнтацій пацієнтів, механізми оволодіваючої поведінки, захисні механізми та рівень успішності лікувально-профілактичних заходів, ефективності взаємодії на рівні лікар-пацієнт.

Практика проведення формувального експерименту дає підстави говорити про те, що умовами формування адаптації пацієнтів є подолання деструктивного впливу захисних механізмів. Засобами активізації конструктивного впливу захисних механізмів слугує розвиток особистісної рефлексії.

Проведене нами теоретико-прикладне дослідження підтвердило вірність поставленої нами гіпотези. <...>

Ключові слова: адаптація, дезадаптація, ефективність взаємодії, захисні механізми, рефлексія, успішність лікувально-профілактичних заходів.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи

Дідух, Микола Леонтійович.

Соціально-психологічні закономірності етнічної індивідуалізації: дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.05 / М.Л. Дідух; наук. консультант І.В. Данилюк; Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – 477 с. : рис. – Бібліогр.: С. 367-414.

Анотація: Дисертація присвячена проблемі розробки цілісної концепції соціально-психологічних закономірностей етнічної індивідуації, визначенню її етапів, чинників та механізмів, обґрунтуванню принципів психологічного супроводу процесу етнічної індивідуації на колективному та індивідуальному рівні організації. Етнічна індивідуація є проявом суб'єктної активності, спрямованої на усвідомлення змісту етнічного несвідомого і трансформацію ставлення до нього. Виявлено, що етнічне несвідоме містить наступні складові: хронотоп, сакральні переживання, уявлення про каузальність подій, етноспецифічний зміст базових міфологем. Особливості етнічного несвідомого відображено у фольклорних джерелах та витворах мистецтва, наративах щодо особистих та історичних подій, воно впливає на світогляд представників даного народу. Виявлено, що механізмами етнічної індивідуації є усвідомлення, привласнення, переосмислення, диференціація, творча реалізація, інтеграція.

Розроблено методику діагностики механізмів етнічної індивідуації. В результаті емпіричного дослідження доведено, що ініціюють етнічну індивідуацію на індивідуальному рівні як соціальні умови – насамперед мультикультурне оточення, так і внутрішні – досягнута зрілість особистості: здатність до рефлексії, інтегральний локус контролю, оптимальний рівень прагнення до самоактуалізації. Процес етнічної індивідуації на рівні окремої особистості поділяється на п'ять етапів. На кожному етапі цього процесу задіяні власні механізми та чинники, що сприяють стабілізації або переходу особистості до наступного етапу. <...>

Ключові слова: етнопсихологія, індивідуація, несвідоме, крос-культурні дослідження, особистість.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія,
психологія соціальної роботи**

Борець, Юлія Василівна.

Психологічні особливості громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічного профілю: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Ю.В. Борець; наук. керівник В.Г. Панок; Чернігівськ. держ. пед. ун-т імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів, 2016. – 238 с. : табл. – Бібліогр.: С. 183-209.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню психологічних особливостей громадянської компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій – психолога і юриста. Теоретично встановлено, що самоздійснення особистості, як і громадянська компетентність, значною мірою пов'язується з уміннями й навичками людини орієнтуватися в основних сферах життєдіяльності – правовій, моральній, економічній, екологічній.

Представлено авторську теоретичну модель громадянської компетентності фахівців соціономічного профілю, яка включає основні компетенції: суспільно-пізнавальну, нормативно-регулятивну та поведінково-діяльнісну.

Емпірично досліджено критерії сформованості громадянської компетентності майбутніх психологів та юристів. Здійснено порівняльний аналіз результатів за статевими відмінностями. Визначено кореляційні зв'язки і залежності між компетенціями громадянської компетентності, контурно окреслено соціально-психологічні проблеми та протиріччя.

Ключові слова: громадянська компетентність, суспільно-пізнавальна компетенція, нормативно-регулятивна компетенція, поведінково-діяльнісна компетенція, основні сфери життєдіяльності, моральна, правова, екологічна, економічна, соціономічні професії.

Василець, Наталія Михайлівна.

Соціально-психологічні чинники довіри громадян до працівників органів внутрішніх справ України: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 /

Н.М. Василюк; наук. керівник В.В. Москаленко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 523 с. : табл. – Бібліогр.: С. 189-227.

Анотація: Дисертацію присвячено соціально-психологічному аналізу чинників довіри громадян до працівників органів внутрішніх справ України. Актуальність проблеми зумовлено соціально-економічними змінами в Україні, які потребують встановлення принципово нових відносин між владою та громадськістю, що передбачає широке залучення інститутів громадянського суспільства до процесів публічного та демократичного управління суспільством. У дослідженні проаналізовано специфічні особливості довіри громадян до працівників правоохоронних органів. Емпірично встановлено загальний рівень довіри громадян до поліції; проаналізовано динаміку довіри в залежності від різних політичних ситуацій. Спираючись на розуміння довіри як відношення, а також на традиції вітчизняної психології, виділено та проаналізовано когнітивний, ефективний та конативний компоненти відносин довіри як чинники довіри громадян працівникам ОВС. Виділено основні типи довіри громадян до працівників органів внутрішніх справ України.

За результатами дисертаційного дослідження розроблено програму соціально-психологічного забезпечення розвитку довіри громадян працівникам правоохоронної системи.

Ключові слова: довіра, функції довіри, види довіри, довіра громадян до працівників органів внутрішніх справ, соціально-психологічні чинники довіри, коло довіри, динаміка довіри, структурні складові відносин довіри.

Лотоцька-Голуб, Людмила Леонідівна.

Соціально-психологічні чинники резистентності до емоційного вигорання у професійній діяльності лікарів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05

/ Л.Л. Лотоцька-Голуб; наук. керівник В.Г. Панок; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 258 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 226-254.

Анотація: Дисертацію присвячено виявленню соціально-психологічних чинників резистентності до емоційного вигорання лікарів.

Визначено, що зміст і структура професійної діяльності лікарів пов'язані з резистентністю до емоційного вигорання; професійна діяльність лікаря має специфічні особливості, що суттєво віддзеркалюють сутність, зміст, та її специфіку; професіоналізм лікаря – сукупність соціально-психологічних та особистісних змін, що накопичуються в процесі професійної діяльності й забезпечують конструктивне вирішення складних професійних завдань. <...>

Розроблено теоретичну модель «резистентності до емоційного вигорання» лікаря, специфіка якої полягає в усвідомленні власних копінг-стратегій, самодіагностиці емоційного стану, саморегуляції й формуванні позитивних паттернів резистентності до емоційного вигорання й стресостійкості, вирішенню внутрішньоособистісних конфліктів задля подальшого саморозвитку й самовдосконалення. Відповідно до цього теоретично обґрунтовано, розроблено й апробовано комплекс психокорекційних впливів, спрямованих на формування «резистентності до емоційного вигорання» лікарів.

Конкретизовано вимоги до професійних якостей лікарів, у розкритті особливостей усвідомлення цих вимог власне фахівцями та студентами-медиками, у встановленні зв'язку між їх копінг-стратегіями та соціально-психологічними властивостями і когнітивно-стильовими особливостями.

Ключові слова: емоційне вигорання, професійне вигорання, професійна діяльність лікарів, резистентність, стресостійкість.

Марчук, Лариса Миколаївна.

Соціально-психологічні особливості формування асертивної поведінки у професійному становленні майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук:

19.00.05 / Л.М. Марчук; наук. керівник М.М. Марусинець; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 225 с. : табл. – Бібліогр.: С. 183-208.

Анотація: У дисертації досліджується проблема соціально-психологічних особливостей формування асертивної поведінки у професійному становленні майбутніх психологів. Охарактеризовано сутність і структуру досліджуваного феномена «асертивна поведінка майбутніх психологів». Визначено й обґрунтовано основні структурні компоненти формування асертивної поведінки майбутніх психологів: ціннісно-мотиваційний, за критерієм ціннісного ставлення до формування асертивної поведінки <...>; когнітивний, за критерієм обізнаності щодо особливостей формування змісту, особливостей прояву та асертивної поведінки в майбутній професійній діяльності <...>; рефлексивно-оцінний, за критерієм особливості усвідомлення й самооцінки власних професійно важливих рис, які зумовлюють асертивну поведінку суб'єктів у соціальному середовищі <...>; регулятивний, за критерієм розв'язувати проблемні ситуації професійної діяльності в асертивний спосіб <...>; когнітивний, за критерієм обізнаності щодо особливостей формування змісту, особливостей прояву та асертивної поведінки в майбутній професійній діяльності <...>.

Розроблено програму соціально-психологічного супроводу формування асертивної поведінки майбутніх психологів, доведено її ефективність.

Ключові слова: майбутній психолог, асертивна поведінка, професійне становлення, соціально-психологічний супровід.

Медвідь, Надія Петрівна.

Соціально-психологічні особливості атестації керівників сфери державного управління: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Н.П. Медвідь; наук. керівник Л.Д. Кизименко; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2016. – 289 с. : табл. – Бібліогр.: С. 174-211.

Анотація: Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню та емпіричному визначенню соціально-психологічних особливостей атестації керівників сфери державного управління. Представлено у комплексі та узагальнено підходи до атестації державних службовців. <...> Розроблено соціально-психологічну модель атестації керівника сфери державного управління. Емпірично визначено соціально-психологічні особливості та чинники атестації держслужбовців-керівників, відповідність керівників соціальним очікуванням, узгодженість оцінок суб'єктів атестації. Розроблено та емпірично апробовано технологію соціально-психологічної атестації керівників сфери державного управління. Вперше запропоновано і використано для атестації керівників середньої ланки сфери державного управління індекс професійної компетентності керівника, який об'єднує множини його самооцінок та оцінок експертів різного посадового статусу і враховує ступінь узгодженості цих оцінок.

Ключові слова: атестація керівників, соціально-психологічна модель атестації керівника, відповідність керівників соціальним очікуванням, експертне оцінювання, узгодженість оцінок експертів та самооцінки, психологічні чинники атестації, методика соціально-психологічної атестації керівника, індекс професійної компетентності керівника, державне управління.

Мицишин, Марія Миколаївна.

Соціально-психологічний образ успішного фахівця як чинник професіоналізації студентської молоді : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / М.М. Мицишин; наук. керівник Л.Д. Кизименко; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2016. – 260 с. : табл. – Бібліогр.: С. 186-209.

Анотація: Дисертацію присвячено соціально-психологічному аналізу та емпіричному визначенню змісту та структури соціально-психологічного образу успішного фахівця як чинника професіоналізації студентської молоді.

Теоретично розроблено та емпірично визначено модель соціально-психологічного образу успішного фахівця, яка містить когнітивний, афективний та конативний компоненти.

Емпірично встановлено зв'язки характеристик соціально-психологічного образу успішного фахівця та сили мотиву досягнення професійного успіху із такими індивідуально-психологічними властивостями особистості: потребою в досягненні успіху, мотивами вибору професії, типом мислення, рівнем нейротизму, професійним типом особистості, професійними ціннісними орієнтаціями.

Розроблено тренінг «Активізація образу успішного фахівця у свідомості студентської молоді», метою якого є підсилення мотивації студентів до професіоналізації за допомогою конструювання чіткого та яскравого образу «Я – успішний фахівець»

Ключові слова: соціально-психологічний образ успішного фахівця, професіоналізація, студентська молодь, мотивація досягнення професійного успіху, когнітивний компонент, афективний компонент, конативний компонент.

Притула, Олеся Арсенівна.

Соціально-психологічні характеристики ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О.А. Притула; наук. керівник Т.Д. Перепелюк; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 211 с. : табл. – Бібліогр.: С. 186-209.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічної характеристики ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів. Професія кризис-менеджерів передбачає наявність точних і алгоритмізованих уявлень про кінцевий результат праці. Тому, необхідною умовою досягнення мети професійної діяльності є наявність знань у різних галузях: технічній, психологічній, педагогічній, соціальній тощо.

У результаті проведення теоретико-прикладного дослідження у дисертації сформована динамічна модель, яка має таку назву, оскільки, її показники можуть змінюватись у залежності від етапу розвитку організації, у якій працює кризис-менеджер. <...>

Вказана модель включає у себе основні показники діяльності кризис-менеджерів, визначені у відповідності із часовими та професійно-технічними показниками останніх. <...>

Дисбаланс у ціннісно-мотиваційній сфері характерний для кризис-менеджерів, які відповідають показникам спонтанного та суміщаючого характеру, тоді як для менеджерів, які відносяться до штатного показника властивий баланс цінностей.

Ключові слова: адаптація, дезадаптація, кризис-менеджер, професійні компетенції, професійні деформації, рефлексія.

Шаумян, Олена Геворківна.

Соціальні норми менеджерів освіти в процесі прийняття управлінських рішень: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О.Г. Шаумян; наук. керівник Є.В. Гейко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 242 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 216-243.

Анотація: Дисертацію присвячено висвітленню соціальних норм як вагомого чинника ефективності прийняття управлінських рішень менеджерів освіти, формування та прояву нормативно-ціннісного ставлення в управлінців до професійної діяльності.

Визначено особливості прояву соціальних норм менеджерів освіти в управлінській діяльності залежно від їхньої статі, віку та керівництва підрозділами за вертикальним поділом. Встановлено чинники, що впливають на негативне ставлення в управлінця до соціальних норм щодо організації прийняття рішень. Висвітлено специфіку впливу соціальних норм особистості керівництва на прийняття й результативність управлінських рішень. <...>

За результатами емпіричного дослідження було розроблено й апробовано соціально-психологічний тренінг та запропоновано комплекс рекомендацій, який спрямований на оптимізацію протікання процесу лібералізації нормативно-ціннісного ставлення менеджерів освіти в процесі прийняття рішень щодо ефективної продуктивної діяльності.

Ключові слова: соціальні норми, цінності, менеджери освіти, прийняття управлінських рішень, культура управління, нормативно-ціннісне ставлення.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Доцевич, Тамілія Іванівна.

Метакогнітивна компетентність суб'єкта педагогічної діяльності у вищій школі: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Т.І. Доцевич; наук. консультант Т.Б. Хомуленко; Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2016. – 448 с. : табл. – Бібліогр.: С. 381-426.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню психологічного змісту та динаміки розвитку метакогнітивної компетентності суб'єкта педагогічної діяльності вищої школи.

Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати емпіричного дослідження. В ході дослідження було визначено, що до метакогнітивної компетентності суб'єкта педагогічної діяльності вищої школи входять метакогнітивний досвід діяльності і такі метакогнітивні здатності, як метапам'ять, метамислення, метакреативність, металінгвістичні здібності. Встановлено, що педагогічна рефлексивність є ключовим регулятивним компонентом метакогнітивної компетентності суб'єкта педагогічної діяльності у вищій школі. Розроблено програму психологічного

супроводу розвитку метакогнітивної компетентності, ефективність якої експериментально підтверджено.

Здобули підтвердження і висунуті у дослідженні гіпотези про зв'язки метакогнітивних здатностей з метакогнітивним досвідом та мотивацією професійної діяльності, про обумовленість метакогнітивної компетентності педагогічною рефлексивністю та регулятивно-стильовими особливостями суб'єкта педагогічної діяльності, про ефективність системи психологічного супроводу розвитку метакогнітивної компетентності суб'єкта педагогічної діяльності, що враховує провідну роль метапам'яті у функціонуванні метакогнітивних здатностей.

Ключові слова: метакогнітивна компетентність, метакогнітивний досвід діяльності, метапізнання, метапам'ять, педагогічна рефлексивність, абнотивність, суб'єкт педагогічної діяльності вищої школи.

Токарева, Наталія Миколаївна.

Психологія комунікативного моделювання особистісних конструктів у підлітковому віці : дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Н.М. Токарева; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 529 с. : табл. – Бібліогр.: С. 406-471.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню теоретичних та емпіричних аспектів моделювання розвитку особистості сучасних підлітків на засадах інтегративного парадигмального синтезу. Встановлено, що активне застосування комунікативних стратегій при моделюванні поведінкових сценаріїв особистості обумовлює формування раціональних особистісних конструктів у період дорослішання.

Емпірично доведено, що осмислення контенту змінення соціальної ситуації психічного розвитку особистості у підлітковому віці та усвідомлення можливостей самоздійснення суб'єкта у нових соціальних умовах життєтворчості потребує спеціально спроектованого освітнього простору. У даному контексті розглянуто психологічні виміри діалогічного модусу

педагогічного спілкування як фактору гуманізації освітнього процесу та забезпечення поліваріантного розширення і уточнення системи особистісних конструктів підлітків.

Запропоновано і впроваджено комплексну програму корекційно-розвивального психолого-педагогічного супроводу процесу комунікативного моделювання особистісних конструктів підлітків в умовах рефлексійно-діалогічної взаємодії у закладах освіти, підтверджено її ефективність.

Ключові слова: особистісні конструкти, комунікативне моделювання, підлітковий вік, суб'єктогенез, комунікативна компетентність, поведінковий симптомокомплекс, гуманізація освіти, рефлексивно-діалогічна взаємодія.

Філоненко, Мирослава Мирославівна.

Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / М.М. Філоненко; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 425 с. : табл. – Бібліогр.: С. 353-390.

Анотація: В дисертаційному дослідженні запропоновано нове вирішення наукової проблеми особистісного становлення майбутнього лікаря в умовах навчально-професійної діяльності. Дослідження підтвердило існування тісного зв'язку між структурою особистості і процесом професійної діяльності. Розкрито сутність поняття «особистісне становлення майбутнього лікаря у процесі навчально-професійної діяльності». Визначено підходи, які дають змогу проаналізувати психологічний зміст цього феномена.

Обґрунтовано модель розвитку особистісної структури майбутнього лікаря. Здійснено емпіричне вивчення структуротвірних компонентів особистісної структури студента-медика і показано взаємозв'язок цих компонентів з його майбутньою професійною діяльністю. Запропоновано адаптивно-динамічне навчання студентів-медиків, спрямоване на їх особистісне становлення в умовах освітнього середовища вищого медичного навчального закладу. Показано динаміку розвитку структуротвірних

компонентів особистісної структури студента-медика на підставі результатів впровадження у навчальних процес адаптивно-динамічного навчання. Гіпотеза, що була висунута на початку дослідження, в ході емпіричного етапу знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: особистість, особистісне становлення, особистісно значущі якості, студент-медик, структуротвірні компоненти особистісної структури, професійно важливі якості, адаптивно-динамічне навчання.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія**

Жихарева, Лілія Володимирівна.

Психологічні особливості прихильності до матері у дітей дошкільного віку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л.В. Жихарева; наук. керівник О.І. Власова; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 196 с.: табл., рис., фот. – Бібліогр.: С. 157-175.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичний аналіз та емпіричне дослідження психологічних особливостей прихильності в діаді «мати-дитя». У роботі розглянуто та проаналізовано основні теоретичні конструкти вітчизняних і зарубіжних психологічних досліджень, які на основі різних методологій прояснюють сутність і специфіку впливу психологічних особливостей особистості матері на розвиток прихильності дитини. <...>

Розроблено полісуб'єктну модель психологічної корекції батьківсько-дитячих відносин. Створено та апробовано стратегію психологічної корекції, спрямовану на підвищення компетентності матері через рефлексію власної материнської позиції, розширення знань про ефективне міжособистісне спілкування, корекцію конструктивних форм її поведінки. Результати формульованого експерименту, орієнтованого на роботу з дітьми, матерями та

діадами «мати-дитина», статистично підтвердили гіпотезу про те, що розвиток у жінки свідомих механізмів материнського ставлення забезпечує появу в дитини-дошкільника надійної прихильності до неї. Ефективність корекційної роботи підтверджена значущими відмінностями контрольних зборів у експериментальній групі на тлі незмінності показників контрольної групи.

Ключові слова: прихильність, батьківське ставлення, дослідницька діяльність, свідомі і несвідомі детермінанти дитячо-батьківської прихильності, надійна прихильність, ненадійна прихильність.

Зінченко, Олександр Володимирович.

Розвиток поняттєвого мислення підлітків у процесі інтернет-спілкування: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Зінченко; наук. керівник М.Л. Смульсон; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 239 с. : табл. – Бібліогр.: С. 184-226.

Анотація: У дисертації досліджено розвиток поняттєвого мислення підлітків у мережевому спілкуванні. <...> У контексті проектувально-технологічної парадигми теоретично обґрунтовано можливість організації формувального впливу на словесно-логічні структури підлітка з використанням елементів мережевої комунікації. Розглянуто особливості інтелектуального тренінгу як виду навчання.

Емпірично досліджено динаміку операційно-логічної структури поняттєвого мислення у підлітковому віці, встановлено особливості її трансформації й ступінь інтеграції. З'ясовано зміни основних характеристик інтернет-спілкування підлітків – значущості, тематики, інтенсивності, використання експресивних засобів. На основі факторного аналізу виокремлено основні групи мотивів користування Інтернетом в інтервалі 13-15 років. Досліджено зв'язок розвитку операцій поняттєвого мислення з показниками інтернет-спілкування, у результаті встановлено відсутність значущих кореляцій за більшістю змінних.

Розроблено та реалізовано комбінований тренінг поняттєвого мислення підлітків, що передбачав поєднання безпосередньої взаємодії та інтернет-комунікації у соціальній мережі. <...>

Ключові слова: підлітковий вік, поняттєве мислення, операції понятійного мислення, інтернет-спілкування, віртуальна особистість, проектувально-технологічна парадигма розвитку інтелекту, комбінований тренінг.

Кочубей, Ольга Святославівна.

Психологічні чинники становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.С. Кочубей; наук. керівник Н.О. Михальчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 315 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 196-249.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню процесу становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів.

У роботі розкрито методологічну базу дослідження, розглянуто структуру перекладацької компетентності філолога. Розкрито зміст додаткових функцій перекладача, а саме регулятивної та трансляційно-трансформаційної.

З урахуванням теоретичного аналізу наукової літератури побудовано структурно-функціональну модель становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів, на основі якої розроблено програму фасилітації формування перекладацької компетентності фахівців. <...>

Виокремлено психологічні чинники становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів. <...> У формувальному експерименті успішно апробовано авторський психологічний тренінг «Становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів». В емпіричному дослідженні гіпотези, які були висунуті на початку проведення експерименту, знайшли своє повне підтвердження.

Ключові слова: перекладацька компетентність, когнітивний компонент, соціально-психологічний компонент, аксіологічний компонент, функції перекладача.

Москаленко, Людмила Семенівна.

Психологічні умови становлення соціального статусу молодшого школяра: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л.С. Москаленко; наук. керівники: М.Й. Боришевський, Т.М. Яблонська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 243 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 184-211.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове практичне вирішення наукового завдання вивчення психологічних умов становлення соціального статусу молодшого школяра, представлено матеріали теоретичного аналізу різних аспектів вивчення поняття «соціальний статус особистості», на основі якого обґрунтовано психологічну модель становлення соціального статусу молодшого школяра.

Виявлено психологічні умови становлення соціального статусу молодшого школяра, якими виступають сформованість та узгодженість соціальної ідентичності та соціальної позиції школяра. <...> Підтверджено, що протиріччя у системі соціальної ідентичності і соціальної позиції особистості утруднюють процес засвоєння рольової поведінки школяра у другокласників і, навпаки, сприяють становленню соціального статусу школяра у четверокласників.

Розроблено та апробовано авторську програму психологічного супроводу становлення соціального статусу молодших школярів на основі позитивної психотерапії Н. Пезешкіана. Доведено ефективність розробленої програми, яка реалізувалася в двох напрямках: через покращення зовнішніх умов задавання статусу шляхом просвітницько-консультативної та профілактично-розвивальної роботи з педагогами і батьками молодших

школярів і розвиток внутрішніх умов шляхом корекційно-розвивальної роботи з учнями.

Ключові слова: молодший шкільний вік, соціальний статус, соціальна роль, соціальна позиція, соціальна ідентичність.

Панчак, Оксана Володимирівна.

Психолого-педагогічні засади розуміння нестандартних стоматологічних задач: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Панчак; наук. керівник Л.А. Мойсеєнко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 203 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 156-181.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню процесу розуміння студентами – майбутніми психологами нестандартних стоматологічних задач. <...> З'ясовано психологічний зміст процесу розуміння нестандартних стоматологічних задач на основі аналізу його когнітивної, операційної та регулятивно-особистісної складових. Доведено обумовленість його перебігу суб'єктивними мисленнєвими стратегіями, які виступають у ролі регулятора пошукових мисленнєвих дій взагалі, і процесу розуміння задачі, зокрема.

У процесі розуміння нестандартних стоматологічних задач виділено ряд мікроетапів і підтверджено гіпотезу про те, що кожен мікроетап визначає стан розуміння задачі і має різну суб'єктивну значущість. <...>

Доведено, що включення у процес підготовки майбутніх лікарів-стоматологів методичних засобів активізації процесу розуміння, що базуються на всебічній апробації умови задачі причинно-наслідковими запитаннями, та досвід розв'язання таких задач в ускладнених умовах дозволить покращити його зміст, що сприятиме підвищенню якості професійної підготовки.

Ключові слова: творче мислення, нестандартна стоматологічна задача, процес розуміння, процесуально-динамічна схема розуміння задач, впізнавання, прогнозування, об'єднання, мисленнєві стратегії.

Перепелиця, Анна Володимирівна.

Подолання негативних переживань як чинник професійного самовизначення студентів медичного коледжу: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.В. Перепелиця; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 363 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 343-363.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню особливостей та передумов формування професійного самовизначення майбутніх медичних сестер. Теоретично обґрунтовано та розроблено модель професійного самовизначення студента медичного коледжу. Розроблено й апробовано програму тренінгу подолання негативних переживань з метою попередження емоційного вигорання на етапі професійної підготовки.

Результати формального експерименту підтвердили припущення про те, що на процес змін професійного самовизначення внаслідок негативних переживань можна ефективно впливати в рамках навчального процесу у коледжі. Про це свідчать зміни в отриманих показниках з особистісних професійних якостей, які в експериментальній групі вищі, ніж в контрольній. <...>

У ході реалізації поставлених завдань підтверджено достовірність висунутої гіпотези про те, що зміни професійного самовизначення з відмовою від професії медичної сестри відбуваються в результаті переживання студентом негативних емоцій під час виконання практичних навичок в лікувальних закладах та залежить від особистісних професійно необхідних якостей, потрібних для праці в стресогенних ситуаціях.

Ключові слова: професійне самовизначення, професійний вибір, професійні задатки, особистісні якості, емоційне вигорання.

Соколюк, Анна Олександрівна.

Особливості самодетермінації професійного становлення майбутніх юристів : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.О. Соколюк; наук. керівник

Л.З. Сердюк; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 190 с. : табл. – Бібліогр.: С. 162-190.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних чинників самодетермінації професійного становлення особистості, що є основою для досягнення нею високих результатів учбово-професійної діяльності та подальших професійних успіхів.

Встановлено, що професійне становлення визначається системними мотиваційно-смысловими та особистісними утвореннями, що обумовлюють полівалентну спрямованість особистості на оцінку та оволодіння нею майбутньою професійною діяльністю. <...>

Розроблено та апробовано програму психологічного сприяння самодетермінації професійного становлення майбутніх фахівців під час навчання у ВНЗ. Результати апробації програми довели її достатньо високу ефективність. Запровадження програми сприяло активізації потреби особистості в самопізнанні, формуванню особистісної рефлексії; формуванню та підтриманню позитивного самоствавлення; формуванню мотивації саморозвитку як основи самоактуалізації особистості; активізації механізмів переосмислення себе як суб'єкта взаємодії з оточуючим світом та іншими людьми; актуалізації та усвідомленню цілей саморозвитку, потреб в функціональній автономії та самоефективності особистості, формуванню навичок самоефективності та самопізнання.

Ключові слова: професійне становлення, самодетермінація професійного становлення, професійна самореалізація, професійна спрямованість, професійна ідентичність, психологічне благополуччя.

Тирон, Олена Миколаївна.

Психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.М. Тирон; наук.

керівник О.М. Кокун; Відкритий міжнарод. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2016. – 284 с. : табл. – Бібліогр.: С. 201-227.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі подальшої розробки психолого-педагогічних основ формування іншомовної компетентності майбутніх моряків. <...>

Сформовано власне визначення іншомовної компетентності моряка, виокремлено її структурні компоненти (змістовно процесуальний, мотиваційно-цільовий і морально-соціальний) і введено у науковий обіг поняття «міжпоколінне міжрангове спілкування».

Розроблено та експериментально перевірено психотехнології як психологічний супровід формування іншомовної компетентності майбутнього моряка в процесі проходження пізнавальної практики та навчання англійської мови у ВНЗ морського спрямування. Гіпотеза, що формування іншомовної компетентності майбутніх моряків ґрунтується на сформованості її структурних компонентів та чинників її становлення в ході емпіричного дослідження знайшла повне підтвердження.

Ключові слова: компоненти іншомовної компетентності, професійна комунікація, утруднення спілкування, психологічний супровід, плавальна практика, міжнародний екіпаж, майбутні моряки.

Цавалюк, Тетяна Олександрівна.

Психологічний супровід формування інтелектуальних почуттів у молодшому шкільному віці: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.О. Цавалюк; наук. керівник Л.І. Романовська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 203 с. : табл. – Бібліогр.: С.177-200.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню психологічного супроводу формування інтелектуальних почуттів у молодшому шкільному віці. Інтелектуальні почуття розвиваються у контексті культурних чинників – соціального середовища існування дитини.

У результаті проведення теоретико-методологічного дослідження розроблено модель формування та розвитку інтелектуальних почуттів молодших школярів, згідно із якою етапами розвитку останніх є: етап формування інтелектуальних почуттів; етап диференціації інтелектуальних почуттів; етап індивідуалізації інтелектуальних почуттів. Домінуючою тенденцією вираження культури у свідомості особистості молодшого школяра являються культурні смисли. <...>

Рівнями розвитку інтелектуальних почуттів є: цікавість, допитливість, цілеспрямованість, стійкий інтерес до певної галузі знань, захоплення пізнавальною діяльністю. Відтак, інтелектуальні почуття є чинником соціалізації молодшого школяра.

У роботі експериментально підтверджено наявність зв'язків між етапом формування інтелектуальних почуттів та почуттям емоційної безпеки / емоційної захищеності й описано показники поведінкового вираження останньої. <...>

У результаті проведення формувального експерименту розроблено й апробовано програму рефлексії як чинника виникнення почуття емоційної безпеки у процесі психологічного супроводу формування інтелектуальних почуттів. Відтак, розвитку інтелектуальних почуттів молодших школярів сприяють спеціально організовані дидактичні ігри, спрямовані на категоризацію смислів засобами рефлексивного обговорення.

Ключові слова: дидактичні ігри, емоційна безпека, емоційна незахищеність, інтелектуальні почуття, культурні смисли, рефлексія.

Яценко, Тетяна Володимирівна.

Психологічні особливості розвитку творчої уяви обдарованих дітей старшого дошкільного віку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.В. Яценко; наук. керівник І.І. Карабаєва; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 243 с. : табл., рис., фот. – Бібліогр.: С. 168-195.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню проблеми стимулювання розвитку особистості обдарованої дитини старшого дошкільного віку – зокрема, її творчої уяви.

У дисертації проаналізовано стан роботи з обдарованими дошкільниками в сучасних дошкільних закладах, наведені результати дослідження психологічних особливостей творчої уяви обдарованих дітей старшого дошкільного віку. Визначено систему факторів розвитку уяви обдарованих дошкільників.

У результаті дослідження теоретично обґрунтовано та розроблено комплексну програму розвитку творчої уяви обдарованих дошкільників, до якої входять такі складові: підготовка колективу дошкільного навчального закладу до роботи з цією категорією дітей, проведення системи занять з обдарованими дошкільниками і психолого-педагогічна просвіта батьків. У підґрунтя запропонованої комплексної програми стимулювання розвитку обдарованих дітей покладено розвиток творчої уяви як новоутворення дошкільного віку і характерної якості обдарованої дитини.

З метою гармонізації розвитку особистості обдарованої дитини та задоволення її пізнавального інтересу до знаків уперше розроблено і впроваджено систему занять з ознайомлення зі знаковою системою на обраній основі.

Гіпотеза, що була висунута в ході емпіричного дослідження, знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: обдарованість, обдарована дитина, творча уява, комплексна програма, лонгітюд, індивідуальний профіль розвитку дитини.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія

Ткалич, Маріанна Григорівна.

Психологія гендерної взаємодії персоналу організацій: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / М.Г. Ткалич; наук. консультант Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 500 с.: табл. – Бібліогр.: С. 381-416.

Анотація: В дисертації обґрунтовано теоретико-методологічні основи дослідження психології гендерної взаємодії персоналу організацій: здійснено психологічний аналіз гендерної взаємодії в системі соціальних відносин; розглянуто організацію як об'єкт та суб'єкт гендерної взаємодії; визначені психолого-організаційні особливості гендерної взаємодії персоналу організацій. <...>

Розроблені психолого-організаційні умови і технології розвитку гендерної взаємодії: обґрунтовано гендерно-орієнтований підхід у процесі реалізації психолого-організаційного супроводу персоналу організацій, представлено та успішно апробовано авторську програму балансу «робота – життя» персоналу організацій, яка містить: заходи соціальної підтримки персоналу організацій; організаційні та індивідуальні заходи і стратегії формування балансу «робота – сім'я (особисте життя) / «сім'я (особисте життя) – робота»; тренінгову програму розвитку гендерної взаємодії персоналу організацій.

Підтверджено висунуті у дослідженні гіпотези щодо взаємозв'язків між окремими показниками гендерної взаємодії персоналу організацій, їх особистісними та організаційними чинниками; щодо психолого-організаційних умов розвитку гендерної взаємодії персоналу організацій: ефективності програм балансу «робота – життя» та тренінгу розвитку гендерної взаємодії персоналу організацій.

Ключові слова: гендерна взаємодія, персонал організацій, типи гендерної взаємодії персоналу, гендерний тип організацій, гендерна політика організацій, гендерно-орієнтовна технологія психологічного супроводу

персоналу, програма балансу «робота – життя», психолого-організаційний тренінг розвитку гендерної взаємодії.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія,
економічна психологія**

Алексєєва, Олена Іванівна.

Психологічне забезпечення розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / О.І. Алексєєва; наук. керівник О.А. Філь; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 327 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 213-247.

Анотація: Дисертацію присвячено аналізу психологічних особливостей розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати емпіричного дослідження з цієї проблеми. Визначено систему психологічного забезпечення конкурентоздатності персоналу організацій освітніх організацій державної форми власності. Наведено психологічні проблеми щодо розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, психологічні типи конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, психологічні типи конкурентоздатності управлінського персоналу. Висвітлено результати ефективності впровадження системи тренінгів.

Ключові слова: конкурентоздатність, управлінський персонал, освітні організації державної форми власності, психологічне забезпечення, система.

Гнускіна, Ганна Володимирівна.

Психологічні чинники професійного вигорання у підприємців: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Г.В. Гнускіна; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 267 с.: табл. – Бібліогр.: С. 166-197.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі психологічних чинників професійного вигорання у підприємців. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати емпіричного дослідження із зазначеної проблеми.

У роботі визначено основні підходи до вивчення змісту і структури професійного вигорання особистості. Розкрито зміст професійного вигорання у підприємців та особливості професійної діяльності підприємців, які обумовлюють його виконання.

На основі емпіричного дослідження проаналізовано розуміння підприємцями сутності підприємницької діяльності, мотивів підприємницької діяльності, бачення позитивних та негативних сторін підприємницької діяльності тощо та усвідомлення наявності в процесі здійснення підприємницької діяльності негативних емоційних виявів. Визначено рівень вираженості професійного вигорання у підприємців. Виявлено чинники мікрорівня (особистісні, організаційно-професійні, соціально-демографічні та сімейно-підприємницькі характеристики підприємців) та чинники мезорівня (форма реєстрації, сфера підприємницької діяльності, кількість осіб в організації), які впливають на виникнення професійного вигорання у підприємців.

Розроблено та апробовано програму тренінгу для профілактики та подолання професійного вигорання у підприємців. <...>

Ключові слова: підприємці, професійне вигорання, чинники мікрорівня, чинники мезорівня, тренінг попередження та подолання професійного вигорання.

Лукомська, Юлія Олександрівна.

Тип організаційної культури як чинник інноваційної готовності персоналу освітнього закладу: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Ю.О. Лукомська; наук. керівник Л.В. Спіцина; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 319 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 200-239.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню проблеми впливу типу організаційної культури на інноваційну готовність персоналу освітнього закладу. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати емпіричного дослідження.

У роботі розкрито сутність організаційної культури та основні підходи до її вивчення. Визначено особливості типів організаційної культури освітніх закладів. Проаналізовано визначення інновацій та чинники інноваційної готовності персоналу освітнього закладу. Розроблено модель інноваційної готовності персоналу освітнього закладу.

На основі емпіричного дослідження виявлено рівень інноваційної готовності персоналу освітніх закладів з різним типом організаційної культури. Підтверджено гіпотезу дослідження щодо взаємозв'язку типу організаційної культури з інноваційною готовністю персоналу освітнього закладу. Представлено розроблену в ході формувального експерименту тренінгову програму. Апробація тренінгової програми з підвищення інноваційної готовності персоналу освітнього закладу на основі формування інноваційних цінностей і норм організаційної культури довела її ефективність та відповідність поставленим завданням.

Ключові слова: заклад неформальної освіти, заклад формальної позашкільної освіти, заклад формальної шкільної освіти, інноваційна готовність персоналу освітнього закладу, компоненти інноваційної готовності, організаційна культура, типи організаційної культури, тренінг.

Станіславська, Марія Валеріївна.

Організаційна культура як чинник вибору особистістю майбутнього місця роботи: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / М.В. Станіславська; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 284 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 210-245.

Анотація: Дисертація присвячена актуальній проблемі вибору особистістю організаційної культури майбутнього місця роботи. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні основи та результати емпіричного дослідження з указаної проблеми. <...>

На основі емпіричного дослідження визначено психологічні особливості організаційної культури майбутнього місця роботи. Виявлено вплив соціально-демографічних чинників на вибір особистістю організаційної культури майбутнього місця роботи. Проаналізовано зв'язки між особистісними характеристиками і показниками організаційної культури майбутнього місця роботи. Проаналізовано психологічні особливості вибору особистістю домінуючого типу організаційної культури майбутнього місця роботи за авторською типологією.

Розроблено та представлено модель індивідуального психологічного консультування особистості як суб'єкта вибору організаційної культури майбутнього місця роботи. Показано особливості процесу психологічного консультування особистості та досліджено його ефективність.

Ключові слова: організаційна культура, вибір майбутнього місця роботи, потреби особистості, соціально-психологічні установки в мотиваційно-потребовій сфері, типологія організаційної культури, індивідуальне психологічне консультування.

Чудакова, Віра Петрівна.

Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / В.П. Чудакова; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 474 с. : табл. – Бібліогр.: С. 213-265.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності. Робота містить теоретичне обґрунтування, методичні засади та результати експериментального дослідження зазначеної проблеми. У роботі розкрито загальний дизайн, особливості впровадження «Психолого-організаційної технології формування готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності» та комплексну систему її науково-методичного забезпечення. <...> Представлено процедуру побудови та визначення «інноваційності» персоналу освітніх організацій – інтегрального показника сформованості психологічної готовності до інноваційної діяльності, його діагностику проведено за допомогою авторської анкети-опитувальника «Експрес діагностика інноваційності». Розкрито психологічні особливості впровадження освітніх програм спеціальної психологічної підготовки. Розроблена гіпотеза знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційність, психолого-організаційна технологія, модель експертизи та корекції, організаційно-інноваційне середовище, формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до інноваційної діяльності, рефлексивно-інноваційний тренінг, коучинг.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Александровська, Валентина Миколаївна.

Психологія ідеального образу: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / В.М. Александровська; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 501с. : табл. – Бібліогр.: С. 397-610. – (рос. мовою).

Анотація: Дисертацію присвячено концептуально-теоретичному дослідженню психології ідеального образу. Дослідження являє собою узагальнення та розвиток зарубіжних і вітчизняних методологічних підходів до аналізу феномена ідеального образу, з'ясування його ролі в структурі особистості.

Визначено гносеологічні корені й джерела ідеального образу, а також подано розуміння «ідеального» як проблеми «суто теоретичних термінів» у пізнанні. Філософія ідеального розуміється як фундаментальна основа проблеми образу в науці.

Доведено, що образ – це базова категорія психології. Показано аксіологічний аспект проблеми образу в психології: ідеальний образ як психічне освоєння світу, як довербальний засіб кодування інформації. Визначено концептуальний потенціал імагінальної парадигми у психології: окреслено історіографічну позицію образу в психологічній науці та його місце як мови пізнання в категоріальній системі психології. Розкрито феноменологію ідеального образу і вказано на «проблемний комплекс» ідеального образу в психології.

Встановлено культурно-історичну природу ідеального образу, його семіотичний та інформативний характер. <...>

Розроблено психологічний супровід імагінального розвитку людини. Створено програму психологічного розвитку імагінальної системи

особистості.

Ключові слова: ідея, ідеальне, ідеальний образ, імагінальна система, культурний локус свідомості, психічна культура, образ як інформація і знак.

Бреусенко-Кузнєцов, Олександр Анатолійович.

Метафізична традиція в системі засад психології особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.А. Бреусенко-Кузнєцов; наук. консультант Г.О. Балл; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 472 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 352-472.

Анотація: У дисертації подано вирішення проблеми реконструкції конкретно-психологічного змісту теорій особистості, які належать до штучно перерваної метафізичної традиції, з метою відтворити систему теоретико-методологічних засад психології особистості з урахуванням її досягнень. Систему засад психології особистості розглянуто на методологічному, теоретичному, історико-психологічному рівнях, у рефлексії над якими послідовно застосовано принцип методологічного плюралізму. Запропоновано оригінальну модель загальної будови теорії особистості. Виявлено світоглядний фундамент і особливості загального розуміння особистості теоретиками, що належать до вітчизняної метафізичної традиції. Розглянуто особливості розуміння структури особистості, її динаміки, розвитку і патології у вітчизняних метафізичних теоріях особистості.

Ключові слова: психологія особистості, історія психології, метафізична традиція, принцип методологічного плюралізму, культурологічний підхід, теорія особистості, структура особистості, динаміка особистості, розвиток особистості.

Галян, Ігор Михайлович.

Психологія ціннісно-сміслової саморегуляції майбутніх педагогів: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / І.М. Галян; наук. консультант Г.О. Балл; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 532 с.:

табл. – Бібліогр.: С. 435-503.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню ціннісно-сміслових утворень майбутніх педагогів, зміст та структура яких детерміновані рівнем узгодженості особистісних цінностей – засадничим критерієм формування смислотвірної системи. Динаміку ціннісних самозмін суб'єктів аксіогенезу забезпечує саморегуляція, механізмом якої слугує ціннісний вибір, що спирається на досвід суб'єктної активності та регуляторну компетентність.

Розроблено та верифіковано структурно-функціональну модель ціннісно-сміслової саморегуляції, утворену соціально-психологічним, смислотвірним та змістовно-психологічним елементами. Обґрунтовано внутрішньосистемні відношення компонентів, що забезпечують ціннісно-сміслову саморегуляцію майбутніх педагогів. Для позначення наявності індивідуальної здатності набувати впродовж усього життєвого шляху аксіознання та уміння інтегрувати їх у смислові структури запроваджено термін «аксіологічна компетентність».

Запропоновано метод дослідження ціннісно-сміслової саморегуляції, що ґрунтується на технології комплексного вивчення зазначеного феномену. Завдяки цьому встановлено типи ціннісно-сміслової саморегуляції майбутніх педагогів, а саме: емоційно-моделювальний, раціонально-програмувальний, раціонально-планувальний та емоційно-інтегративний. Кожному з них властивий специфічний комплекс особистісних якостей і властивостей, що вирізняють їх носіїв з поміж інших.

Обґрунтовано стратегію ціннісно-сміслового становлення майбутніх педагогів та розвитку їхньої регуляторної здатності.

Ключові слова: цінності, смисли, ціннісно-сміслова саморегуляція, ціннісний вибір, принцип ціннісно-сміслової саморегуляції, аксіологічна компетентність, структурно-функціональна модель, аксіогенез, тип ціннісно-сміслової саморегуляції.

Іванченко, Андріяна Олексіївна.

Психологія креативності особистості: теоретико-методологічний та прикладний аспекти: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / А.О. Іванченко; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 440 с. – Бібліогр.: С. 348-416. – (рос. мовою).

Анотація: Дисертація присвячена теоретико-експериментальному дослідженню креативності як особистісного феномена, що проявляється як інтегральна перманентна спрямованість людини. Проведено історико-психологічний аналіз «творчості» і «креативності» у паралелі з конструктом «creativity». Здійснено розведення понять «креативність», «творчість» і доведена доцільність введення двох термінологічних пар для цих понять <...> з метою розмежування закладеної в них психологічної сутності й поняттєво-термінологічного контексту.

Створено концептуальну модель життєздійснювальної креативності (ЖЗК), доведена пріоритетна роль духовності в процесі її розкриття. Визначені її функціональні компоненти, умови прояву, закономірності функціонування, позитивний рекреаційний і життє-перетворювальний вплив на екзистенцію: ЖЗК визначена як анти стресор з довгостроковим сануючим ефектом. На базі універсального синергетичного культурологічно-екзистенційного системного (СКЕС) підходу створена психолого-педагогічна технологія прояву ЖЗК у лінгвонавчанні. Лонгітюдні експерименти підтвердили факт розкриття ЖЗК та інтенсифікацію навчального процесу: підвищення мотивації, соціальної активності, психоемоціональної стабільності, психофізіологічної стресорезистентності та показників *modus vivendi*.

Ключові слова: життєздійснювальна креативність, творчість, духовність, потребово-мотиваційний, емоції, схематизація, стресопрофілактика.

Максименко, Олена Георгіївна.

Психологія самодепривації особистісного розвитку суб'єкта: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.Г. Максименко; наук. консультант О.І. Бондарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 705 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 479-532. – (рос. мовою).

Анотація: У дисертації подано результати теоретико-експериментального дослідження сутності, форм прояву, чинників і механізмів самодепривації особистісного розвитку суб'єкта, специфіки, механізмів та умов психологічної корекції її наслідків, забезпечення яких сприятиме особистісному розвитку суб'єктів в бік самоактуалізації.

На основі теоретичного аналізу проблеми деривації та самодепривації особистісного розвитку суб'єкта визначено психологічний зміст поняття самодепривації, систематизовано психічні явища, що опосередковано розкривають структурно-функціональні особливості самодепривації. Розроблено та обґрунтовано теоретичну модель самодепривації особистісного розвитку суб'єкта, розкрито сутність і взаємозв'язок соціально-психологічних і глибинних детермінант самодепривації тощо.

Емпірично досліджено змістовно-процесуальні компоненти феномена самодепривації, фактори формування, механізми функціонування та форми прояву в онтогенезі.

<...> Розроблено програму глибинної психокорекції самодепривації особистісного розвитку суб'єкта, відновлення його суб'єктності, доведено ефективність її використання у системі вищої освіти та підвищення кваліфікації практичних психологів.

Ключові слова: деривація, самодепривація, суб'єкт, особистісний розвиток, неадаптивність, почуття порушеної залежності, фіктивна ідентичність, помилкова самість, самоактуалізація.

Немеш, Олена Миколаївна.

Психологія комунікативної діяльності в Інтернет просторі: дис. ... д-ра

психол. наук: 19.00.01 / О.М. Немеш; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 402 с. : табл. – Бібліогр.: С. 355-402.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене вивченню психологічних особливостей суб'єкта використання Інтернет-технологій та можливостей застосування цих технологій в психологічній практиці.

Показано, що практична психологія віртуальної реальності – нова, актуальна та високотехнологічна галузь професійної діяльності психолога. Ефективне застосування психологом Інтернет-технологій потребує глибокої теоретичної підготовки та всебічної обізнаності щодо сучасних концептуальних моделей комп'ютерно опосередкованих комунікацій.<...>

Виявлено, що Інтернет-технології в психологічній практиці можуть розглядатися в різних аспектах – від інтимно-інтраіндивідуальних до екстенсивно-міжособистісних. Суб'єктом психологічної практики засобами Інтернет-технологій є людина: психолог, практичний психолог або психотерапевт, які хочуть підвищити свій професійний рівень, вдосконалити свою компетентність, розширити можливості надання психологічної допомоги населенню. Інтернет-технології повинні враховувати реалії сучасного віртуального світу – від соціальних мереж до онлайн-ігор.

Доведено, що використання Інтернет-технологій особистістю актуалізує інтрапсихологічні смисли та переводить їх у міжособистісний контекст. Опредметнення смислів в Інтернет-комунікації є одним із способів особистісного розвитку.

Ключові слова: особистість, опредметнення, розвиток, генетико-моделюючий метод, суб'єктно-психологічні особливості, Інтернет-технології, психологічна допомога, консультування, психотерапія.

Хміляр, Олег Федорович.

Психологія символічної регуляції поведінки особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / О.Ф. Хміляр; наук. консультант В.В. Клименко; Ін-т

психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 562 с. : табл. –
Бібліогр.: С. 452-488.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено проблемі символічної регуляції поведінки особистості. <...> Установлено, що символ, відкриваючи людині багатозначну смислову перспективу предметів і явищ, впливає на проникливість мислення та є опосередкованою формою відображення дійсності.

Представлено систему психомоторних символів, що регулюють поведінку особистості. Розкрито символічно-мовленнєві моделі, що забезпечують кодування, передачу та декодування вербальних і психомоторних повідомлень. Усебічно відображено результати емпіричного дослідження жесту як засобу вираження, передачі та регуляції смислових установок особистості. Обґрунтовано роль мімічних жестів у процесі символічної регуляції поведінки особистості.

Визначено особливості поведінкової регуляції символічно-проксемічного простору особами різних вікових груп. Охарактеризовано поведінку особистості, яка діє у стохастичних умовах символічної небезпеки. Розкрито регуляторні властивості символу у процесі діагностики ціннісно-орієнтаційної сфери людини. <...>

Ключові слова: символ, особистість, психомоторний символ, символічна регуляція, дія, образ, поведінка, жест, міміка, проксеміка, код, кодування, декодування повідомлення, мовлення, амбівалентність.

Шрагіна, Лариса Ісаківна.

Теоретико-методологічні засади дослідження вербальної уяви особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Л.І. Шрагіна; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 452 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 400-446.

Анотація: Розроблений теоретико-методологічний підхід, який об'єднує функціонально-системний підхід як загальнонаукову

міждисциплінарну методологію з метакогнітивним підходом, що відображає конкретно-науковий рівень досліджень у психології, дозволив довести, що вербальна уява в процесі довільного цілеспрямованого конструювання вербальних образів є метакогнітивним процесом, що виконує керувально-інтегрувальні функції. У термінах функціонально-системного підходу «вербальна уява» є метасистемою – комплексом певних психічних операцій (дій) суб'єкта, який виникає і функціонує тільки при необхідності суб'єкта контролювати й управляти своїми когнітивними процесами в ході створення вербального образу. Взаємодія цих операцій створює системну властивість, що забезпечує суб'єкту здатність контролювати і керувати процесом. Такі види вербальної уяви, як метафорична і поетична, в контексті функціонально-системного підходу існують як метасистеми – тільки в процесі, під час виконання своєї функції, тому форму їх існування можна розглядати як метасистемну функцію – психічну функцію, що виконує керувально-інтегрувальні дії в процесах метапізнання, необхідні при створенні штучної системи як у зовнішньому середовищі, так і у внутрішньому світі суб'єкта.

Ключові слова: вербальна уява, функціонально-системний підхід, метакогнітивні процеси, метасистемна функція, системотвірна функція.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія,
історія психології**

Березова, Людмила Василівна.

Трансформація стратегій розв'язування студентами конструктивно-технічних задач в ускладнених умовах: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Л.В. Березова; наук. керівник Б.А. Якимчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 207 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 170-189.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню особливостей трансформації стратегій розв'язування студентами конструктивно-технічних задач у звичайних та ускладнених умовах. Представлено результати теоретико-емпіричного дослідження процесу конструктивно-технічної творчості, в основу якого покладена концепція стратегіальної організації та регуляції творчих процесів В.О. Моляко.

Подано методи й методику емпіричного дослідження, описано трансформацію процесу розв'язування студентами конструктивно-технічних задач. Зокрема, визначено та проаналізовано три рівні трансформації стратегій розв'язування творчих задач залежно від переважаючого прояву стратегій аналогізування, комбінювання та реконструювання: алгоритмічний, умовно творчий, творчий.

Виявлено, що за звичайних умов розв'язування конструкторських задач переважаючі мисленнєві дії за аналогією, усупереч аналогії чи комбінаторні формуються та функціонують упродовж кожного етапу процесу розв'язування (розуміння, побудова задуму розв'язку, апробація задуму). Вони можуть трансформуватися в переважаючі мисленнєві тенденції, якщо будуть виявлятися на кожному з етапів. Трансформація переважаючих мисленнєвих тенденцій аналогізування, реконструювання й комбінювання в мисленнєві стратегії завершується настанням суб'єктивної впевненості в їх достовірності. В ускладнених умовах розв'язування конструкторських задач (обмеження й самообмеження часу розв'язування, швидкісне ескізування, неповна умова задачі, не сформульоване завдання задачі, перевантажена умова задачі) мисленнєві дії за аналогією, усупереч аналогії чи комбінаторні, функціонуючи впродовж усіх етапів процесу, не завжди одразу перетворюються в переважаючі мисленнєві дії кожного з них, а, отже, не трансформуються в переважаючі мисленнєві тенденції, що призводить до зменшення кількості сформованих мисленнєвих стратегій. За деяких ускладнених умов мисленнєві стратегії переважають на етапі формування задуму, тоді як на етапі розуміння

умови завдання вони мають епізодичний характер.

Ключові слова: творча діяльність, конструкторське мислення, конструктивно-технічна задача, мисленнєві стратегії аналізування, комбінування, реконструювання, трансформація стратегії, ускладнені умови.

Кресан, Ольга Дмитрівна.

Психологічні особливості переживання та усвідомлення особистістю життєвих подій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О.Д. Кресан; наук. керівник Н.В. Чепелева; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 288 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 200-229.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі психологічних особливостей переживання та усвідомлення особистістю життєвих подій. Показано, що цей процес відбувається шляхом створення й оповідання текстів про життєву подію – історій, нарративів. Доведено, що особливості переживання та усвідомлення життєвих подій залежать від характеристик життєвої події, наявності спеціальних умов для цього процесу, а також від їхніх особистісних чинників. Ознаками усвідомлення життєвої події в текстах є ознаки нарративу, а ознаками переживання є опис почуттів та емоцій, використання метафор, рефлексія тощо.

Особистісними чинниками переживання та усвідомлення життєвих подій є особливості та тип міжособистісних відносин і рівень рефлексивності. Переживання та усвідомлення травматичних життєвих подій також залежить від особистісних чинників та умов для цих процесів. Загалом переживання та усвідомлення нормативних життєвих подій відбувається продуктивніше, ніж травматичних, що було показано на прикладі порівняння вибірки студентів та учасників АТО. В останніх блокується переживання та усвідомлення травматичної життєвої події, що призводить до відсутності перспективи майбутнього і блокування саморозвитку особистості. Продуктивне переживання та усвідомлення життєвих подій призводить до вищого рівня усвідомлення, що передбачає усвідомлення сенсу цієї події та своїх почуттів

щодо неї. Усе це сприяє збагаченню життєвого досвіду особистості в процесі її саморозвитку.

Ключові слова: життєва подія, переживання, усвідомлення, наратив, оповідь, життєвий досвід, ознаки переживання, травматична життєва подія.

Савченко, Ганна Володимирівна.

Професійно-психологічна готовність особистості до соціономічних особливостей суддівської діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Г.В. Савченко; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 317 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 203-221.

Анотація: На основі узагальнення теоретичних підходів доведено, що психологічна готовність являє собою низку сформованих професійно значущих психологічних характеристик, які відповідають психологічним особливостям професійної діяльності судді і виступають необхідною внутрішньою умовою її успішного здійснення. У свою чергу, професійно-психологічна готовність – це сукупність психологічних якостей, властивостей, а також професійних знань, вмінь та навичок, що зумовлює стан змобілізованості психіки, налаштованість на найбільш доцільні дії при виконанні професійних завдань у специфічних умовах фахової діяльності.

Визначено, що особливістю соціономічного змісту суддівської діяльності є її правова опосередкованість, що створює особливу систему взаємодії в системі «людина-право-людина». Це, з одного боку, обумовлює підвищені соціальні очікування з боку суспільства щодо особи судді і його морально-правових установок, а з іншого, – висуває особливі вимоги, які б гарантували витривалість до стресогенних та психологічно напружених умов комунікативної діяльності, опосередкованої процесуальними нормами.

За результатами емпіричного дослідження професіографічної моделі суддівської діяльності та психодіагностичного дослідження індивідуально-психологічних детермінант її суб'єкта встановлено провідні професійно важливі якості, які визначають професійно-психологічну готовність до

соціономічних особливостей фахової діяльності. На підставі цього розроблено авторський соціально-психологічний тренінг «Професійно-психологічна підготовка суддів». Метою тренінгу є формування: а) комунікативної компетентності судді, б) вмінь безконфліктної взаємодії, в) навичок саморегуляції як засобу профілактики професійного вигорання. Також, для вдосконалення професійно-психологічного відбору створена авторська «Методика діагностики схильності до порушення морально-правової нормативності поведінки посадовцем», яка передбачає визначення п'яти груп основних схильностей: до корупції, до порушення прав людини, до кумівства, до адикції, до кар'єризму.

Ключові слова: особистість судді, психологічна готовність, соціономічна діяльність, суддівська діяльність, професійно-психологічна підготовка, моральна нормативність, комунікативна компетентність.

Харченко, Надія Анатоліївна.

Вікові особливості учнів як предмет педагогічної психології у науковій спадщині Г.С. Костюка: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Н.А. Харченко; наук. керівник Т.Д. Перепелюк; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 208 с. : портр. – Бібліогр.: С. 184-201.

Анотація: У дисертації досліджуються проблеми вікових особливостей учнів у працях Г.С. Костюка та його послідовників. З'ясовано, що вікові психічні особливості зумовлені історичним розвитком, спадковістю, вихованням, змістом і характером спілкування і діяльності людини. При цьому спілкування і діяльність, на його думку, безпосередньо впливають на терміни переходу від однієї вікової стадії до іншої. Проаналізовано періоди професійного становлення Г.С. Костюка та його наукові інтереси, зокрема пов'язані із вивченням ролі навчання у становленні особистості учнів. Встановлено, що ставлячи перед школярами пізнавальні практичні завдання, озброюючи їх способами розв'язання цих завдань, навчання йде попереду розвитку. Разом з тим, воно спирається не лише на те, що уже досягнуто

дитиною впродовж її розвитку, а й на її потенційні можливості. Доведено, що розвиток особистості є результатом діалектичної взаємодії середовища, спадковості і активної діяльності людини <...>.

Ключові слова: Г.С. Костюк, вікові особливості учня, розвиток, навчання, виховання, системний підхід, особистісно орієнтований і синергетичний підходи в освіті.

Чайка, Галина Василівна.

Психологічні особливості Я-концепції комп'ютерних гравців: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Г.В. Чайка; наук. керівник Л.З. Сердюк; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 212 с. – Бібліогр.: С. 171-194.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню особливостей Я-концепції комп'ютерних гравців у залежності від того, чи не зловживають вони такими іграми, і від того, ігри яких жанрів вони переважно обирають. Показано, що системний аналіз Я-концепції передбачає вивчення її як цілісного утворення через самоставлення, що характеризує Я-концепцію холістично, а також через низку Я-образів – її елементів. Представлено розроблені діагностичні методики, спрямовані на вивчення рівня захопленості комп'ютерними іграми, виявлення улюблених жанрів ігор та дослідження Я-концепції через самоставлення, самоопис та низку Я-образів, таких як Я-реальне, Я-ідеальне, Я-у грі тощо, які досліджувалися методом особистісного семантичного диференціала.

Встановлено, що Я-концепції комп'ютерних гравців розрізняються не стільки в залежності від часу, проведеного за грою, скільки в залежності від улюблених жанрів. Негативний вплив комп'ютерних ігор найбільше стосується прихильників рольових комп'ютерних ігор. Вони не відчують себе достатньо активними у житті та вимушені виплескувати свою енергію в іграх. <...>

Показано, що коригувальні дії, спрямовані на створення позитивної Я-

концепції, повинні базуватися на знанні про те, який жанр є улюбленим для особистості

Ключові слова: Я-концепція, Я-образи, самоствавлення, віртуальний простір, комп'ютерні ігри.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія

Царькова, Ольга Вікторівна.

Психологія почуття провини у батьків дітей з обмеженими можливостями здоров'я: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.04 / О.В. Царькова; наук. консультанти С.Д. Максименко, В.М. Рахманов; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 454 с. : табл. – Бібліогр.: С. 362-405.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячене дослідженню моделей переживання почуття провини у батьків дітей з обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ). Концептуалізовано та емпірично доведено, що почуття провини батьків дітей з ОМЗ є складним, первинним щодо внутрисімейної психологічної травматизації переживанням яке має глибинно-психологічну детермінацію, пов'язану зі специфічним комплексом механізмів психологічних захистів, наявністю відповідних внутрішньоособистісних конфліктів та ірраціональних установок. Проаналізовано переживання міжособистісної провини з точки зору їх кон'юнктивного та диз'юнктивного впливу.

Визначено комплекс моральної травматизації батьків, який описує моральне страждання від усвідомлення інвалідності дитини та феномен вторинного травмування через впевненість у провині перед дитиною (членами родини, суспільством тощо). Моральна травматизація від провини має дві раціональні ознаки: моральну шкоду – моральні втрати, пов'язані з

моральними і фізичними стражданнями, обмеженнями, втратами, та моральні страждання – негативні переживання, які проявляються у вигляді страху, сорому, приниженні, стані душевного болю, стані депресії і апатії. Тенденції та obsесивні думки щодо компенсації та власне компульсивна компенсаторна поведінка виступають основними ознаками моральної травматизації – травматизації від переживання провини.

Запропоновано модель патологізації переживання провини батьків, з урахуванням генетично-адаптивного характеру внутрішньо-сімейної взаємодії та виховання; особливостей травматизація від усвідомлення інвалідизації дитини по мірі соціалізації (хроніфікація, інтеграція-раціоналізація, медикалізація інтеракцій, нозогнозії); неусвідомлюваної програма ірраціональної провини (ірраціональна батьківська поведінка, амбівалентність батьківського ставлення, реактивність провини); патогенезу інших сімейно обумовлених станів та розладів, маніпулятивної поведінки, соціальної дезадаптації, ретардації, гіперкомпенсації, нозогнозії. <...>

Узагальнено з позиції засад глибинної психокорекції та генетико-орієнтованої психотерапії основні моделі корекції та психологічного супроводу переживання почуття провини батьками. Технологічно та поопераційно психологічна корекція повинна орієнтуватися на метафоризацію, усвідомлення та реалізацію переживань, що забезпечує адекватизацію реакцій на травму, варіативність та гнучкість реагування, оптимальне задіяння ресурсу особистості та розробку індивідуалізованої моделі батьківсько-дитячої взаємодії (виховання). <...>

Ключові слова: почуття провини, батьки, діти з обмеженими можливостями здоров'я, амбівалентність, компенсаторні механізми, внутрішньоособистісний конфлікт, патологізація переживання провини, ставлення до хвороби дитини.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія,
психологія соціальної роботи**

Сахно, Світлана Віталіївна.

Особливості рефлексії жінок, засуджених до позбавлення волі: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / С.В. Сахно; наук. керівник Н.Ю. Максимова; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 253 с. : табл. – Бібліогр.: С. 199-226.

Анотація: Дисертація присвячена проблемі особливостей рефлексії жінок, засуджених до позбавлення волі. Обґрунтовуються специфічні психологічні особливості жінок, засуджених до позбавлення волі. Констатовано, що соціально-психологічну корекцію у пенітенціарних закладах у засуджених потрібно будувати на основі їх рефлексії. Доведено, що рефлексія як психологічне утворення має велике значення у ресоціалізації жінок, засуджених до позбавлення волі.

Емпіричним шляхом виявлено особливості формування рефлексії жінок, засуджених до позбавлення волі. <...>

Доводиться, що для оптимізації розвитку рефлексії засуджених жінок необхідний цілеспрямований розвиток її загального рівня, посилення її позитивних якостей та зниження негативних, ураховуючи особливості кожного типу рефлексії. Запропоновано авторську програму соціально-психологічної корекції особистості жінок, засуджених до позбавлення волі, застосування якої дозволяє підвищувати рівень розвитку рефлексії та якостей, що позитивно корелюють з нею.

Ключові слова: рефлексія, рефлексивні типи, особистісні характеристики; жінки, засуджені до позбавлення волі, розкаяння, ресоціалізація.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія**

Антюхова, Наталія Ігорівна.

Психологічні умови розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.І. Антюхова; наук. керівник Н.О. Михальчук; Рівненський держ.гуманіт. ун-т. – Рівне, 2017. – 276 с. : табл. – Бібліогр.: С. 185-244.

Анотація: У роботі розроблено структуру творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови. Зазначено, що творчий потенціал складається із певних компонентів (мотиваційного, інтелектуального, вольового та соціально-комунікативного), які, в свою чергу, вміщують окремі субкомпоненти та їхні складові.

З урахуванням теоретичного аналізу наукової літератури побудовано програму фасилітації розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови. Остання складається з трьох етапів: підготовчого; змістовного; контрольнo-діагностувального. Доведено, що психологічними умовами ефективного розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови є: розвиток креативної мотивації та креативної спрямованості особистості, високий рівень в самопізнанні та пізнанні інших, наявність особистих цінностей, ідеалів, бажання брати участь в творчій діяльності, готовність створювати нове, оригінальне <...>.

У формувальному експерименті успішно апробовано авторський психологічний тренінг «Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови». В емпіричному дослідженні гіпотеза, яку було висунуто на початку проведення експерименту, знайшла своє повне підтвердження.

Ключові слова: творчий потенціал, мотиваційний, інтелектуальний, вольовий та соціально-комунікативний компоненти творчого потенціалу,

соціальна креативність, соціальна мотивація.

Івашкевич, Ірина Владиславівна.

Психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / І.В. Івашкевич; наук. керівник Н.О. Михальчук; Рівенський держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2017. – 344 с. : рис., табл. – Бібліогр.: С. 186-228.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню процесу становлення професійної компетентності майбутніх юристів.

У роботі розкрито методологічну базу дослідження, розглянуто структуру професійної компетентності юриста. Розкрито зміст додаткових функцій юриста, а саме прогностичної, кроскультурної, гуманістичної та проектувальної.

З урахуванням теоретичного аналізу наукової літератури побудовано структурно-функціональну модель становлення професійної компетентності майбутніх юристів, на основі якої розроблено програму фасилітації формування професійної компетентності фахівців. Остання складалася з трьох блоків: 1) мотиваційно-адаптувального; 2) змістово-процесуального; 3) рефлексивного.

Виокремлено психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів: 1) врахування викладачем складної структури професійної компетентності фахівців юридичної сфери діяльності; 2) організація діяльності майбутніх юристів з метою актуалізації домінуючих когнітивних стилів виконання юридичної діяльності; 3) готовність студентів до участі в програмі формування професійної компетентності, а саме у психологічних тренінгах, ділових та рольових іграх та ін.; 4) готовність студентів до самостійного виконання юридичної діяльності та прийняття професійно виважених рішень та ін.

У формуальному експерименті успішно апробовано авторський психологічний тренінг «Становлення професійної компетентності майбутніх

юристів». В емпіричному дослідженні гіпотези, які було висунуто на початку проведення експерименту, знайшли своє повне підтвердження.

Ключові слова: професійна компетентність, мотиваційно-цільовий компонент, когнітивний компонент, соціальний компонент, аксіологічний компонент, аутопсихологічний компонент, функції юриста.

Ковтун, Алла Юріївна.

Формування психологічних засобів педагогічного спілкування у майбутніх учителів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.Ю. Ковтун; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 182 с. : табл. – Бібліогр.: С. 167-182.

Анотація: У проведеному дослідженні здійснено теоретичний аналіз зв'язку ставлення людини до дійсності і її мовних вчинків; педагогічне спілкування було розглянуто як єдиний і взаємний зв'язок ставлення і мовного вчинку; створено експериментальну типологію професійного ставлення вчителя і типологію мовних вчинків; також була побудована експериментальна модель психологічного аналізу організації педагогічного спілкування; проведено експериментальне дослідження взаємозв'язку типів професійного ставлення вчителя та особливостей організації педагогічного спілкування, уточнено систему комунікативних підходів учителя.

Розроблено програму тренінгу, яка включала в себе етапи, блоки із вправами для цілей тренінгу, а також низку авторських вправ. <...>

Виходячи з механізму інтеріоризації, було розгорнуто і реалізовано положення Л.С. Виготського про «подвійне» народження вищої психічної функції («перший раз» – у взаємодії між людьми, «другий» – у внутрішньому плані).

Реалізовано програму формувальних процедур та доведено їх ефективність. Гіпотеза, що була висунута на початку дослідження, підтвердила свою відповідність під час емпіричного дослідження.

Ключові слова: педагогічне спілкування, психологічні засоби,

інтеріоризація, формування, розвиток, мовний вчинок, діалог.

Курдибаха, Оксана Миколаївна.

Психологічні особливості гендерної соціалізації підлітків в умовах позашкільних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.М. Курдибаха; наук. керівник Р.В. Павелків; Рівненський держ. гуманіт. ун-т. – Рівне, 2017. – 243 с. : табл. – Бібліогр.: С. 161-185.

Анотація: У дисертації розкрито взаємозв'язок категорій «соціалізація», «ідентичність» та «гендерна соціалізація» як концептів пропонованого дослідження; уточнено категорійно-понятійний апарат (гендер, гендерний підхід, гендерний аналіз, гендерна соціалізація, гендерна ідентичність, гендерні стереотипи, гендерна експертиза, гендерно маркований, гендерно чутливий, гендерно нейтральний, гендерно сліпий) дослідження; схарактеризовано гендерну соціалізацію як наслідок взаємодії основних соціальних інститутів (сім'я, навчально-виховні установи, у тому числі й позашкільні навчальні заклади).

Теоретично обґрунтовано, розроблено та впроваджено психолого-педагогічні умови ефективної гендерної соціалізації підлітків в умовах позашкільного навчального закладу (організаційно-методичне і програмне забезпечення навчально-виховного процесу позашкільних закладів; застосування програми формування гендерної ідентичності підлітків в умовах позашкільного навчального закладу; формування гендерної культури педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів як важливих агентів гендерної соціалізації підлітків).

Отримані результати дослідження повністю підтверджують достовірність висунутої гіпотези про те, що на підліткової стадії соціалізації діти засвоюють гендерні схеми андрогінного типу особистості. Співвідношення маскулінності і фемінності в образах чоловіка і жінки свідчить, що значна кількість респондентів мають яскраво виражений андрогінний тип гендерної ідентичності особистості. Отримані результати

можуть бути використані для прогнозування характеру формування гендерної ідентичності на підліткової стадії соціалізації та в програмах гендерного виховання підлітків.

Ключові слова: соціалізація, ідентичність, гендерна соціалізація, маскулінність, фемінність, андрогінність, гендерний стереотип.

Лазуренко, Олена Олексіївна.

Психологічні особливості формування емоційної компетентності майбутнього лікаря: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.О. Лазуренко; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 270 с. : табл. – Бібліогр.: С. 193-219.

Анотація: У дисертації представлено теоретичне узагальнення та емпіричні результати дослідження проблеми визначення психологічних особливостей формування емоційної компетентності майбутнього лікаря. Запропоновано новий погляд на місце емоційної компетентності у структурі професійної діяльності медика, уточнено поняття, вивчено складові компоненти (когнітивний, соціальний, регулятивний, емпатійний) емоційної компетентності майбутнього лікаря.

Визначено комплекс засобів діагностичної оцінки складових емоційної компетентності майбутнього лікаря. Представлено модель та програму з формування емоційної компетентності майбутнього лікаря в процесі професійної підготовки. Емпірично підтверджено ефективність її впровадження у вищому медичному навчальному закладі. Визначено основні психологічні особливості формування емоційної компетентності майбутнього лікаря.

Ключові слова: емоційна сфера, емоційна компетентність, професійна діяльність, професійно важливі якості, професійна підготовка лікаря, психологічні особливості.

Лахтадир, Олена Володимирівна.

Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорт: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Лахтадир; наук. керівник О.М. Корніяка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 259 с. : табл. – Бібліогр.: С. 182-201.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню психологічних особливостей розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. У роботі уточнено психологічний зміст поняття комунікативної компетентності, виокремлено основні її структурні складові (когнітивний, комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний та інтерактивний) майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Встановлено залежність розвитку комунікативної компетентності та її структурних компонентів від статі, спеціальності і курсу навчально-професійної підготовки студента. Представлено модель розвитку комунікативної компетентності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту. Створено й апробовано програму психологічного супроводу розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Гіпотези, розроблені на початку дослідження, знайшли своє повне підтвердження в ході формувального експерименту.

Ключові слова: комунікативна компетентність, структурні компоненти комунікативної компетентності, програма психологічного супроводу розвитку комунікативної компетентності студентів, педагогічна взаємодія, навчально-професійна підготовка студентів, майбутні фахівці з фізичної культури і спорту.

Михайлюк, Інна Володимирівна.

Психологічні чинники формування діалогічної компетентності майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / І.В. Михайлюк; наук. керівник В.Л. Зливков; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН

України. – Київ, 2017. – 365 с. : табл. – Бібліогр.: С. 207-233.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню психологічних чинників формування діалогічної компетентності майбутніх психологів.

У роботі уточнено психологічний зміст поняття діалогічна компетентність. Виокремлено психологічні чинники, що здійснюють зовнішній і внутрішній вплив на формування діалогічної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. Розроблено концептуальну структурно-функціональну модель діалогічної компетентності психолога. Визначено комплекс засобів діагностичної оцінки структурно-функціональних компонентів діалогічної компетентності майбутніх психологів. Виявлено рівні сформованості структурно-функціональних компонентів діалогічної компетентності майбутніх психологів залежно від їх соціально-демографічних характеристик (стать, вік). Встановлено достовірний вплив внутрішніх чинників на сформованість діалогічної компетентності та її структурних компонентів. Представлено програму соціально-психологічного тренінгу спрямованого на формування діалогічної компетентності майбутніх психологів, наведено результати її експериментального впровадження. Визначено психологічні чинники, котрі сприяють формуванню діалогічної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. Гіпотези, розроблені на початку дослідження, знайшли своє достовірне підтвердження в ході проведення експериментального дослідження.

Ключові слова: діалог, компетентність, діалогічна компетентність, розуміння, психологічні чинники, структурно-функціональна модель діалогічної компетентності, тренінг діалогічної компетентності.

Опанасюк, Ірина Василівна.

Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту старшокласників засобами арт-терапії: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / І.В. Опанасюк; наук. керівник Л.П. Міщиха; Прикарпат. ун-т імені

В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2017. – 333 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 196-223.

Анотація: Дисертація являє собою психолого-педагогічне обґрунтування розвитку емоційного інтелекту (EQ) старшокласників засобами арт-терапії. Теоретично досліджено концепти EQ та його розвитку, зокрема, у старшому шкільному віці, обґрунтовано основний психологічний зміст поняття «емоційний інтелект», аналітично виведено розвивальний потенціал арт-терапії щодо EQ особистості.

Викладено методичне забезпечення, процедуру та результати емпіричної складової дослідження, спрямованої на діагностування властивостей пов'язаних з EQ, з метою створення емпіричної бази формувального експерименту. За допомогою факторного аналізу виокремлено комплекс факторів, які зазнавали формувального впливу, спрямованого на розвиток EQ досліджуваних.

Представлено програму формувального експерименту «Розвиток емоційного інтелекту старшокласників засобами арт-терапії», мета якої – розвиток EQ учнів старших класів шляхом рефлексивного осмислення ними емоційного змісту своїх та інших учасників світоглядно-диспозиційних пошуків, виражених у художньо-символічних формах арт-терапевтичних та інших експресивно-інтерактивних засобів, спрямованого на конструктивну мисленнєву регуляцію цього змісту, що розвиває здатність розв'язувати емоційні складові проблем, тобто, EQ. Результати формувального експерименту дозволяють констатувати ефективність цієї програми. Гіпотезу, що було висунуто на початку роботи в ході емпіричного дослідження було повністю підтверджено.

Ключові слова: старший шкільний вік, емоційний інтелект, емоційне переживання, арт-терапія, художньо символічне самовираження, рефлексивне осмислення проблемних дихотомій «хочу-можу».

Прахова, Світлана Анатоліївна.

Психологічні детермінанти подолання фрустраційних станів учнів різних вікових груп: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С.А. Прахова; наук. керівник А.В. Шамне; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 241 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 167-188.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено проблемі психологічних детермінант виникнення та подолання фрустраційних станів учнів різних вікових груп.

У роботі здійснено систематизацію та узагальнення основних теоретичних та методологічних підходів до вивчення фрустрації у зарубіжній та вітчизняній психологічній науці. Проаналізовано психологічну природу та зміст феномену фрустрації. Розроблено та обґрунтовано структурно-динамічну модель детермінації фрустраційних станів школярів.

Представлено результати емпіричного дослідження (із використанням лонгітуду та методу поперечних зрізів). Створено регресійні моделі предикторів виникнення й подолання фрустраційних станів для учнів різних вікових категорій (молодші школярі, підлітки, юнаки).

Розроблено та апробовано комплексну корекційно-розвивальну тренінгову програму подолання фрустраційних станів. Підтверджено припущення про те, що за умови направленого психологічного супроводу психологічні детермінанти виникнення фрустраційних станів, змінюючи полярність і конструктивність переживань, трансформуються у психологічні детермінанти їх подолання.

Ключові слова: фрустраційні стани, психологічні детермінанти, предиктори, корекційно-розвивальна програма.

Радзімовська, Оксана Віталіївна.

Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності учнів професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Радзімовська; наук. керівник М.В. Бастун; Інститут пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2017. – 309 с. : табл. – Бібліогр.: С.

181-205.

Анотація: У дисертації досліджується проблема розвитку професійної ідентичності учнів професійно-технічних навчальних закладів. У роботі представлені узагальнені результати теоретичного аналізу літератури з проблем ідентичності та професійної ідентичності. Запропоновано модель розвитку професійної ідентичності учня професійно-технічного навчального закладу. Визначено компоненти професійної ідентичності учнів ПТНЗ <...>.

Експериментально доведено можливість розвитку окремих компонентів професійної ідентичності та підвищення її рівня в процесі професійного навчання. Обґрунтовано, розроблено та апробовано програму психолого-педагогічного супроводу розвитку професійної ідентичності та головну її складову «Тренінг з розвитку професійної ідентичності учнів професійно-технічних навчальних закладів», спрямованих на розвиток компонентів професійної ідентичності учнів.

Обсяг теоретичної та емпіричної інформації підтверджує достовірність висунутої гіпотези про те, що розвиток професійної ідентичності залежить від індивідуальних психологічних властивостей особистості та спеціальних психологічних умов професійного навчання, що у сукупності впливає на професійне самоусвідомлення учнів.

Ключові слова: професійна ідентичність, професійна ідентичність учня професійно-технічного навчального закладу, компоненти професійної ідентичності, психолого-педагогічний супровід, тренінг.

Сущинська, Тетяна Сергіївна.

Танцювально-ігрова діяльність дитини старшого дошкільного віку як чинник формування образу «Я»: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.С. Сущинська; наук. керівник О.В. Завгородня; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – 324 с. – Бібліогр.: С. 190-219.

Анотація: У роботі представлено результати теоретичного та емпіричного вивчення особливостей формування образу «Я» дитини старшого

дошкільного віку та фасилітації цього процесу засобами танцювально-ігрової діяльності. Охарактеризовано провідні виміри образу «Я», визначено типи та рівні сформованості образу «Я». Розкрито особливості розвитку невербальної експресії в старшому дошкільному віці. Доведено, що існує зв'язок між розвитком невербальної експресії дитини та сформованості її образу «Я».

Розроблено програму фасилітації образу «Я» дитини старшого дошкільного віку засобами танцювально-ігрової діяльності через розвиток невербальної експресії. Результати контрольного експерименту засвідчили збагачення змісту та зростання усвідомленості образу «Я» дітей-учасників програми, що підтверджує її ефективність.

Ключові слова: образ «Я», самосвідомість, дитина старшого дошкільного віку, невербальна експресія, танець, танцювально-ігрова діяльність.

Товкач, Ірина Євгеніївна.

Індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / І.Є. Товкач; наук. керівник Т.О. Піроженко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 318 с. – Бібліогр.: С. 204-260.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі індивідуальних особливостей пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі мовленнєвої діяльності. Проаналізовано низку особливостей розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку у мовленнєвій діяльності. З'ясовано існування взаємозв'язку динаміки прояву між структурними компонентами пізнавальної активності у мовленнєвій діяльності дітей старшого дошкільного віку. <...>

Обґрунтовано та експериментально перевірено психолого-педагогічні умови ефективного впливу на розвиток пізнавальної активності з урахуванням індивідуальних особливостей старших дошкільників у мовленнєвій діяльності та шляхи впровадження названих умов у практику роботи закладів дошкільної

освіти.

Ключові слова: активність, пізнавальна активність, психічний розвиток, дитина старшого дошкільного віку, індивідуальні особливості, індивідуалізація, диференціація, мовленнєва діяльність.

Ямчук, Таїса Юріївна.

Психологічні чинники розвитку професійної самоідентичності майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.Ю. Ямчук; наук. керівник Т.Д. Щербан; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 229 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 174-199.

Анотація: Дисертаційна робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню чинників розвитку професійної самоідентичності студентів-психологів. На базі проведеного теоретичного аналізу запропоновано розгляд професійної самоідентичності в контексті структур (рівнів) суб'єктивного досвіду, виокремлених Г.Бейтсоном: «оточення», «поведінка/стани», «здібності/навички», «цінності/переконання», «ідентичність», «місія». Забезпечено достатньо повне охоплення внутрішніх та зовнішніх психологічних чинників, що надає можливість вивчати ідентичність в різноманітті проявів і єдності всіх її сторін. Визначено критерії та рівні професійної самоідентичності майбутніх психологів; розроблено теоретичну модель її розвитку, під час якого суб'єктивний досвід розширюється, у тому числі, під впливом різних галузей професійно-освітнього простору.

У дослідженні на основі встановлених кореляцій виявлено специфіку зв'язків між компонентами професійної самоідентичності у студентів різних курсів. Аналіз емпіричних даних дозволив констатувати: у значної кількості студентів п'ятого курсу зафіксовано низький рівень розвитку більшості структурних компонентів суб'єктивного досвіду, що свідчить про недостатній розвиток професійної самоідентичності.

Спираючись на результати констатувального етапу дослідження, було

розроблено програму тренінгу зі створення умов розвитку професійної самоідентичності майбутніх психологів. Порівняння експериментальної і контрольної груп підтвердило, що запропонована програма тренінгу має високу ефективність завдяки створенню умов, які б сприяли розвитку структур суб'єктивного досвіду через актуалізацію суб'єктності студентів, активізацію процесів усвідомлення суб'єктивного досвіду, розвиток професійних навичок, що лежать в основі професійної придатності та професійної готовності.

Ключові слова: професійна самоідентичність, процеси ідентифікації, самоусвідомлення, суб'єктивний досвід, рефлексія, психологічні чинники, професійно-освітний простір, професійне становлення майбутніх психологів.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія

Власов, Петро Костянтинівч.

Психологія проектування організації на етапі задуму: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / П.К. Власов; наук. консультант Л.М. Карамушка; Г.В. Суходольський; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 564 с. : табл. – Бібліогр.: С. 377-415.

Анотація: У дисертації обґрунтовано теоретико-методологічні основи дослідження психологічних основ проектування організації на етапі задуму. Побудовано ресурсну модель діяльності організацій, виділено критерії та здійснено типологію ресурсних моделей організації. Визначено зміст проектування організації, розкрито її структуру, показано місце задуму.

Розкрито особливості позаорганізаційного середовища в перехідних умовах розвитку суспільства. Визначено місцезнаходження людини-ініціатора в діяльності із проектуванням організації. Визначено зміст задуму організації як продукту економічної діяльності. Розроблено типологію цінностей, які

лежать в основі задуму.

Представлено результати емпіричного дослідження впливу індивідуальних цінностей на прийняття управлінських рішень у ситуації невизначеності власниками (ініціаторами) і менеджерами. Наведено емпіричні дані, які стосуються морфології та онтології задуму організації, що конституують структуру інтенцій ініціаторів. Виявлено суттєві відмінності в морфології задуму та в інтенційному патерні у групі власників (ініціаторів) і менеджерів організацій.

Розкрито зміст та види психолого-організаційних технологій зміни організацій та їхнє місце в процесі проектування організації. Представлено результати порівняльного емпіричного дослідження ефективності використання соціально-психологічного тренінгу, психодинаміки і балінтовського семінару в якості психолого-організаційної технологій зміни організацій на соціальному рівні.

Ключові слова: організація, позаорганізаційне середовище, ресурсна модель організації, ініціатор створення організацій, економічний світогляд, цінності, задум, проектування організацій, технології зміни організації.

Сняданко, Ірина Ігорівна.

Психологічні засади підготовки студентів технічних університетів до професійно-управлінської діяльності: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / І.І. Сняданко; наук. консультант Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 558 с. : табл., рис. – Бібліогр.: С. 397-443.

Анотація: У дисертації розкрито психологічні засади підготовки студентів технічних університетів до професійно-управлінської діяльності.

Розроблено та обґрунтовано модель психологічної підготовки студентів технічних університетів до здійснення професійно-управлінської діяльності. Розкрито зміст професійно-управлінської діяльності в широкому та вузькому значеннях. Виділено види професійно-управлінських компетенцій студентів

технічних університетів для підготовки та здійснення професійно-управлінської діяльності (особистісну, навчальну, навчально-професійну, ціннісну та управлінську).

Розроблено діагностичний інструментарій, у тому числі авторські методики, для дослідження рівня розвитку компетенцій студентів технічних університетів до професійно-управлінської діяльності та організаційно-психологічних чинників їхнього розвитку.

У результаті емпіричного дослідження показано недостатній рівень розвитку професійно-управлінських компетенцій студентів технічних університетів. Виокремлено типи студентів технічних університетів за рівнем розвитку в них професійно-управлінських компетенцій. Здійснено аналіз зв'язку між типами студентів за рівнем розвитку в них професійно-управлінських компетенцій та організаційно-психологічними чинниками, які стосуються макрорівня (особливості діяльності технічних університетів), мезорівня (особливості діяльності студентської групи), мікрорівня (характеристики студентів).

Проаналізовано психолого-організаційні умови психологічної підготовки студентів технічних університетів до професійно-управлінської діяльності. Представлено зміст, структуру та результати впровадження навчального курсу та програму психологічного консультування студентів, які спрямовані на розвиток компетенцій для здійснення професійно-управлінської діяльності. Визначено, що ефективність психологічної підготовки студентів забезпечується самоефективним підходом та когнітивно-поведінковим методом.

Гіпотези, що були висунуті на початку дисертаційного дослідження, знайшли своє підтвердження в ході емпіричного дослідження.

Ключові слова: технічні університети, студенти, професійно-управлінські компетенції, організаційно-психологічні чинники, організаційно-психологічні умови, самоефективний підхід, когнітивно-

поведінковий метод, навчальні курси, психологічне консультування.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія,
економічна психологія**

Ковровський, Юрій Григорович.

Психологічні чинники професійного вигорання у персоналу Оперативно-рятувальної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Ю.Г. Ковровський; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2017. – 388 с. : табл. – Бібліогр.: С. 181-205.

Анотація: У дослідженні розглянуто зміст поняття «професійного вигорання» особистості та основні підходи до його вивчення. Розкрито особливості професійної діяльності персоналу Оперативно-рятувальної служби ДСНС України, які обумовлюють виникнення професійного вигорання рятувальників.

Встановлено, що в середньому у двох третіх респондентів фази професійного вигорання (напруження, резистенція, виснаження) є сформованими або перебувають на стадії формування. Як правило, спостерігається переважання фази резистенції. <...>

Виявлено основні умови профілактики і подолання професійного вигорання у персоналу Оперативно-рятувальної служби ДСНС України. Розроблено та впроваджено тренінг «Профілактика та подолання професійного вигорання персоналу Оперативно-рятувальної служби ДСНС України.

Ключові слова: професійне вигорання, фази професійного вигорання, чинники професійного вигорання, рятувальники, умови профілактики і подолання професійного вигорання, тренінг.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Івашкевич, Едуард Зенонович.

Психологія соціального інтелекту педагога: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Е.З. Івашкевич; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 600 с. : табл. – Бібліогр.: С. 432-484.

Анотація: Дисертаційне дослідження присвячено вивченню психологічних характеристик структурних складових соціального інтелекту педагога, які визначають його функціонування на мікро-, мезо- та макрорівнях. Описано структуру соціального інтелекту педагога. Визначено аспекти (когнітивний, мнемічний, емпатійний) соціального інтелекту фахівця педагогічної сфери діяльності. Проведене комплексне емпіричне дослідження соціального інтелекту педагогів, в якому брали участь спеціалісти дошкільних, шкільних, позашкільних та вищих навчальних закладів. Проаналізовано прояви соціального інтелекту у педагогів різних психологічних типів особистості. Виявлено гендерні характеристики соціального інтелекту вчителів ЗОШ та викладачів ВНЗ, проаналізовано залежність рівня розвитку соціального інтелекту педагогів від типу їх гендерної ідентичності. <...>

Доведено, що у педагогів особливості соціального інтелекту великою мірою визначаються індивідуальними особистісними якостями, емпатійними здібностями, смисложиттєвими орієнтаціями, психотипами їх особистості, професійною успішністю фахівця. Також рівень розвитку соціального інтелекту педагогів зумовлюється їх гендерними особливостями, зокрема – гендерною ідентичністю особистості; соціальний інтелект у педагогів визначається гендерними особливостями мотиваційно-поведінкових характеристик, зокрема: мотивацією досягнення, особистісною

спрямованістю, афіліацією, стилем поведінки в конфліктній ситуації, когнітивним стилем виконання професійної діяльності тощо.

Ключові слова: соціальний інтелект, мікро-, мезо- та макрорівні соціального інтелекту, комунікативна компетентність, прогностична компетентність, емпатія, рефлексія, когнітивний, мнемічний та емпатійний аспекти соціального інтелекту, психологічні типи особистості, функції соціального інтелекту педагога.

Кондратенко, Лариса Олександрівна.

Проблеми первинної шкільної неуспішності в історії вітчизняної психології: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Л.О. Кондратенко; наук. керівник Н.В. Чепелева; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 497 с. – Бібліогр.: С. 392-477.

Анотація: Дисертація присвячена складній та неоднозначній історії становлення сучасних уявлень вітчизняних психологів про сутність первинної шкільної неуспішності як багатоаспектного явища, у виникненні та розвитку якого головну роль відіграють не окремі причини, а цілісна реакція особистості на комплекс негативних впливів, спричинених різнотипними та різноспрямованими суб'єктивними та об'єктивними факторами. Доведено, що первинну шкільну неуспішність не можна зводити лише до академічної неуспішності. Академічна неуспішність є її найбільш очевидною, але не єдиною складовою. Її часто супроводжує загальна шкільна неуспішність, яка характеризується втратою дитиною інтересу до навчання, відторгнення школи, девіантною, а то і деліквентною поведінкою. <...>

Вивчення історії більш ніж сторічної боротьби вітчизняних психологів і педагогів з шкільною неуспішністю дітей засвідчило, що виправити її виключно педагогічними методами неможливо. Аналіз роботи вчителів, які досягали прекрасних результатів у подоланні академічного невстигання дітей, переконливо свідчить про те, що окрім застосуванням новаторських і при цьому абсолютно різних методів навчання, вони завжди (усвідомлено або

частіше навіть неусвідомлено) широко використовували механізми психологічного впливу на своїх вихованців.

На основі аналізу різних як наукових досліджень, так і емпіричних психолого-педагогічних підходів до подолання первинної шкільної неспішності показано, що її ефективна корекція можлива лише за умови врахування її психологічної складової, дії тих психологічних механізмів, які детермінують її виникнення і розвиток.

Ключові слова: принципи історичного дослідження в психології, генетико-моделюючий метод, модель, історія становлення сучасних поглядів на шкільну неспішність, академічна та загальна шкільна неспішність, роль учителя в пропедевтиці неспішності, різні системи пропедевтики та подолання неспішності.

Кукуленко-Лук'янець, Інна Володимирівна.

Психологічна генеза життєвого простору жінки-педагога: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01 / І.В. Кукуленко-Лук'янець; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 391 с. : табл. – Бібліогр.: С. 359-391.

Анотація: Дисертацію присвячено визначенню генези, психологічних особливостей, чинників і закономірностей потенціалів до конституювання жінкою власного життєвого простору як динамічного інтегрального утворення.

Концептуалізовано світотворчу сутність жінки в системі детермінації життєвого простору, який розглядається як інтегральне утворення взаємодії позаособистісного, особистісного, міжособистісного, діяльнісного та повсякденного вимірів життєтворчої активності жінки, що відповідає поза-рефлексивному – рефлексивному континууму потенціалу особистості. <...> Конституювання життєвого простору жінки-педагога розглядається як похідна від глибинної, фізіолого-анатомічної та соціокультурної здатності жінки до творення (творення життя), у тісній взаємообумовленості актуальних

гендерних стереотипів, дітородження, створення сім'ї, професійної (діяльничної) реалізації, самоусвідомлення та самореалізації. Генеза конституювання жінкою життєвого простору інтерпретується як процес життєтворення, трансценденції, подолання межі власних можливостей, екзистенційного піднесення над пасивністю і випадковістю свого існування.

Визначено взаємообумовленість конституювання жінкою життєвого простору у зв'язку з особливостями становлення професійної самосвідомості. Побудовано психологічну модель оптимального гармонійного життєвого простору жінки. Розроблено трифакторну структуру конституювання життєвого простору жінки, представлену наступними факторами: «експансивна творча активність», «маніпулятивно-регресивна фемінність», «проективно-тривожний контроль». Апробовано концептуальну модель світотворчої сутності жінки. <...>

Ключові слова: генеза особистості, життєвий простір, гендерна ідентичність, світотворча сутність, креативний потенціал, жінка-педагог.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія,
історія психології**

Литвинчук, Михайло Юрійович.

Формування психологічної готовності майбутніх прикордонників до прийняття рішення в кризових ситуаціях: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / М.Ю. Литвинчук; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 285 с. – Бібліогр.: С. 198-224.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню формування психологічної готовності майбутніх прикордонників до прийняття рішення в кризових ситуаціях. У роботі уточнено психологічний зміст поняття кризової ситуації, екстремальної ситуації, психологічної готовності. Визначено

критерії й показники та охарактеризовано рівні сформованості психологічної готовності до прийняття рішення в кризових ситуаціях. Окреслено алгоритм прийняття рішення прикордонником у кризових умовах та встановлено, що на готовність до прийняття рішення в кризовій ситуації впливає особистісний фактор як: рівень агресивності, тривожності, упевненості в собі, конфліктності тощо. Розроблено модель формування психологічної готовності майбутніх прикордонників до прийняття рішення у кризових ситуаціях. Презентована модель містить цільовий блок, теоретико- методологічний, змістово-технологічний та результативний.

Створено й апробовано комплексну програму формування психологічної готовності майбутніх прикордонників до прийняття рішення у кризових ситуаціях. Гіпотези, розроблені на початку дослідження, знайшли своє повне підтвердження в ході формувального експерименту.

Ключові слова: прийняття рішення, психологічна готовність, прикордонник, кризова ситуація, комплексна програма, рівні сформованості психологічної готовності.

Ярош, Ніна Сергіївна.

Саногенне мислення як чинник стрес-долаючої поведінки особистості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Н.С. Ярош; наук. керівник Н.І. Кривоконь; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Харківськ. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. – Київ, 2018. – 235 с. – Бібліогр.: С. 191-206.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі вивчення саногенного мислення як чинника, що може впливати на ефективність, адаптивність та конструктивність стрес-долаючої поведінки особистості. Визначено та систематизовано дослідження, які вказують на позитивний вплив освоєння особистістю навичок саногенної рефлексії та мислення. За допомогою формувального експерименту доведено, що висока розвиненість навичок саногенного мислення призводить до використання копінг-стратегій, що направлені на вирішення задач та позитивну переоцінку ситуації.

Підкреслюються можливості саногенного мислення у зниженні дії психологічного стресу.

Запропоновано мобільний додаток «Саногенне мислення», який дозволяє розвивати навички саногенного мислення регулярно, мобільно та в доступному варіанті. А також розкрито зміст навчального курсу «Саногенне мислення: теорія та практика».

Ключові слова: саногенне мислення, патогенне мислення, саногенна рефлексія, стрес-долаюча поведінка, копінг-стратегії.

Ятищук, Анастасія Анатоліївна.

Проблеми психології виховання у творчій спадщині С. Балея: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / А.А. Ятищук; наук. керівник Т.М. Яблонська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 240 с. – Бібліогр.: С. 206-239.

Анотація: Робота присвячена вивченню проблем психології виховання та шляхів їх розв'язання в теоретичному спадку видатного українсько-польського вченого Степана Балея. Здійснений теоретико-методологічний аналіз творчої спадщини вченого, проаналізовані передумови формування його наукового світогляду, розглянута система його науково-психологічних поглядів.

Психологія виховання С. Балея, що складає основу його наукової спадщини, є цілісною системою поглядів, яка характеризується єдністю структурних і функціональних елементів мети, факторів, принципів, змісту та методів виховання, орієнтованих на практичну реалізацію психологічно обґрунтованого виховання та навчання, глибоко особистісного і творчого за своєю суттю.

У роботі здійснено ретроспективний аналіз становлення ідей психології виховання Степана Балея у системі наукового знання, обґрунтовано оригінальність поглядів вченого на розв'язання проблем психології виховання. Окреслено значення ідей психології виховання С. Балея для

розвитку теорії та практики педагогічної психології, їх роль у контексті завдань сучасної освіти, запропоновано шляхи впровадження ідей психології виховання вченого у педагогічну практику.

Ключові слова: психологія виховання С. Балея, педагогічна психологія, виховання, гетероедукація, автоедукація, принцип природовідповідності.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія

Коваль, Ірина Андріївна.

Медико-психологічна парадигма курації соматичних хворих з коморбідними психічними розладами: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.04 / І.А. Коваль; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 393 с. : табл. – Бібліогр.: в кінці розд.

Анотація: Дисертація присвячена дослідженню проблеми становлення медико-психологічної парадигми курації хворих.

Дослідження виконано на клінічному матеріалі пацієнтів з широким спектром соматичних захворювань. При цьому розкрито концептуальні основи лікувальної діяльності як комплексного медико- психолого- педагогічного процесу, який не лише сприяє підвищенню ефективності фахової діяльності лікарів, а й становленню індивідуального образу світу пацієнтів, досягненню ними такого рівня особистісного розвитку, на якому хвороба та пов'язані з нею обмеження не заважають їхньому саморозвитку на основі сформованої системи цінностей та смислів.

У роботі міститься детальний аналіз взаємодії трьох компонентів медико-психологічної допомоги хворим та їх близьким: психодіагностики, психоедукації та психокорекції (психотерапії).

Представлено програму психологічної діагностики соматичних хворих,

що включає вивчення особливостей психоемоційного стану та дистресу, інтрапсихічних та поведінкових патернів, стратегій стрес-долаючої поведінки та сімейного функціонування для визначення мішеней психокорекційного впливу, сформульовано завдання медико-психологічної допомоги та обсяг психоедукаційних занять. <...>

Визначено медико-психолого-педагогічні детермінанти професійної діяльності лікарів: позитивна мотивація їхньої діяльності; підготовленість до спільної лікувальної діяльності; орієнтація на суб'єкт-суб'єктну взаємодію; оволодіння прийомами ефективної комунікації тощо.

Ключові слова: медико-психологічна парадигма, психотерапія, психоедукація, соматичне захворювання, непсихотичні психічні розлади тривожно-депресивного спектру.

Литвинчук, Леся Михайлівна.

Психологічні засади реабілітації наркозалежних осіб: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.04 / Л.М. Литвинчук; наук. консультант С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 446 с. : табл. – Бібліогр.: С. 359-416.

Анотація: У дисертації представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми реабілітації наркозалежних осіб. Досягнення даної мети вимагало конкретизації сутності та змісту засад психологічної реабілітації як важливої складової реабілітаційного процесу. Розкрито принципи та описано систему побудови психологічної реабілітації осіб, залежних від опіоїдів, яка була розроблена на основі авторської моделі психологічної реабілітації і втілена у спеціалізованій програмі. Мета програми досягалась шляхом здійснення комплексних диференційованих заходів, які реалізуються на підтримуючому, діагностичному, мотиваційному, основному і стабілізаційному етапах. Кожен із етапів має власну специфіку та відрізняється від інших своєю наповненістю та тривалістю. Основні заходи і технології програми психологічної реабілітації осіб, залежних від опіоїдів,

завдяки послідовності, системності, комплексності застосування дозволяють значною мірою досягти повної відмови учасників від прийому наркотиків, якісної зміни особистості, зміни ставлення членів їхніх сімей.

Ключові слова: психологічна реабілітація, хімічна аддикція, співзалежні родичі, психотерапевтична робота, системний підхід, транстеоретична модель зміни поведінки.

Шпортун, Оксана Миколаївна.

Психологія та патопсихологія гумору: модель, діагностика, корекція: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.04 / О.М. Шпортун; наук. консультант Л.Ф. Крупельницька; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 474 с. – Бібліогр.: С. 399-439.

Анотація: У роботі здійснено наукове узагальнення та запропоновано нове розв'язання проблеми гумору у нормі та патології. Розроблено регуляторно-рівневу модель гумору, у якій гумор подано як засіб особистісної регуляції, що відбувається на різних рівнях та специфікована у нормі переважанням вищих рівнів, а в умовах патологічного функціонування – зміщенням до нижчих рівнів.

Встановлено змістову специфіку генерації гумору у осіб з різними видами психічної патології та виявлено відмінності у змісті категорій гумору у нормі та при психічній патології: категорії, пов'язані з біологічним та соціальним рівнями регуляції, при психічній патології зустрічаються частіше, а категорії, пов'язані з рефлексивним та особистісним рівнями – рідше, ніж у нормі. Визначено відмінності у сприйманні гумору у осіб з різними видами психічної патології. Проаналізовано зв'язки здатності до генерування гумору з особистісними факторами, параметрами емоційного інтелекту та самооцінки, а також з невербальним інтелектом та вироблено наукове розуміння специфіки гумору у осіб з різними видами психічної патології.

Узагальнення результатів емпіричного дослідження гумору у осіб з психічними розладами уможливило виокремлення таких «гумористичних»

патопсихологічних симптомокомплексів: шизофренічний, циклотимічний, дистимічний, невротичний, симптомокомплекси залежності від психоактивних речовин та симптомокомплекс розумової відсталості.

Розроблено теоретичні основи програми регуляторно-рівневої гуморотерапії, здійснено її апробацію та доведено ефективність для групи осіб з психічною патологією.

Ключові слова: гумор, регуляторно-рівнева модель, генеративний бік гумору, сприйняттєвий бік гумору, регуляторно-рівнева гуморотерапія, психічна патологія, «гумористичні» патопсихологічні симптомокомплекси.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія**

Плескач, Богдан Вадимович.

Особливості внутрішньоособистісного конфлікту в онкогематологічних хворих: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / Б.В. Плескач; наук. керівник З.Г. Кісарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 308 с. : табл. – Бібліогр.: С. 237-274.

Анотація: Дисертацію присвячено вивченню внутрішньоособистісного конфлікту онкогематологічних хворих як основи для розроблення рекомендацій щодо його психодіагностики та психологічного супроводу таких пацієнтів. Емпіричним дослідженням охоплено 62 хворих на онкогематологічні захворювання. Контрольна група включала 73 практично здорових осіб. Встановлено, що серед хворих достовірно частіше, у порівнянні з контрольною групою, зустрічалися депресивні, параноїдні, шизоїдні, obsesивно-компульсивні особистісні риси; травма прив'язаності та високий контроль емоцій. Виявлено, що конфліктні поєднання особистісних рис, визначені на основі двох методологій (Л.М. Собчик та Ф. Александера), зустрічаються серед онкогематологічних хворих частіше, а особистісні

протиріччя є більш глибокими, порівняно зі здоровими особами.<...> Встановлено зв'язок між виявленими суперечливостями у поєднанні особистісних рис та психологічним дистресом; між наявністю у хворих окремих конфліктних поєднань особистісних рис та складнощами перебігу лікування. Отримані у дослідженні дані підтверджують висунуту гіпотезу, згідно якої суперечливість у поєднанні особистісних властивостей є основним змістом внутрішньоособистісного конфлікту онкогематологічних хворих, а її загострення має негативний вплив на перебіг лікування.

Запропоновано рекомендації щодо психодіагностики внутрішньоособистісного конфлікту у стаціонарних онкогематологічних хворих та означено основні орієнтири психологічного супроводу таких пацієнтів.

Ключові слова: внутрішньоособистісний конфлікт, суперечливість у поєднанні особистісних рис, онкогематологічні хворі, дистрес, психосоматика, психоонкологія, психологічний супровід.

Шелестова, Олена Вікторівна.

Медико-психологічні чинники розладів військово-професійної адаптації військовослужбовців: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.04 / О.В. Шелестова; наук. керівник О.М. Кокун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 217 с. : табл. – Бібліогр.: С. 195-209.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі визначення індикаторів, маркерів та чинників розладів адаптації у військовослужбовців різних форм служби. У роботі досліджено особливості змін в когнітивній, психоемоційній та особистісній сферах військовослужбовців з розладами адаптації; вивчено специфіку впливу професійного стресу на професійну діяльність військовослужбовців; виявлено особливості порушень у мнестичній, емоційній сфері; встановлено механізми формування та визначено індикатори, чинники та маркери що призводять до виникнення розладів військово-професійної адаптації військовослужбовців.

На основі отриманих даних обґрунтована і розроблена система психологічної корекції розладів адаптації. Сформульовано її загальний принцип у вигляді алгоритму дій, узагальнено етапи, цілі та засоби їх досягнення, оцінено ефективність її впровадження в клінічну медико-психологічну практику.

Ключові слова: військовослужбовці, розлади адаптації, чинники, індикатори, маркери, психологічна діагностика, психологічна корекція.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія,
психологія соціальної роботи**

Габа, Ірина Миколаївна.

Соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища вищого навчального закладу: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / І.М. Габа; наук. керівник Ю.М. Швалб; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 221 с. : табл. – Бібліогр.: С. 173-194.

Анотація: У дисертації подано теоретичне узагальнення дослідження соціально-психологічних складових і особливостей прояву розвивального потенціалу освітнього середовища ВНЗ, розроблено моделі його оцінки. На основі аналізу стану теоретико-методологічного дослідження проблеми розвивального потенціалу освітнього середовища ВНЗ запропоновано теоретичну модель характеристики зазначеного феномена. Розроблено емпіричну модель дослідження розвивального потенціалу, визначено його складові в різних суб'єктів освітнього середовища ВНЗ. На основі розробленої емпіричної моделі визначено соціально-психологічні складові розвивального потенціалу освітнього середовища конкретного ВНЗ. Підготовлено програму оцінювання розвивального потенціалу освітнього середовища та здійснено її апробацію у Навчально-науковому інституті педагогіки, психології,

підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Ключові слова: освітнє середовище, розвивальний потенціал, суб'єкт освітнього середовища, особистість, соціально-психологічний клімат, педагогічна взаємодія.

Мальцева, Марія Василівна.

Особливості міжособистісних стосунків молодших школярів з різних за економічним статусом сімей: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / М.В. Мальцева; наук. керівник Г.В. Ложкін; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 259 с. – Бібліогр.: С. 193-215.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню проблеми міжособистісних стосунків молодших школярів у колективі однолітків із різних за економічним статусом сімей. Проаналізовано основні підходи до вивчення міжособистісних стосунків у соціальній психології, виділено основні детермінанти міжособистісних стосунків дітей молодшого шкільного віку: навчальні, комунікативні, моральні, територіальні, етнічні, економічні, самовдосконалення.

Доведено, що одним із основних чинників формування міжособистісних стосунків є економічний статус сім'ї. Виявлено відмінності в рівні вираженості соціально-психологічних характеристик молодших школярів залежно від показників віку, соціометричного статусу та економічного статусу сім'ї. Виявлено, що молодші школярі неоднаково ставляться до своїх однокласників та в більшості випадків прагнуть обирати для свого кола спілкування дітей із однакового економічного статусу сім'ї, діти в спілкуванні відчують себе комфортно, якщо належать до одного економічного статусу.

Розроблено та апробовано авторську програму корекції міжособистісних стосунків молодших школярів з різних за економічним статусом сімей, орієнтовану на дітей та батьків, в основу якої покладено комплекс соціально-психологічних занять, що сприяє усвідомленому

ставленню до себе, до інших та до світу в цілому, набуттю та закріпленню молодшими школярами навичок позитивної вербальної та невербальної комунікації в міжособистісних стосунках. Зауважено, що нерівність дітей, як і дорослих, у суспільстві є завжди, але корекційна робота, опираючись на особистісні характеристики, показує покращення становища в системі міжособистісних стосунків. Матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня.

Ключові слова: економічний статус сім'ї, соціометричний статус, міжособистісні стосунки, молодший шкільний вік, корекція міжособистісних стосунків.

Полякова, Віталія Іванівна.

Соціально-психологічні умови розвитку гендерної толерантності вчителя загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / В.І. Полякова; наук. керівник О.О. Нежинська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». – Київ, 2018. – 342 с. – Бібліогр.: С. 208-253.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування й експериментально вивчено соціально-психологічні умови розвитку гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, запропоновано програму з її розвитку із урахуванням виявлених особливостей та умов.

У роботі представлено аналіз основних теоретичних підходів до дослідження проблеми гендерної толерантності особистості. Теоретично обґрунтовано зміст, компоненти, критерії та показники гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Проаналізовано соціально-психологічні проблеми та обґрунтовано соціально-психологічні умови розвитку гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів.

Досліджено рівні гендерної толерантності (низький, нижче за середній, середній, вище за середній та високий); констатовано недостатній рівень її

розвитку у значної частини вчителів загальноосвітніх навчальних закладів як у цілому, так і за окремими компонентами, особливо ціннісно-смісловим. Виявлено соціально-демографічні, організаційно-професійні та особистісні чинники гендерної толерантності освітян.

Розроблено й апробовано програму розвитку гендерної толерантності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів та доведено її ефективність.

Ключові слова: гендерна толерантність, вчителі, гендерна рівність, соціальний вплив, соціально-психологічні механізми.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Дубчак, Галина Михайлівна.

Психологія становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Г.М. Дубчак; наук. консультант О.М. Кокун; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 475 с. – Бібліогр.: С. 388-459.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій в руслі системного підходу. Доповнено та уточнено психологічний зміст наукового поняття «професійна стресостійкість». Обґрунтовано концепцію професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій, запропоновано теоретичні та прикладні підходи до її вивчення. Розроблено загальну концептуальну модель становлення професійної стресостійкості фахівців соціономічних професій <...>.

Науково обґрунтовано методичне забезпечення діагностики професійної стресостійкості фахівців соціономічних професій. Поглиблено уявлення про вплив індивідних, особистісних та суб'єктно-діяльнісних властивостей на

формування та ступінь прояву професійної стресостійкості у майбутніх фахівців соціономічних професій. Запропоновано психодіагностичний алгоритм прогнозування рівня професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій із застосуванням методів регресійного аналізу. Розроблено програму розвитку професійної стресостійкості фахівців соціономічних професій та емпірично підтверджено її ефективність.

Ключові слова: професійна підготовка, соціономічні професії, студенти, стрес, стресостійкість, професійна стресостійкість, стресогенні фактори, екзаменаційний стрес, копінг-стратегії, рівень психічного напруження, тип поведінки в стресовій ситуації.

Корнієнко, Інокентій Олексійович.

Генеza опанувальної поведінки у життєвому просторі особистості: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / І.О. Корнієнко; наук. консультант Т.Д. Щербан; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 523 с. – Бібліогр.: С. 428-523.

Анотація: Дисертація присвячена вивченню генези опанувальної поведінки у життєвому просторі особистості, розгортання якої детерміновано констеляцією структурно-функціональних компонентів та показників, вікових і соціальних чинників та особливостей.

Запропоновано концепцію опанувальної поведінки в життєвому просторі особистості. Встановлено, що психогенеza опанувальної поведінки особистості є динамічним синтезом афективно-когнітивних та соціально-вікових змін, що забезпечують оволодіння нею реаліями дійсності упродовж життєвого шляху. Здійснено порівняння емпіричних корелятивів генези опанувальної поведінки особистості на етапі підлітковості, юності та дорослості. Встановлено, що інтенсивна тілесна самопрезентація виступає важливим компонентом життєвого простору та спроможна детермінувати репертуар стратегій опанування. Вивчено змістово-функціональне наповнення процесу опанування, що розглядається як розвиток від інстинкту

подолання до застосування когнітивно витончених і відрефлексованих механізмів усвідомленого психозахисту.

Розроблено й апробовано програму соціально-психологічного тренінгу, основним завданням якої є розвиток в особистості адаптивних, конструктивних стратегій опанувальної поведінки.

Ключові слова: опанування, життєвий простір, життєвий світ, копінг-поведінка, стратегії життя, тілесна саморепрзентація, сімейне опанування, вікова генеза.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія**

Базиленко, Анастасія Костянтинівна.

Психологічні чинники формування соціальної активності студентської молоді (на прикладі студентського самоврядування): дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / А.К. Базиленко; наук. керівник О.І. Бондарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Відкритий Міжнарод. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ, 2018. – 305 с. : табл. – Бібліогр.: С. 191-225.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічних чинників формування соціальної активності студентської молоді (на прикладі студентського самоврядування).

У роботі визначено основні наукові підходи до проблеми соціальної активності особистості, уточнено її сутність, виокремлено мотиваційний, ціннісний, емоційно-вольовий, пізнавально-рефлексивний та діяльнісний компоненти, критерії та показники. Досліджено рівні та особливості соціальної активності студентської молоді. Визначено психологічні чинники формування соціальної активності студентської молоді на макро-, мезо-, мікрорівні. Обґрунтовано роль студентського самоврядування як особливого

соціального середовища, що сприяє формуванню соціальної активності студентської молоді через актуалізацію низки психологічних механізмів. Розроблено психологічну програму формування соціальної активності, доведено ефективність її використання в освітньому процесі ВНЗ.

Ключові слова: соціальна активність, студентська молодь, структура соціальної активності, чинники формування соціальної активності, студентське самоврядування.

Мусаелян, Олена Миколаївна.

Психологічні особливості запобігання аутоагресивній поведінці студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.М. Мусаелян; наук. керівник О.І. Бондарчук; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Нац. авіаційний ун-т. – Київ, 2018. – 242 с. : табл. – Бібліогр.: С. 177-198.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічних особливостей запобігання аутоагресивній поведінці студентської молоді.

У роботі визначено теоретичні підходи до вивчення проблеми аутоагресивної поведінки студентської молоді. <...> Досліджено рівні (високий, середній, низький) схильності до аутоагресивної поведінки студентської молоді, визначено розподіл досліджуваних студентів за формами прояву аутоагресивної поведінки тощо.

Виявлено гендерно-вікові та соціально-демографічні особливості аутоагресивної поведінки студентської молоді. Визначено індивідуально-психологічні (негативне ставлення до себе, емоційна нестабільність, ригідність, відсутність життєвих цілей) та соціально-психологічні (невпевненість у міжособистісних стосунках з однолітками (одногрупниками), ставлення студентської молоді до протилежної статі, задоволеність інтимними стосунками з близькою людиною) чинники аутоагресивної поведінки студентської молоді.

Визначено соціально-психологічні умови запобігання аутоагресивній

поведінці. Обґрунтовано та розроблено програму запобігання аутоагресивній поведінці студентської молоді, доведено ефективність її використання у освітній практиці закладів вищої освіти з метою запобігання аутоагресивній поведінці студентської молоді.

Ключові слова: аутоагресивна поведінка, девіантна поведінка, превенція аутоагресивної поведінки, студентська молодь.

Папуша, Владислав В'ячеславович.

Психолого-педагогічні чинники запобігання віктимній поведінці підлітків: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / В.В. Папуша; наук. керівник Г.В. Ложкін; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 270 с. : табл. – Бібліогр.: С. 200-223.

Анотація: Дисертація містить теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми запобігання віктимній поведінці підлітків, зокрема в ній здійснено: експериментальне вивчення потенційної віктимності та її реалізації у поведінці підлітків; виявлено особистісну детермінацію віктимної поведінки підлітків, побудовано факторну конфігурацію індивідуально-психологічних властивостей гіпервіктимних та невіктимних підлітків; проведено експериментальне дослідження впливу дитячо-батьківських стосунків на віктимність підлітків; описано основні форми прояву насильства в освітньому середовищі школи; теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено дієвість психолого-педагогічних чинників запобігання віктимній поведінці підлітків; розроблено та апробовано авторську програму тренінгу психолого-педагогічної корекції і профілактики віктимної поведінки.

Емпіричний аналіз змістових характеристик основних типів віктимної поведінки підлітків здійснено за двома критеріями: реалізованої та потенційної віктимності. Виявлено, що за шкалою «реалізована віктимність» для третини підлітків властиві показники, що значно перевищують норму. З'ясовано, що віктимність у підлітковому віці є складним, багаторівневим утворенням, яке детерміноване нейродинамічними, психодинамічними і

особистісними властивостями. <...>

Доведено ефективність авторської програми психолого-педагогічної корекції і профілактики прояву підлітками віктимної поведінки, яка проявляється у позитивних змінах: кількість досліджуваних з показниками, що відповідають нормі збільшилася з 53,3 % до 76,6 %.

Ключові слова: віктимна поведінка, підлітковий вік, чинники, детермінація, внутрішні передумови, реалізація, корекція.

Сміла, Наталія Володимирівна.

Особливості психологічної готовності майбутнього лікаря до професійної діяльності: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Н.В. Сміла; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 238 с. : табл. – Бібліогр.: С. 216-235.

Анотація: Дисертаційну роботу присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню та емпіричному дослідженню психологічної готовності майбутніх лікарів до професійної діяльності з урахуванням її компонентів, факторів та стадій розвитку.

У роботі теоретично обґрунтовано основні стадії становлення психологічної готовності до професійної діяльності з урахуванням основних вікових особливостей майбутніх фахівців. Зокрема, виділено стадії: первинні уявлення про професійну діяльність, нормативні уявлення, зосереджене опанування професією, корекція професійних уявлень. Розроблено структуру психологічної готовності лікаря до здійснення професійної діяльності, що включила в себе такі п'ять компонентів: професійно-інтелектуальний, комунікативний, вольовий, моральний, нервово-психічний. Зміст та сутність визначених компонентів підтверджено з використанням методу експертних оцінок.

За допомогою емпіричного дослідження виявлено особливості та фактори розвитку психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх лікарів. Визначено, що всі компоненти готовності розвиваються

поступово і досягають свого максимуму в період безпосередньої адаптації до професійної діяльності. Через узагальнення результатів факторного аналізу визначено фактори розвитку психологічної готовності лікарів до професійної діяльності на різних етапах її становлення. Окреслено перспективи та напрямки майбутніх досліджень.

Ключові слова: професійна діяльність, психологічна діагностика професійної готовності, психологічна готовність, професійне становлення лікаря, компетентність, моральна зрілість, особистісний розвиток, емпатія.

Чемісова, Тетяна Сергіївна.

Психологічні умови розвитку творчої компетентності вчителя у процесі професійного становлення: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.С. Чемісова; наук. керівник С.П. Яланська; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Київ, 2018. – 208 с. – Бібліогр.: С. 169-188.

Анотація: Дисертацію присвячено проблемі психологічних умов розвитку творчої компетентності вчителя у процесі професійного становлення. Творчу компетентність пропонується розглядати як якісну характеристику професійної компетентності педагога. Представлено теоретичну модель розвитку творчої компетентності вчителя в процесі професійного становлення, у якій виокремлено компоненти творчої компетентності (мотиваційний, змістовий, прогностично-рефлексивний) та компетенції, що входять до кожного з компонентів; етапи та рівні її розвитку (репродуктивний, пошуково-дослідницький та творчий). Визначено показники (потреба у творчій діяльності, комунікативність, професіоналізм, готовність до творчості) та критерії досягнення творчої компетентності у процесі професійного становлення вчителя.

Обґрунтовано психологічні умови та проаналізовано особливості розвитку творчої компетентності вчителів у процесі професійного становлення. За результатами апробації авторської програми розвитку творчої

компетентності розроблено практичні рекомендації щодо забезпечення умов середовища, сприятливого для розвитку творчої компетентності вчителя в процесі його професійного становлення.

Ключові слова: творча компетентність, психологічні умови, психолого-педагогічні засоби, модель та програма розвитку творчої компетентності.

Чукавіна, Тетяна Едуардівна.

Педагогічне спілкування як умова активізації навчальної діяльності студентів вищих медичних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Т.Е. Чукавіна; наук. керівник С.Д. Максименко; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 243 с. – Бібліогр.: С. 216-243.

Анотація: У дисертації досліджується феномен педагогічного спілкування викладачів медичних ВНЗ в контексті активізації навчальної діяльності студентів. Встановлено, що викладачам медичних ВНЗ властиві стилі педагогічного спілкування: владно-лідуючий, спонтанно-ліберальний і креативно-демократичний. Створено дослідницьку модель операційних характеристик педагогічного спілкування викладачів за результатами кореляційного аналізу використаних методик. Розроблено та апробовано програму тренінгу спрямованого на удосконалення комунікативних навичок викладачів медичних ВНЗ. Після участі в тренінгу у викладачів як спеціальних, так і гуманітарних дисциплін підвищилися показники за владно-лідуючим і креативно-демократичним стилями педагогічного спілкування, натомість суттєво зменшилася кількість викладачів зі спонтанно-ліберальним стилем. Доведено залежність мотивації навчання студентів від стилю педагогічного спілкування викладачів, зокрема у досліджуваних студентів зросла мотивація до навчання у ВНЗ, найбільшої ваги набули мотиви професійно-ціннісні, соціальної ідентифікації та самовиховання. Доведено, що запропонована тренінгова програма спрямована на усвідомлення мотивів і стилю спілкування та збагачення комунікативної компетентності, є

ефективним чинником розвитку комунікативної компетентності і продуктивної педагогічної взаємодії із студентами медичних ВНЗ.

Ключові слова: педагогічне спілкування, стиль педагогічного спілкування, навчальна діяльність студентів, соціально-психологічний тренінг.

Шевченко, Світлана Вікторівна.

Психологічні особливості розвитку довіри до себе у майбутніх психологів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С.В. Шевченко; наук. керівник Г.В. Ложкін; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 260 с. – Бібліогр.: С. 208-241.

Анотація: Дисертацію присвячено дослідженню психологічних особливостей розвитку довіри до себе у майбутніх психологів.

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та практичне розв'язання проблеми розвитку довіри до себе у майбутніх психологів. З'ясовано, що довіра до себе, відображаючи внутрішню позицію особистості, об'єднує її емоційні, когнітивні і поведінкові реакції. <...>

До основних особливостей розвитку довіри до себе у майбутніх психологів слід віднести домінування високого рівня довіри до себе в умінні будувати стосунки із близькими людьми, друзями, та дітьми, а також середнього рівня довіри до себе в учбовій, інтелектуальній діяльності, у побудові взаємодії із викладачами й у процесі налагодження стосунків із протилежною статтю. Визначено, що найбільший ступінь довіри до себе як професіонала виявляють досліджувані, які завершують процес фахової підготовки. <...>

У переважної більшості майбутніх психологів зафіксовано високий рівень довіри до себе у сфері побудови стосунків. Студентам із рівнем довіри до себе вищим за середній притаманний інтернальний локус контролю, який засвідчує особистісну відповідальність за результати своєї діяльності. Студентам із низьким рівнем довіри до себе властивий екстернальний локус

контролю.

Розроблено та апробовано авторську психологічну програму розвитку довіри до себе у майбутніх психологів та доведено її ефективність.

Ключові слова: довіра до себе, розвиток довіри до себе, майбутній психолог, локус контролю, професійна підготовка, психологічні особливості.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія

Брюховецька, Олександра Вікторівна.

Психологічні основи формування професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / О.В. Брюховецька; наук. консультант Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 483 с. – Бібліогр.: С. 414-483.

Анотація: Дисертацію присвячено психологічним особливостям формування професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів як під час професійної підготовки (здобуття вищої освіти), так і у процесі післядипломної освіти (підвищення кваліфікації). Обґрунтовано авторську концепцію формування професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів, розроблено модель професійної толерантності керівників загальноосвітніх навчальних закладів; визначено рівні і чинники сформованості професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів; розкрито особливості організаційно-психологічного супроводу формування професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів, визначено організаційно-психологічні умови формування професійної толерантності у керівників загальноосвітніх навчальних закладів в процесі професійної

підготовки (здобуття вищої освіти) і післядипломної освіти (підвищення кваліфікації).

Ключові слова: професійна толерантність, освітні організації, керівники загальноосвітніх державних закладів, професійна підготовка, післядипломна освіта, організаційно-психологічний супровід, організаційно-психологічні умови розвитку професійної толерантності.

Вознюк, Алла Вікторівна.

Психологія управління педагогічними працівниками в освітніх округах: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / А.В. Вознюк; наук. консультант Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 475 с. – Бібліогр.: С. 412-475.

Анотація: Дисертацію присвячено психологічним особливостям управління педагогічними працівниками в освітніх округах. У дисертації визначено сутність, структуру та специфіку функціонування освітніх округів як інноваційних організацій. Розкрито психологічні аспекти управління педагогічними працівниками в освітніх округах.

Розроблено модель психологічної готовності керівників закладів освіти до управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Обґрунтовано рівні розвитку психологічної готовності керівників закладів освіти до управління педагогічними працівниками в освітніх округах («базовий», «ситуативно-стратегічний», «персоналізований»). Виокремлено дві групи організаційно-психологічних чинників, які впливають на формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками в освітніх округах (чинники, пов'язані з діяльністю закладу освіти; чинники, пов'язані з діяльністю керівника закладу освіти).

Констатовано недостатній рівень сформованості (як за окремими компонентами так і загального показника) психологічної готовності керівників закладів освіти до управління педагогічними працівниками в освітніх округах. Виокремлено типи психологічної готовності керівників

закладів освіти до управління педагогічними працівниками в освітніх округах («нормативний», «стратегічний», «адаптивний», «партнерський») та встановлено зв'язок між ними та організаційно-психологічними чинниками. <...>

Ключові слова: освітні округи, інноваційні організації, управління педагогічними працівниками в освітніх округах, психологічна готовність керівників закладів освіти до управління педагогічними працівниками в освітніх округах, типи психологічної готовності керівників закладів освіти, організаційно-психологічні чинники, організаційно-психологічні умови, спецкурси, тренінги.

**Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія,
економічна психологія**

Гончаренко, Ярослава Валентинівна.

Психологічні чинники орієнтації на клієнта персоналу комерційних організацій: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Я.В. Гончаренко; наук. керівник Л.М. Карамушка; Ін-т психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Київ, 2018. – 324 с. – Бібліогр.: С. 198-228.

Анотація: У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування й експериментально вивчено психологічні чинники орієнтації на клієнта персоналу комерційних організацій.

Побудовано модель орієнтації на клієнта персоналу комерційних організацій. На основі емпіричного дослідження виявлено недостатній рівень розвитку основних компонентів, складових та інтегрального показника

орієнтації на клієнта персоналу комерційних організацій.

Доведено зв'язок між орієнтацією на клієнта комерційних організацій і чинниками мезорівня (характеристиками організації): а) психологічними (організаційним розвитком, типом організаційної культури); б) організаційно-функціональними (сферою діяльності, формою власності, кількістю працівників). Виявлено зв'язок між орієнтацією на клієнта комерційних організацій і чинниками мікрорівня (характеристиками персоналу): а) психологічними: загальнопрофесійними (комунікативними, емоційними); спеціальними (дружелюбністю у взаємодії з клієнтом, здатністю приймати точку зору клієнта та ін.); б) організаційно-професійними та соціально-демографічними (посадою в організації, рівнем освіти, стажем трудової діяльності, віком).

Розроблено та апробовано авторську тренінгову програму розвитку орієнтації на клієнта персоналу комерційних організацій та доведено її ефективність.

Ключові слова: комерційні організації, персонал, орієнтація на клієнта, модель орієнтації персоналу на клієнта, основні компоненти орієнтації персоналу на клієнта, рівень розвитку орієнтації персоналу на клієнта, психологічні чинники орієнтації персоналу на клієнта, тренінг розвитку орієнтації персоналу на клієнта.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

Аврамчук О.С. 16

Агачева Ю.А. 53

Александров Д.О. 4, 88

Александровська В.М. 120

Алексєєва О.І. 115

Андрієвська В.В. 36

Антюхова Н.І. 136

Аршава І.Ф. 54

Б

Балей С. 158, 159

Балл Г.О. 85, 89, 121

Бажанюк В.С. 38

Базиленко А.К. 169

Барчі Б.В. 22

Бастун М.В. 145

Бацилева О.В. 17

Бегеза Л.Є. 23

Березова Л.В. 127

Боднарук О.В. 66

Бойко О.В. 36

Бондаренко О.Ф. 90

Бондарчук О.І. 25, 28, 124, 169, 170

Борець Ю.В. 94

Боришевський М.Й. 34, 44, 107

Бохонкова Ю.О. 60

Бреусенко-Кузнєцов О.А. 121

Брюховецька О.В. 176

Бурдукало М.М. 37

В

Вальо Л.І. 59

Ванда Н.В. 9

Василенко І.Ю. 39

Василець Н.М. 95

Видолоб Н.О. 73

Власов П.К. 148

Власова Н.В. 23

Власова О.І. 104

Вознюк А.В. 177

Вознюк О.М. 37

Волобуєва О.Ф. 68

Воляннюк Н.Ю. 29, 42

Воропаєв Д.С. 56

Г

Габа І.М. 164

Галян І.М. 121

Гейко Є.В. 100

Гнускіна Г.В. 116

Говорун Т.В. 24, 62, 70

Гончаренко Н.В. 57

Гончаренко Я.В. 179

Горбань Г.О. 18

Горова О.О. 64

Грись А.М. 31, 45

Гурлева Т.С. 67

Гуцол С.Ю. 58

Д

Данилюк І.В. 92

Дідух М.Л. 92

Добровольська Н.А. 38

Доцевич Т.І. 101

Дубчак Г.М. 167

Є

Єжова О.О. 56

Ж

Жиляк Н.В. 9

Жихарева Л.В. 104

Журавльова М.О. 39

З

Завацька Н.Є. 21

Завгородня О.В. 80, 146

Зінченко О.В. 105

Злишков В.Л. 41, 53, 75, 78, 109, 142

І

Іванченко А.О. 123

Івашкевич І.В. 137

Івашкевич Е.З. 153

К

Каплуненко Я.Ю. 87

Карабаєва І.І. 113

Карамушка Л.М. 47, 49, 50, 83, 114,
116, 118, 148, 149, 151, 176, 177,
179

Кириченко В.В. 15

Кирпенко Т.М. 60

Кизименко Л.Д. 98, 99

Кісарчук З.Г. 162

Клибанівська Т.М. 10

Клименко В.В. 10, 55, 125

Коваль І.А. 16, 159

Ковальова Є.О. 11

Ковальчук З.Я. 19

Ковровський Ю.Т. 151

Ковтун А.Ю. 138

Кокун О.М. 87, 111, 163, 167

Коломієць О.П. 83

Кондратенко Л.О. 154

Корнівська М.М. 24

Корнієнко І.О. 168

Корніяка О.М. 141

Костюк Г.С. 131

Костюченко О.В. 5

Кочубей О.С. 106

Краєва О.А. 41

Краснопера Т.В. 68

Кресан О.Д. 129

Кривоконь Н.І. 157

Крупельницька Л.Ф. 161

Кудусова Е.Н. 41

Куєвда В.Т. 12

Кукуленко-Лук'янець І.В. 155

Кулакова Л.М. 69

Курдибаха О.М. 139

Куценко Я.М. 70

Л

Лазуренко О.О. 140

- Лахтадир О.В. 141
Левицька Н.С. 61
Левіт Л.З. 85
Левшунова К.В. 71
Лимар Л.В. 25
Литвинчук Л.М. 160
Литвинчук М.Ю. 156
Ложкін Г.В. 44, 62, 81, 165, 171, 175
Лотоцька-Голуб Л.Л. 96
Лукомська Ю.О. 117
Лучинкіна А.І. 19
Любіна Л.А. 72
- М**
- Максименко О.Г. 124
Максименко С.Д. 6, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 19, 32, 33, 28, 57, 64, 65, 72, 73, 75, 82, 86, 92, 102, 103, 119, 120, 123, 125, 126, 130, 133, 138, 140, 153, 155, 156, 159, 160, 172, 174
Максимова Н.Ю. 20, 32, 135
Малкова Т.М. 6
Мальцева М.В. 165
Марусинець М.М. 22, 63, 97
Марценюк М.О. 12
Марчук Л.М. 97
Медведєв В.С. 4, 37
Медвідь Н.П. 98
Мельничук Т.І. 62
Мильнікова Н.Г. 73
Михайлюк І.В. 142
- Михальчук Н.О. 43, 46, 106, 136, 137
Мишишин М.М. 98
Міщиха Л.П. 51, 143
Мойсеєнко Л.А. 108
Моляко В.О. 5, 51, 128
Мосійчук В.В. 73
Москаленко В.В. 26, 48, 61, 95
Москаленко Л.С. 107
Москаленко О.В. 75
Мосьпан М.О. 75
Мул С.А. 86
Мусаелян О.М. 170
- Н**
- Набочук О.Ю. 76
Найдьонова Л.М. 26
Нежинська О.О. 166
Немеш О.М. 124
Нестерук Н.О. 27
Носенко Д.В. 54
- О**
- Одинцова Г.Ю. 88
Олександренко К.В. 32
Опанасюк І.В. 143
Орап М.О. 7
Османова А.М. 12
- П**
- Павелків Р.В. 69, 139
Паламарчук О.М. 52
Панок В.Г. 23, 94, 96

Панчак О.В. 108
Папуча М.В. 79
Папуша В.В. 171
Перепелиця А.В. 109
Перепелюк Т.Д. 99, 131
Петрученко Н.М. 77
Пілецька Л.С. 20
Пірен М.І. 24
Піроженко Т.О. 71, 76, 146
Плескач Б.В. 162
Поджинська О.О. 78
Поладко Г.О. 91
Полякова В.І. 166
Потапчук Є.М. 30
Потоцька І.С. 42
Прахова С.А. 144
Притула О.А. 99
Пузь І.В. 17

Р

Радзімовська О.В. 145
Радченко К.В. 28
Радченко О.Б. 47
Рахманов В.М. 133
Рикун А.А. 43
Рисинець Т.П. 44
Романовська Л.І. 111

С

Савченко Г.В. 130
Сахно С.В. 135
Сватенкова Т.І. 79

Семіченко В.А. 41, 66
Сербова О.В. 28
Сердюк Л.З. 77, 110, 132
Сімко Р.Т. 13
Сич В.О. 48
Сміла Н.В. 172
Смульсон М.Л. 105
Сняданко І.І. 149
Соболева К.В. 80
Соколюк А.О. 110
Солодовнікова Х.К. 62
Спіцина Л.В. 117
Степура Є.В. 89
Ставицький О.О. 8
Станіславська М.В. 118
Суходольський Г.В. 148
Сущинська Т.С. 145

Т

Татенко В.О. 67
Тирон О.М. 111
Ткалич М.Г. 114
Товкач І.Є. 146
Токарева Н.М. 102
Толстоухов А.В. 91
Торба Н.Г. 44
Трухан О.В. 30
Турбан В.В. 27

У

Угрин О.Г. 14

Ф

Федько С.Л. 90

Філоненко М.М. 103

Філь О.А. 115

Фоміна І.С. 55

Х

Харченко Д.М. 30

Харченко Н.А. 131

Хміляр О.Ф. 125

Ходакевич О.Г. 49

Хомуленко Т.Б. 101

Ц

Цавалюк Т.О. 111

Царькова О.В. 133

Ч

Чайка Г.В. 132

Чанцева-Коваленко О.М. 90

Чемісова Т.С. 173

Чепелева Н.В. 9, 58, 129, 154

Човган О.О. 30

Чудакова В.П. 119

Чуйко О.В. 33

Чукавіна Т.Е. 174

Ш

Шамне А.В. 65, 144

Шамрук О.П. 81

Шаркова С.Ф. 82

Шаумян О.Г. 100

Швалб Ю.М. 18, 52, 164

Шевченко А.М. 50

Шевченко С.В. 175

Шелестова О.В. 163

Шетеля Н.І. 63

Шинкарюк А.І. 9, 13

Шпортун О.М. 161

Шрагіна Л.І. 126

Щ

Щербан Т.Д. 147, 168

Я

Яблонська Т.М. 34, 107, 158

Якимчук Б.А. 59, 127

Яланська С.П. 173

Ямчук Т.Ю. 147

Янкевич С.М. 45

Ярош Н.С. 157

Ятищук А.А. 158

Яценко Т.В. 113

Яцюрник А.О. 46

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ I. 2014 рік	4
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	4
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	9
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.03 – психологія праці, інженерна психологія.....	15
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	16
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	18
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	22
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	31
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	36
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	47
РОЗДІЛ II. 2015 рік	51
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	51
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	53
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.02 – психофізіологія (психологічні науки).....	56
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	57

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	58
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	59
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	64
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	66
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	83
РОЗДІЛ III. 2016 рік.....	85
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	85
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	87
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	91
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	92
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	94
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	101
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	104
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	114
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	115
РОЗДІЛ IV. 2017 рік.....	120
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	120

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	127
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	133
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	135
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	136
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	148
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	151
РОЗДІЛ V. 2018 рік.....	153
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	153
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.....	156
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	159
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія.....	162
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи.....	164
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	167
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.....	169
Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	176
Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія.....	179
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	181

